

”Kanskje jeg kan dribble flere nordmenn”
Om to innvandrerlag og deres spilleres forhold til
den norske fotballen

Øystein F. Vikebø

Masteroppgave

Våren 2009

Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen

Forord

Først og fremst vil jeg takke alle mine informanter og alle andre jeg har kommet i kontakt med i de to lagene. Uten disse personene sier det seg selv at denne oppgaven ikke hadde vært mulig. Andre som har hjulpet meg med å få kontakt med de to lagene, fortjener også en takk, dette gjelder spesielt Tom, Ingrid og Mukhtar. Jeg vil også takke min veileder Yngve Lithman for konstruktive og positive tilbakemeldinger. At jeg har hatt en bedre følelse etter veiledningstimene enn før, er for meg et tegn på at veiledningen har vært veldig bra. Tilslutt vil jeg takke min forlovede Hanne Kvam for oppmuntring, avkobling og kritiske kommentarer.

Øystein Frøysland Vikebø

29.05.09

Innhold:

Kapittel 1. Innledning	3
Kapittel 2. Metode	6
2.1 Møtet med det Østafrikanske laget	6
2.2 Møtet med det Latinske laget	12
2.3 Metodologiske problemstillinger	18
Kapittel 3. Teori	22
3.1 Hvorfor forklarer fotball verden?	22
3.2 Gruppeidentitet og maktrelasjoner	25
3.3 Integrering og fotball	36
Kapittel 4. Analyse	44
4.1 Introduksjon til feltet	44
4.2 Deltakelse på norske lag	51
4.3 Posisjon i forhold til det norske	62
4.4 Hvordan fotball konstruerer forskjeller og likheter	76
Kapittel 5. Oppsummering.	83
5.1 Integrering og forholdet til fotballmyndighetene	83
5.2 Innvandrerlag ved siden av eller i opposisjon til det norske?	87
Litteratur	92

Kapittel 1. Innledning

Denne studien har for meg vært som en slags oppdagelsesreise, jeg kom ganske tilfeldig over temaet og utviklingen har stort sett blitt styrt av min egen nysgjerrighet. Jeg har hatt et ønske om at dette også skal komme frem i denne teksten.

Reisen startet på mange måter på et konferanserom hos de lokale fotballmyndighetene. Jeg planla å skrive en oppgave om kontakt mellom minoritets- og majoritetsungdom gjennom uorganisert løkkefotball, i og med at jeg hadde liten oversikt over feltet kontaktet jeg de lokale fotballmyndighetene for videre kartlegging. Jeg var interessert å høre hva de visste om innvandreres fotballvaner i byen, og samtidig hva de tenkte om uorganisert fotball og integrering. De var opptatt av å inkludere minoriteter i den norske fotballen, men også arrangere lavterskelturneringer og andre arrangementer, for å skape møteplasser og fremme aktivitet. Jeg fikk også høre at de var skeptiske til innvandrere som spilte på egne lag. De mente at dette ikke skapte integrering, på grunn av at integrering var avhengig av to parter. Samtidig kunne de fortelle om dårlige erfaringer med innvandrerlag i det norske seriesystemet, først og fremst at det oppsto mye bråk med disse lagene. Dette var også starten på min interesse for innvandrerlag.

En kan kanskje oppsummere omtalen av innvandrerlag i forskning, media og hos fotballmyndighetene, med at det menes mye, men at en vet svært lite. Det er altså noe tynt med forskning på området; dette er både en motivasjon for å se på dette temaet, men også en utfordring for en må i mange tilfeller stake ut veien selv.

I denne oppgavens skal jeg se på to innvandrerlag, akkurat disse lagene er valgt fordi de har forskjellige posisjoner i forhold til det norske fotballsystemet. Mens det Latinske laget deltar i seriesystemet og sånn sett er underlagt fotballforbundet, driver det Østafrikanske laget på siden av det norske og uavhengig av seriesystemet. Dette er også eksempler på to forskjellige integreringsmodeller. På det Østafrikanske laget deltar mange av spillerne på norske lag i seriesystemet, de er således integrert på et individ nivå. Det Latinske laget er derimot integrert på gruppenivå, i og med at laget er underlagt fotballforbundet som et hvilket som helst annet lag i seriesystemet.

Posisjonene disse lagene har i forhold til den norske fotballorganiseringen danner grunnlaget for den første problemstillingen jeg vil ta opp i denne oppgaven. Jeg ønsker å se på hvordan disse posisjonene påvirker lagenes tanker om seg selv og det norske.

Den andre problemstillingen omhandler deltakelse på norske lag kontra deltakelse på innvandrerslag. Hvorfor ønsker en å danne egne lag¹ istedenfor å spille på norske lag, altså hva er motivasjonen for å spille på norsk lag eller på innvandrerslag.

Jeg vil også ta opp forholdet mellom innvandrerslag og fotballmyndighetene som en overhengende delproblemstilling. Her vil jeg forsøke å se på hvorfor innvandrerslag behandles "kjølig" i fotballen. Tanken er at jeg kan si noe om dette gjennom analyseresultatene fra de to andre problemstillingene.

De to lagene er hovedfokuset i denne studien, samtidig som mesteparten av data er basert på intervjuer med spillerne på de to lagene. Informantene mine er først og fremst fotballspillere, jeg har vært ute etter hvilke relasjon disse spillerne har til fotballen og laget/lagene de spiller eller har spilt på. Hva informantene gjør utenom fotballen har ikke blitt fokusert på så sant det ikke er i forbindelse med fotball. Forholdet til det norske vil således i denne oppgaven i hovedsak være fotballrelatert.

Gangen i oppgaven

I metodekapittelet (2) under vil jeg fortelle om møte med de to lagene og metoden jeg har brukt i dette møtet (2.1, 2.2). På slutten av kapittelet (2.3) tar jeg også opp noen generelle problemstillinger rundt metoden. Teorikapittelet (3), er et forsøk på å presentere noen vitenskapelig fortolkninger som kan være relevant for min forståelse av de to lagene. Jeg vil her bruke fotballens mekanismer om rivalisering og forening (3.1), som et bakteppe til tematikken rundt gruppeidentitet (3.2) og integrering (3.3).

I analysekapittelet(4) ønsker jeg å fortolke mitt møte med lagene, med hjelp fra den teorien jeg presenterte i det forrige kapittelet. Den første delen (4.1) er imidlertid en beskrivelse av de to lagene. I forhold til kapittel 2 vil jeg her fokusere mer på lagenes kontekst og historie. I den neste delen (4.2) vil jeg fokusere på hvordan informantene opplever deltakelse på norske lag i forhold til egne lag. I den følgende delen (4.3) av dette kapittelet vil jeg se på hvordan posisjonen/konteksten de to lagene befinner seg i påvirker informantenes tanker om seg selv og det norske. Den siste analysedelen (4.4) vil handle om hvordan fotballsituasjonen konstruerer forskjeller og likheter, innad og imellom lag.

---

¹ Med "egne lag" mener jeg at informantene selv driver og har startet opp disse to lagene. I teksten vil jeg veksle mellom å bruke innvandrerslag og eget lag. Innvandrerslag er den vanligste betegnelsen å bruke på slike lag, jeg bruker dette begrepet om lag som er stiftet av innvandrere.

I det oppsummerende kapittelet (5) vil jeg i den første delen (5.1) fokusere på integrering og forholdet disse lagene har til fotballmyndighetene. I den siste delen (5.2) ser jeg nærmere på sammenlikningen av de to lagenes posisjon i forhold til det norske.

Kapittel 2. Metode

Jeg har valgt å strukturere dette metodekapitelet kronologisk, som en slags ”reisedagbok”. Dette vil gi leseren et første innblikk i feltet, samtidig som valgene jeg har tatt får en kontekst. De metodologiske problemstillingene jeg har møtt på, vil jeg således forsøke å relatere til denne historien/teksten.

Vanligvis er metodekapitler strukturert lineært rundt stadier i forskningsprosessen. Kanskje fordi målsetningen tradisjonelt sett med et metodekapittel er å fremvise hvordan en har utført datainnsamlingen, slik at forskningsresultatene kan gjenprøves av andre forskere. Fordelene og kanskje hensikten med en slik fremvisning er at den skal være oversiktlig og forutsigbar. Ulempene kan være at datainnsamlingens kontekst og forskningsdesignets utviklingsprosess kan gå tapt. I denne oppgaven ble forskningsdesignet utviklet etter hvert som jeg ble kjent med feltet, jeg har derfor følt det naturlig å presentere denne utviklingen i dette metodekapitelet.

Først vil jeg se på hvordan jeg kom i kontakt med det Østafrikanske laget, og hvilke inntrykk jeg fikk i dette møtet. I denne delen vil jeg også ta opp mitt metodevalg. Den neste delen handler om mitt møte med det Latinske laget, her vil jeg også diskutere forskningsdesignet mitt. I den avsluttende delen tar jeg opp noen generelle problemstillinger rundt metoden og forskningsdesignet.

2.1 Møtet med det Østafrikanske laget

Etter å ha møtt de lokale fotballmyndighetene tok jeg kontakt med en de anbefalte meg å snakke med. Han hadde tidligere jobbet med fotball og integrering, han fortalte at det var flere innvandrerslag i byen, og at noen av disse drev på for seg selv, mens andre spilte i seriesystemet. I denne samtalen hørte jeg først om det Østafrikanske laget. Etersom jeg hadde kontakter i det Østafrikanske miljøet i byen, ville jeg forsøke å komme i kontakt med dette laget.

Høsten 2007 forhørte jeg meg med en østafrikansk venn om fotballaget jeg hadde hørt om. Han tok meg med på en kafé som tilsynelatende var et møtested for folk fra det østafrikanske miljøet i byen. Kafeen var plassert i en bakgate og det kunne virke som om den

var tilrettelagt for kjente i miljøet snarere en tilfeldig forbipasserende. Min venn fortalte at han hadde hørt om dette østafrikanske fotballaget, men ellers virket det ikke som om han kjente så godt til dem. Han forhørte seg med en av personene som drev kafeen, og etter litt om og men viste det seg at en av de som var tilstede på kafeen spilte på laget. Han kom straks bort til oss, og jeg spurte han noen korte spørsmål om laget, samtidig som jeg forsøkte å forklare hva jeg var ute etter. Han kunne fortelle meg at laget trente regelmessig og at de deltok i "utenlandscupen" på sommeren samt reiste til Sverige på den østafrikanske turneringen der. Han fortalte smilende at det alltid var Latinerne som vant cupen her i byen, og at de var mer eller mindre proffe alle sammen. Jeg fikk et inntrykk av at dette Østafrikanske laget var noe useriøst, og at det sosiale var viktigere enn konkurranseaspektene ved fotball. Da jeg spurte om jeg kunne møte han senere for å prate mer, fortalte han at jeg burde forhøre meg med treneren for laget først. Jeg tenkte ikke så langt som å forhøre meg om hvordan jeg skulle få tak i denne treneren, eller om han faktisk hadde nummeret til treneren.

Tidligere på sommeren hadde jeg vært i kontakt med ei jente som fortalte at hun kjente noen østafrikanere som spilte fotball i byen. Jeg bestemte meg for å ta kontakt med henne igjen via e-mail, det viste seg imidlertid at de hun kjente hadde flyttet. Via henne rådet, disse spillerne, meg også til å ta kontakt med treneren, og nå fikk jeg også et telefonnummer. Jeg ringte en av de påfølgende dagene. Personen jeg snakket med virket noe tilbakeholden, men samtidig interessert i å møte meg. Vi møttes på formiddagen den førstkommende fredagen, utenfor biblioteket i byen. Først og fremst ville jeg informere om hva jeg holdt på med, samtidig som jeg ønsket å komme i kontakt med spillere som jeg kunne intervju. Jeg ønsket imidlertid ikke at treneren skulle føle seg som et mellomledd, hvor jeg kun var interessert i spillerne og så på treneren som et ledd i å få tilgang til dem. Vi endte dermed opp med en samtale, hvor jeg gikk gjennom de fleste temaene som jeg ønsket å ta opp i intervjuene med spillerne. Mye av det som kom fram var interessant og jeg bestemte meg derfor for å skrive en samtalerapport etterpå. Det visste seg at laget trente hver lørdag, og jeg ble enig med treneren om å komme på treningen dagen etter, for å komme i kontakt med potensielle informanter.

Utvalg

Laget trener i et innendørsanlegg på vinteren, men de betaler ikke noe leie og har derfor ikke en formelt oppskrevet treningstid. Åpningen for å spille i hallen stammet, slik jeg forsto det, fra et åpenhall tilbud, og dette har etter hvert utviklet seg til å bli en treningstid for det Østafrikanske laget. Da jeg møtte laget, forhandlet ledelsen med det norske laget som

administrerte driften av hallen, slik at den oppskrevne treningstiden skulle passe mer overens med lagets aktivitet.

Når jeg kom inn i lokalet var treningen allerede gått i gang, jeg ble møtt med vennlige og undrende spørsmål, ”kan jeg hjelpe deg med noe?” og ”hvem er du?”. De jeg snakket litt med henviste meg til treneren, men han var dypt opptatt av det som foregikk på banen. Han løp krumbøyd opp og ned langs sidelinjen, med fløyten i munnen og kortstokken i hånden, begge deler ble brukt flittig. Dagen før hadde han fortalt meg at han deltok på et dommerkurs og at laget nylig hadde hatt besøk av en kjent norsk dommer, som hadde gitt dem en innføring i dømming og oppførsel på fotballbanen. Etter det jeg hadde hørt på kafeen var jeg noe overrasket over intensiteten på treningen, det virket som om det lå mye i å vinne de interne kampene. Senere fikk jeg vite, utav noen av informantene mine, at de delte seg inn i tre lag på trening og at det vinnende laget ble stående, mens det tapende måtte hvile gjennom neste kamp. På grunn av at folk ville spille hele tiden kunne intensiteten bli høy.

Etter hvert fikk jeg pratet litt med treneren, han sa at jeg sikkert kunne få snakke med noen av spillerne på spillermøtet etter treningen. Jeg fortalte at jeg ønsket å ha kontakt med fem stykker i første omgang og at det kunne være ganske tilfeldig hvem disse var. På det daværende tidspunktet trodde jeg at treneren ville informere om meg og mitt arbeid på spillermøtet, for så å spørre etter fem frivillige. Det endte imidlertid opp med at jeg selv måtte spørre folk, samt at treneren sendte bort en til meg som han trodde passet for meg. Så jeg tok til å spørre noen som jeg kom i prat med, først fortalte jeg litt hva jeg holdt på med før jeg spurte om de vil møte meg en dag i den kommende uken for et intervju. Det var ikke alle jeg spurte som trodde at de kunne hjelpe meg, men tilslutt endte jeg opp med tre informanter.

Metodevalget

Jeg fant det tidlig mest hensiktsmessig å utføre en intervjustudie, i og med at feltet var såpass begrenset. Jeg kunne kanskje ha gjort en surveyundersøkelse, men jeg måtte da muligens ha utført intervjuer for å kartlegge, på grunn av at jeg viste lite på forhånd. Det kunne sånn sett være mer fruktbart å holde det åpent og fleksibelt med en intervjustudie. Problemet med å bare samle data gjennom intervju er imidlertid at det er basert på en samtale rundt erfaringer og holdninger, som ikke alltid er samsvarende med det en praktiserer (Eriksen, 2003). Et feltarbeid med en kombinasjon av observasjon og intervju ville dermed kanskje ha vært mest ideelt, spesielt på grunn av at jeg ønsker å si noe om disse lagene ikke nødvendigvis bare informantene. Et feltarbeid kan imidlertid være tidkrevende og det kan gå utenfor de rammene

og føringene som er lagt for en slik studie. Jeg har allikevel gjort en hel del observasjoner, i ulike kontekster, som først og fremst har vært med på å gi større forståelse av intervjudataene.

Dataene består av 8 intervjuer med 9 informanter. Jeg har også gjort 4 samtaler med ledere fra disse to klubbene, og 4 møter med representanter fra fotballmyndighetene, disse møtene har jeg skrevet samtalerapporter fra. I tillegg er altså denne studien også basert på observasjoner og hendelser i forbindelse med aktiviteter disse lagene var med på. I det Østafrikanske laget så jeg noen av treningene deres fra sidelinjen, samt en kamp. Jeg var også med noen av informantene ut på pub for å se en internasjonal kamp. På det Latinske laget, så jeg en kamp, var med på et møte og hjalp til med en del papirarbeid. Disse observasjonene har jeg ikke gjort noen direkte nedtegnelse av, men de har vært med på å gi intervjuene mer dybde. For eksempel når jeg observerte noe som jeg spurte om i intervjuene, eller da svar i intervjuene har fått større mening i lys av observasjoner som ble gjort senere. Jeg gjorde ingen konkrete valg på hva jeg ønsket å observere, men rettet meg snarere etter en regel om at jeg ikke skulle si nei hvis jeg ble spurt om å være med på noe. Tanken var at det jeg ble spurt om å være med på, var noe de ville vise eller noe de trengte hjelp til, og at det på den måten kunne fortelle meg noe om lagene.

Intervjuguide

Jeg hadde utviklet en intervjuguide i ukene før. Når jeg skrev spørsmålene tenkte jeg på hvordan informantene viste hvem de var gjennom fotballen. En del av spørsmålene gikk ut på hvordan informantene forholdt seg til andre, hva og hvem de likte og ikke likte. Dette var bundet i en tankegang om at man definerer seg selv og sine egne ved å trekke grenser til andre (Barth, 1969). Jeg ville også stille spørsmål rundt norsk fotball og deltakelse i norske lag. Mye av litteraturen, og fokuset på innvandrerlag, går ut på om de er segregerende eller integrerende. Det kunne dermed være interessant å se på hvilke holdninger spillerne hadde til deltakelse i norsk fotball, og hvorfor de ønsker å spille på eget lag.

Intervjuguiden besto av fire deler, den første delen gikk på forhold til fotball generelt, hvor lenge de hadde spilt fotball, når de begynte. Samt spørsmål om hvilke spillere og lag de likte. I den andre delen ville jeg spørre om det Østafrikanske laget; hvem var de, hvor ofte trente de og hvorfor spilte de på et eget lag. Den tredje delen av intervjuguiden omtalte lagets forhold til andre lag; hvordan definert de andre og hvordan definerte de seg selv. Den siste spørsmålsdelen omhandlet lignende spørsmål bare i forhold til nordmenn og norsk fotball; spiller de på norsk lag, hva er forskjellene, hvordan er nordmenn på fotballbanen.

Intervjuene

Jeg rekrutterte altså tre informanter fra den første treningen, og intervjuet disse de påfølgende dagene. Den første informant avtalte jeg å møte utenfor det offentlige biblioteket i byen. Han møtte ikke opp til avtalt tid, men det viste seg at han var i området når jeg ringte han. Han var den yngste av de jeg hadde snakket med på treningen, og kanskje en av de som var mest usikker i forhold til hva jeg var ute etter. Når jeg møtte han hadde han med seg en kamerat som også spilte på laget. Jeg spurte om han også ville være med på intervjuet, og etter litt om og men ble han med. På dette tidspunktet var jeg åpen for et gruppeintervju. I forbindelse med intervjuguiden hadde jeg tatt opp med veileder, at jeg hadde mange spørsmål som var rettet mot laget som helhet. Han rådet meg til å være åpen for gruppeintervju, hvis det skulle dukke opp flere til intervjuavtalen. Dette hadde jeg hatt i bakhodet på treningen og jeg hadde fortalt denne informanten at han godt kunne ta med seg en kamerat, når han uttrykket usikkerhet i forhold til å møte meg senere.

Det første intervjuet ble dermed et gruppeintervju. Vi bestemte oss for å gå på en kafé som lå i nærheten, jeg kjøpte kaffe til oss før vi satt i gang. Begge informantene var 18 år, de hadde vært i Norge i to år og spilt på det Østafrikanske laget i et og et halvt år. De var livlig interessert i fotball, og spilte begge på norske lag utenom eget laget, han ene på et 3 divisjonslag og han andre på et aldersbestemt lag. De legitimerte valg av spillere og lag som de likte på bakgrunn av ferdigheter og stil. Det virket som om de spilte på det Østafrikanske laget mest av sosiale hensyn, mens de spilte på norsk lag for å gjøre en evt. karriere innenfor fotball.

Dagen etter skulle jeg intervju de to andre informantene som jeg hadde rekruttert på treningen. Den første av de møtte jeg på formiddagen i byen og vi ble enig om å gå på en kafé. Denne informanten var 23 år og dermed blant de eldste på laget, han var en av de som hadde vært med på å starte opp laget. I intervjuet la han vekt på betydningen av det Østafrikanske laget som organisasjon, laget var viktig for det Østafrikanske miljøet i byen og viste østafrikanere på en annen måte enn vanlig. Utenom spilte han også på et norsk 3 divisjons lag.

Den siste av disse informantene møtte jeg på ettermiddagen på den samme dagen, jeg hadde avtalt med informanten at jeg skulle oppsøke han på jobben hans, hvor vi kunne prate på et kontor. Han var 22 år og hadde også vært med på å starte opp laget. Han hadde tidligere spilt på flere norske lag, både aldersbestemt og på seniornivå. I forhold til informanten som jeg hadde møtt tidligere på dagen uttrykket han seg mer pragmatisk og det kunne virke som

om han var mest opptatt av at laget skulle kunne drive som de drev. Han var også fokusert på at laget skulle være åpen for alle, og han var spesielt opptatt av å rekruttere nordmenn.

Med disse tre første intervjuene fikk jeg dekket aldersspennet og fartstid i laget. I og med at jeg hadde to forholdsvis unge informanter med relativ liten erfaring fra laget, og to eldre informanter som var med på å starte opp laget. Samtidig hadde alle disse informantene erfaring fra norske lag, den siste informanten hadde tidligere spilt på flere norske lag, mens de andre informantene spilte på norske lag utenom eget lag. I neste omgang ville jeg derfor se etter informanter som ikke hadde erfaring fra norske lag, kanskje disse hadde andre holdninger til norsk fotball.

Jeg endte tilslutt opp med å intervjuer en informant til fra dette laget. Jeg hadde spurt han engang tidligere, han hadde da delvis åpnet opp for å bli intervjuet, men jeg intervjuet han altså ikke i denne første omgangen. Etter en trening som jeg hadde vært og sett på, noen måneder senere, tok jeg det imidlertid opp igjen. Han hadde tilbudt seg å kjøre meg inn til byen, og jeg spurte han da jeg var i ferd med å stige av. Jeg fikk nummeret hans og avtalte å ringe han i den kommende uken for å møtes. Vi møtes i en Hotell bar, det visste seg at mange av østafrikanerne pleide å samle seg der for å se internasjonal klubbefotball. Slik var det også denne dagen, jeg kjente igjen en del fra laget, i tillegg til folk jeg ikke hadde sett før. På spørsmål om hvorfor de likte å være her istedenfor på puben over gaten, hvor de også pleide å vise fotballkamper, fortalte informanten at det var mye roligere stemning i Hotel-baren. Vi fant oss et litt avsidesliggende bord hvor vi kunne snakke i fred.

Informanten var tidlig i 20 årene, og hadde bodd 6 år i Norge. Han hadde spilt på et aldersbestemt norsk lag for noen år siden, men spilte nå bare på det Østafrikanske laget. Jeg hadde opprinnelig trodd at han ikke hadde spilt på norsk lag, dette var en av grunnene til at jeg ønsket å intervjuer han. Jeg opplevde at intervjuet på mange måter speilet det inntrykket som jeg hadde fått av laget gjennom intervjuene med de andre informantene.

En kamp

En stund etter dette intervjuet så jeg en kamp med laget, de spilte mot et Vestafrikansk lag. Jeg hadde fått en melding tidligere i uken om at de skulle spille kamp i helgen, og at jeg måtte komme og ta med meg venner. Jeg kom noen minutter for seint og fant meg en plass på tribunen. Det var en treningskamp, og kampen hadde sånn sett ikke noen videre betydning, men allikevel var det bra trykk fra tribunen. Det Østafrikanske laget ble støttet på tribunen av venner, spillere som ikke kunne spille, eller folk som av og til trente eller oppholdt seg på

treningene. Det var også noen unger der som løp rundt og ikke fulgte nevneverdig med på kampen, slik jeg forsto det, var dette barna til treneren på det Østafrikanske laget. Det Vestafrikanske laget var representert på en liknende måte, men hadde i tillegg en liten fan klubb bestående av unge jenter, dette var muligens en kombinasjon av kjæresten og venninner av spillerne. Det var disse som lagde liv på tribunen, med sang og hoiing. På banen var også det vest afrikanske laget mer dominerende, første omgangen var forholdsvis jevn men det Vestafrikanske laget scoret målene. Jentene på tribunen hylte og stormet banen i vill jubelrus for hvert av målene som kom. Spillerne på det Østafrikanske så ytterligere ydmyket ut for hvert mål de slapp inn. Etter pausen virket det som om det Østafrikanske laget hadde gått over til å slå mer lange baller, men det fungerte dårlig for målene rant inn andre veien. Jeg mistet etter hvert tellingen. Det virket som om spillerne mer eller mindre hadde gitt opp. Etter kampen overhørte jeg en eldre nordmann som hadde sett kampen, kommentere til en av mine informanter at de kunne trenge en ny trener.

2.2 Møtet med det Latinske laget

Når jeg arbeidet med oppgaven i denne første fasen, og fortalte til venner og bekjente om hva jeg holdt på med, endte jeg raskt opp med å diskutere et annet lag. Jeg fortalte gjerne at jeg skrev om et innvandrerslag, i forbindelse med identitet og integrering. En del av reaksjonene ble rettet mot et Latinamerikansk lag, som spiller i seriesystemet. En taxisjåfør hadde spilt mot dem, en bekjent hadde lest i avisen om dem osv. Samtlige uttalelser var negativ orientert, som; ”dette er ikke integrering”, ”bare bråk”, ”ingen disiplin”, ”respektere ikke dommeren” og ”det er en skandale at myndighetene ikke kaster dem ut av seriesystemet”. Dette var utsagn og situasjoner som jeg kjente igjen fra litteraturen om innvandrerslag, det er ikke mye slik litteratur jeg har kommet over, men det jeg har lest har handlet mye om innvandrerslags konfliktfulle forhold til andre lag.² I forbindelse med disse kommentarene slo det meg litt at, tross for at mange av disse lagene hadde forskjellig kulturbakgrunn; fra Italia, Syria, Kurdistan og Chile blant andre, så hadde de altså opplevd noen av de samme konfliktene. Hvis det da ikke var kulturen som førte til dette konfliktfulle forholdet, så hadde det kanskje noe med relasjonen disse lagene hadde til majoritetskulturen. Jeg var allerede forsinket med

---

² For eksempel Fundberg (1996), Jårtelius (1982) og Frogner (1986).

oppgaven sånn som den var og vegret meg for å begynne med et lag til. Samtidig var det ikke til å komme unna at det kunne være spennende å sammenligne disse lagene, med bakgrunn i hvilke relasjon de hadde til det Norske. Jeg forhørte meg derfor om hva veilederen min mente. Han syntes også at dette hørtes spennende ut, han mente at jeg kunne utføre en mindre grundig datainnsamling enn jeg hadde gjort med det andre laget, og at jeg kunne klare å gjøre dette ganske raskt. Jeg bestemte meg derfor å gå for denne løsningen, med å altså sammenligne to lag.

Forskningsdesignet

Ved å gå over til to lag endret jeg også studiens forskningsdesign, mens jeg i starten var opptatt av forskjeller på tilknytning til det norske innad i det Østafrikanske laget, ble jeg nå mer opptatt av forskjeller og likheter mellom de to lagene.

Jeg forstår et forskningsdesign som et forestilt kart, en forenkling av virkeligheten som forskeren skal navigere etter når han/hun skal forstå og fortolke denne virkeligheten. I så måte må hva en tar med på et slikt kart, være relevant for hva en skal bruke det til. Hvis en kjører bil vil en gjerne vite om veiene, hvis en bruker båt kan det være greit å vite noe om dybden. På samme måte blir det viktig for forskeren i utvikling av forskningsdesignet, å vite hva en ønsker å forklare og fortolke med designet. Ellers kan en ende opp med et sjøkart på bilferie. Samtidig står forskeren ovenfor en stor utfordring, fordi han i mange tilfeller må gjøre valg rundt hva som skal være med på kartet, før han er helt sikker på hva han skal bruke det til. En utforskende og fleksibel inngang kan dermed sikre at også designet utvikler seg, mens forskeren oppdager interessante vinklinger som han ikke har vært klar over fra før.

Forskningsdesignet mitt ble altså utviklet i en dialog med dette feltet. Først og fremst handler dette om sammenlikningen av disse to lagene, og deres relasjon til den norske fotballorganiseringen. Jeg ønsker å forstå hvordan den norske fotballorganiseringen påvirker disse lagene, jeg ser derfor på to lag med forskjellig posisjon i forhold til det norske. Det Østafrikanske laget er organisert på siden av det norske systemet, mens det Latinske laget er en del av det norske systemet. Ønsket mitt her er å fortolke eventuelle forskjeller mellom disse lagene, som resultat av den posisjonen de har i forhold til det norske. Denne tanken om at disse relasjonene eller posisjonene var viktig, fikk jeg som nevnt i avsnittet over fra at innvandrrelag tross for ulike lokaliteter og kulturer ble tolket på en liknende måte. Informantene på de to lagene er også integrert i det norske fotballsystemet på to forskjellige måter. Informantene på det Østafrikanske laget er integrert på individnivå, gjennom sin deltakelse på norske lag, mens informantene på det Latinske laget er integrert på et

gruppenivå gjennom lagets deltakelse i seriesystemet. Dette er også en forskjell som jeg vil legge vekt på når jeg fortolker relasjonene som disse lagene har. Samtidig betyr det at jeg har valgt bort noen forklaringer som jeg har sett på som mindre relevante. Først og fremst gjelder dette forskjeller mellom de to lagene som har med disse gruppens kultur å gjøre. I og med at jeg tolker forskjellene mellom lagene som et resultat av posisjonen de har ovenfor det norske, blir andre forskjeller mellom de to gruppene lagt mindre vekt på. Tankegangen min her er at som innvandrergupper vil spillerne på disse lagene ha en liknende posisjon i det norske samfunnet. Og at forskjellene mellom disse gruppene, når det gjelder fotballrelaterte temaer, vil være et resultat av den posisjonen de og laget har i forhold til det norske.

Noe som kan være problematisk med dette forskningsdesignet og mye av forskningen på minoriteter er, at den kan reprodusere skiller mellom innvandrere og nordmenn, når forskjellene innad i disse gruppene kan være like store (Andersson, 2000; Strandbu, 2006; Walseth, 2007). Dette kan føre til at forskeren bidrar til å opprettholde disse grensene mellom minoritet og majoritet (Gullestad, 2002). En fordel med dette designet er imidlertid at jeg kan bruke de to lagene som kontrollgrupper, i og med at de har forskjellig relasjon til det norske. I forbindelse med deltakelse på norske lag blir det Latinske laget en kontrollgruppe. Mens det Østafrikanske laget blir en kontrollgruppe i forbindelse med spill mot norske lag.

En skjevhet i maktbalansen mellom forskeren som representerer majoriteten og informantene fra minoritetene, kan føre til at informantene ønsker å glatte over konflikter (Strandbu, 2006). Vi skal i neste avsnitt se at dette ikke så ut til å være tilfelle for meg, i hvert fall ikke i det Latinske laget som nettopp har et slik konflikt forhold til det norske.

Kontakt

Jeg var litt usikker på hvordan jeg skulle få kontakt med det Latinske laget, på internett fant jeg imidlertid en e-mail adresse til en kontaktperson i klubben. Jeg sendte en kort mail, om hva jeg drev på med og om det var mulig å treffe noen for en samtale om klubben. Jeg fikk raskt svar og det virket som om de var veldig interessert i å hjelpe meg. Jeg traff representanten for klubben i den påfølgende uken på en irsk bar i byen. Jeg hadde forberedt meg til et intervju hvis det skulle bli anledning til det. Det endte imidlertid opp som en samtale, som jeg skrev et sammendrag av når jeg kom hjem (på liknende måte som det forrige laget).

Klubbens representant kunne fortelle meg at laget var i en endringsfase, de ønsket å gjøre noe med det dårlige rykte, som de etter hvert hadde fått i det lokale fotballmiljøet. Han forklarte konfliktene ut fra kulturforskjeller, han mente at latinamerikanerne hadde et mye

større temperament enn nordmenn, samtidig kunne han fortelle at i mange situasjoner følte de seg forskjellsbehandlet av dommere, samt at norske lag møtte dem som bråkemakere. Han var imidlertid noe avisende til rasisme, og han mente at mange utlendinger raskt skyldte på rasisme, når det faktisk gjaldt misforståelser og språkvansker. Han aviste imidlertid ikke at det fantes rasisme innenfor fotballen og han kunne fortelle at de flere ganger hadde opplevd rasisme i form av verbale utrop. I de senere årene hadde det imidlertid blitt roligere, og dette mente han var på grunn av at både nordmenn og innvandrere har blitt flinkere til å omgås hverandre i samfunnet og på fotballbanen. Nordmenn er blitt mer tolerante og spillerne på laget har i dag en større kjennskap til den norske kulturen enn det de hadde tidligere, gjennom blant annet skolesystem jobb og språk.

Jeg fikk informasjon om en ny person i laget som han mente jeg burde snakke med i og med at han selv skulle slutte. Jeg tok kontakt med denne personen etter sommerferien, via e-post. Her fikk jeg også en veldig positiv tilbakemelding, de var villig til å hjelpe meg med det jeg trengte. Vi avtalte et møte på et kjøpesenter litt utenfor byen i den følgende uken. Igjen var jeg forberedt på et intervju, igjen ble det en mer åpen samtale. Det var to representanter fra laget som møtte meg, vi kjøpte kaffe og pratet på en av kafeene på kjøpesenteret. Det virket som om de ville se meg litt an for fremtidige møter, og de hadde ikke god nok tid til å bli intervjuet den ettermiddagen. Vi pratet en del om laget, hvordan det var å møte norske lag, hvorfor det kunne bli bråk i den forbindelse og hvordan laget var i dag. Mye av det som kom fram gjenspeilte samtalen jeg hadde hatt tidligere. Jeg avtalte intervju med begge og spurte om de kunne hjelpe meg med å finne to informanter til i laget.

Intervjuguide

Jeg tok utgangspunkt i den samme intervjuguiden som jeg hadde brukt tidligere, og skrev om enkelte spørsmål slik at de passet bedre med situasjonen til det Latinske laget. Dette var heller små justeringer og tematisk var intervjuguiden den samme. Den største forandringen i intervjuguiden og forskjellen mellom lagene er i forhold til det norske. Her gikk spørsmålene fra å handle om hvordan det er å spille på norsk lag, til hvordan det er å spille mot norske lag, mens spørsmål om hva de tenkte om norsk fotball forble uendret.

Intervjuene

Jeg intervjuet altså først de to jeg møtte på kjøpesenteret tidligere. Jeg avtalte å møte han ene i byen på en kafé der, han andre måtte jeg ringe opp igjen senere.

Vi møttes på en kafé som jeg hadde brukt til et av de tidligere intervjuene. Vi hadde avtalt å møtes på formiddagen og informanten kom, slik jeg forsto det, direkte fra arbeid. Han kom til Norge for 6 år siden og var i midten av tjuårene. Han fortalte at han hadde brukt litt tid på å komme inn i laget, på grunn av at han ikke var en veldig god fotball spiller, samtidig som han kom fra en stor fotballnasjon i Latin-Amerika. Laget var på den tiden basert på spillere fra et annet latinamerikansk land enn det han kom fra. Han kunne imidlertid fortelle at det de siste årene hadde blitt et mye bedre miljø i laget, og at dette kom av at miljøet hadde blitt mer internasjonalt.

Den andre informanten ringte jeg til i den påfølgende uken, han inviterte meg på middag hjemme hos familien sin og foreslo at vi kunne ta intervjuet etter middag. Jeg takket ja, og spiste altfor mye for høflighetens skyld. Etterpå satt vi oss i sofaen og jeg begynte med intervjuet. Han hadde bodd i Norge i over 15 år og var en av de eldste på laget. Han kom fra det latinamerikanske landet som laget hadde sin opprinnelse i. Han fortalte mye om sin fotballkarriere både i Latin-Amerika og Norge, han hadde blant annet spilt på et norsk 2 divisjons lag. Han kunne fortelle at han hadde opplevd en del rasisme i form av verbale utrop, noen hadde kalt han ”pakkis” og andre ting. Dette likte han allikevel ikke å kalle rasisme, han mente at det heller var snakk om lite kunnskap og kjennskap fra nordmennenes side, og at hvis han fikk pratet med dem så ville de sikkert like han. Han fortalte også at det var større tilløp til slike verbale utrop og negative holdninger på landsbygden, der de hadde mindre kjennskap og kunnskap om innvandrere.

En kamp

Etter disse intervjuene så jeg den siste kampen som laget spilte den sesongen, det var mot bunnlaget i divisjonen som bare hadde tatt et poeng i løpet av hele sesongen. Men som en av informantene mine hadde fortalt, så hadde dette ene poenget kommet nettopp i den forrige kampen med det Latinske laget. Så det var ingen som tok seieren for gitt.

Det var en regntung dag og jeg hadde noe optimistisk ikke tatt med meg paraplyen min. De tilskuerne som var tilstede, fant to solparasoller som de stakk gjennom nettingen på et mindre mål, for å lage et provisorisk ly for regnet. Jeg var ikke modig nok til å bryte isen og stille meg sammen med de inne i målet, og følte meg nokså kjølig der jeg sto i regnet. Det var ikke snakk om mange tilskuere, de fleste så ut til å være nære venner av de som spilte, samt noen spillere som ble byttet inn utover i kampen. En av informantene fortalte meg at det var flere tilskuere tidligere når laget stort sett var basert på ett latinamerikansk land. Det norske laget hadde også noen tilskuere som sammen med meg sto ute i regnet, dette var for

det meste, slik jeg tolket det, koner og barn av spillerne samt innbyttere. Når det Latinske laget omsider scoret mål, gledet det meg å kunne vise hvor min tilhørighet lå, ved å klappe og rope noe avbalansert. Det første målet kom i slutten av en relativt jevnspilt første omgang, men det Latinske laget hadde hatt en del store målsjanser. I andre omgang tok det Latinske laget mer over, men fortsatte å brenne en del sjanser. En av informantene mine, som nå var blitt byttet ut, fortalte meg at de måtte få sving på avslutningene hvis de skulle gjøre det bedre neste sesong. Han mente at de norske lagene var flinkere og mer kyniske i forhold til å vinne kamper. Etter hvert kom det imidlertid et par mål til og de fleste så ut til å være fornøyd når kampen var ferdig. Ved å vinne denne kampen klatret laget en plass på tabellen på bekostning av et annet innvandrerslag som hadde tapt en vanskelig bortekamp. Det var en liten seier for laget å være det beste innvandrerslaget i divisjonen, fikk jeg vite av en av mine informanter. Etter kampen, avtalte jeg med en av de jeg hadde intervjuet tidligere, at han skulle spørre noen flere på laget om de ønsket å bli intervjuet av meg. Jeg fortalte at jeg ønsket å snakke med en eller to som var yngre og ikke hadde vært med i laget så lenge.

De to siste intervjuene

I de følgende ukene fikk jeg tildelt nummer til to spillere som var interessert i å la seg intervju. Begge disse var relativt nye i landet og laget. De samsvarte med lagets nye internasjonale profil, han ene var fra Sør-Europa og han andre fra Nord-Afrika. Begge kom inn klubben via spillere på laget som de hadde møtt relativt tilfeldig, de ble invitert med og ble etter hvert en del av laget. Begge mente at det muligens var lettere å komme inn i et innvandrerslag enn et norsk lag, og de mente at et slik lag kunne være en nyttig introduksjon til det norske samfunnet. Gjennom laget fikk de muligheten til å møte mennesker som hadde erfaring i hvordan det er å være ny i landet. Den ene mente imidlertid at det kanskje kunne være mer gunstig å spille på et norsk lag senere, i og med at dette ville være til større hjelp språkmessig. Disse informantene hadde ikke opplevd noen konflikter med norske lag, og var tildels avvisende til rasisme. Han ene hadde opplevd rasistiske utrop på banen, men dette var i forbindelse med en kamp mot et annet innvandrerslag.

Med disse intervjuene fikk jeg et lignende gruppe av informanter som i det Østafrikanske laget. Hvor jeg hadde noen eldre og rutinerte, og noen yngre og ferske. Denne sammensetningen gir meg innsikt i lagenes utvikling og politikk i forhold til inkludering og tilknytning.

2.3 Metodologiske problemstillinger

Min rolle

I begge lagene ble jeg tatt vel imot, det kunne virke som om jeg var velkommen og at de var glade for å få oppmerksomhet. Dette står i kontrast til noen av Melves (2003) forklaringer på mangelen av forskning på innvandrerorganisasjoner, han hevder at en av årsakene kan ligge i at innvandrerorganisasjonene er lukket og innad rettet. Jeg kan selvfølgelig ikke generalisere på bakgrunn av de to lagene jeg har møtt, men jeg vil påpeke at et lukket miljø ikke var tilfelle i denne sammenhengen.

De fleste innvandrerorganisasjoner er gjerne rettet innad mot egne medlemmer, men de er også avhengig av å ha kontakt utover egen organisasjon, for eksempel i forbindelse med søking av midler (Layton-Henry, 1990). Dette gjelder også for disse fotballagene som jeg skal se på i denne oppgaven. De må gjøre avtaler på hvor de skal trene, og spille kamper, få ordnet det slik at de kan trene innendørs om vinteren blant annet. Laget som spiller i divisjonssystemet er avhengig av jevnlig slik kontakt med de lokale fotball myndighetene i forbindelse med lisens, registrering av spillere, avtale med dommere osv. Laget som driver for seg selv har også en del kontakt, da mest rundt organisering av trening. I dette tilfellet er mye organisert og ordnet gjennom en lokal norsk klubb, som mange av spillerne på laget har spilt på og spiller for.

Begge lagene var også på utkikk etter økonomisk hjelp til utstyr og annet. Når jeg kom inn i disse lagene ble jeg raskt sett på som en ressurs, i begge lagene fikk jeg spørsmål om jeg kunne hjelpe med søknader og om jeg kunne være med på møter med de lokale fotballmyndighetene. Jeg ble en slags midlertidig uoffisiellsekretær. Det Østafrikanske laget hjalp jeg med å skrive en søknad, om midler til turneringen de spiller i Sverige hver sommer. En representant fra laget spurte om jeg kunne hjelpe han med å skrive. Han hadde fått beskjed om å levere en søknad til de lokale fotballmyndighetene, med en navneliste over spillerne, litt historie rundt laget samt en forklaring på hva en trengte penger til. Jeg ble også spurt om jeg ville være med på et møte med fotballmyndighetene, dette ble imidlertid ikke noe av. På det Latinske laget ble jeg spurt om noe liknende, her skrev jeg tilslutt ingen søknad, men jeg hjalp til med å skrive klubbens vedtekter i forbindelse med registrering i frivillighetsregisteret, for å få grasrotandel. Jeg var også med på et møte som lagets ledelse hadde med noen representanter fra fotballmyndighetene. Jeg var mer observerende enn deltakende på møte, fotballmyndighetene ønsket blant annet at klubben skulle utvikle et verdiprogram. Dette ble

jeg spurt om jeg kunne hjelpe til med, jeg fikk tilsendt noen stikkord på mail og formulerte et dokument som gikk på klubbens holdninger og verdier. Dette ble så justert igjen av representanter fra laget før det ble sendt videre til myndighetene. Ved å hjelpe til i forskjellige sammenhenger, tilegnet jeg meg større forståelse for lagene. Jeg fikk inntrykk av hvilke behov de hadde og hvordan forholdet deres var til myndighetene, samtidig som jeg fikk innsyn i den daglige driften.

I forhold til min rolle er det tydelig at jeg ble sett på som en potensiell formidler mellom myndighetene og lagene. Jeg kunne formidle hva jeg trodd myndighetene var ute etter. Samtidig virket det som om de stolte på meg, og at de følte seg forstått eller at jeg var villig til å forstå hvilke situasjon de var i. At de lot meg skrive dokumenter på vegne av lagene, samt være med på møter med myndighetene, kan være en indikasjon på dette. Forholdet til myndighetene og min rolle kunne kanskje ha virket innpå intervjuene også, i og med at en ønsket å fremstå på en mest mulig ideell måte ovenfor myndighetene, i forbindelse med søking om økonomisk støtte. I møte med informantene la jeg derfor vekt på at jeg ikke hadde noe med myndighetene å gjøre, og at jeg ikke hadde noen forpliktelser ovenfor dem, men at jeg selvfølgelig kunne hjelpe til i kontakt med myndighetene. I flere tilfeller ga dette meg interessante samtaler i intervjuene, som gikk på hva informantene opplevde at myndighetene ønsket av dem og hvordan de kunne få hjelp, samtidig som de i varetok egen forening.

Anonymitet

På grunn av at innvandrrelag basert på nasjonal opprinnelse er et veldig begrenset utvalg, har anonymitet vært den største etiske problemstillingen i denne studien.

Anonymitetsutfordringen kan deles i to nivåer. Det første nivået går på selve laget, hvor godt jeg skal skjule det og i hvilken grad det kan skjules, i og med at det ikke er mange slike lag, og at lagets nasjonale bakgrunn har relativt stor betydning for oppgaven. Det andre nivået går på spillerne i laget, hvor enkeltspillere med markante posisjoner og annen bakgrunn, lett kan bli kjent igjen hvis jeg beskriver disse personene detaljert.

I hvilken grad jeg anonymiserer på det ene nivået vil styre hvor stor frihet jeg kan ta meg i å beskrive det andre nivået. Anonymiserer jeg lagene, for eksempel ved å beskrive de med regional/kontinental bakgrunn istedenfor nasjonal, og ved å skjule hvor i landet de befinner seg, vil dette gi meg større frihet til å beskrive informantene på individnivå, i og med at det nå vil være vanskeligere å finne laget. Motsatt hvis jeg anonymiserer spillerne, for eksempel ved å ikke beskrive deres bakgrunn eller blande dem sammen i flere informanter,

kan jeg ta meg større frihet til å beskrive laget. På grunn av at begge nivåene er viktig for oppgaven vil det være naturlig å velge en mellomløsning. På gruppenivå omtaler jeg derfor disse lagene regionalt. Begge lagene har utspring i nasjonale grupper, men spillergruppene er ikke homogene, kanskje mer regionale, sånn sett er ikke navnene nødvendigvis misvisende. Lagenes situasjon og kontekst har jeg imidlertid valgt å beskrive ganske detaljert, da det er nettopp dette som er viktig for sammenligningen av de to lagene. Dette fører til at jeg må være mer varsom i forhold til hvordan jeg beskriver informantene på individnivå, jeg har dermed valgt å ikke fortelle mye om informantenes bakgrunn og situasjon utover det fotballmessige. Jeg har også forsøkt å ikke avsløre altfor mye om hvilke posisjon de forskjellige informantene har internt i laget.

Jeg vil også påpeke at jeg, slik jeg ser det, ikke har samlet inn data som kan skade noen av mine informanter, i det store og hele handler intervjuene om forholdet informantene har til fotball. Mange av informantene mine stilte seg også undrende til at det de måtte anonymiseres, og lederne fra begge lagene ønsket at lagene ikke skulle anonymiseres. Dette kan være en indikasjon på at disse fotballagene er noe de står inne for, og noe de vil identifiseres med. Samtidig var det viktig, spesielt for det Latinske laget, å få muligheten til å bli framstilt på en annen måte enn det de var vant til.

Møter med fotballmyndighetene

I løpet av datainnsamlingen har jeg altså også hatt fire møter med fotballmyndighetene, disse har vært spredd utover hele datainnsamlingsperioden. I de to første møtene var jeg interessert i hvilket arbeid de utførte, og hva de visste om fotballspillende minoriteter lokalt. Det andre møte var i forbindelse med det Latinske laget, som nevnt over, observerte jeg her mer enn å delta. I det siste møtet, ønsket jeg å finne ut hva de lokale fotballmyndighetene mente om innvandrerslag generelt og de to lagene jeg hadde sett på.

Etter intervjuene

Analysen har blitt utviklet som en dialog, mellom dataene jeg har samlet inn og forskningen jeg har lest underveis. Jeg skrev først et sammendrag av alle dataene, etter dette har sitater og teori blitt flettet inn. Analysen har således endt opp med å ligne på datainnsamlingens faser. Den første analyse delen omhandler sånn sett mest det Østafrikanske laget og deltakelse på norske lag, mens den neste delen omhandler det Latinske laget, spill mot norske lag og sammenlikning med det Østafrikanske laget.

Jeg har latt informantene komme med sine meninger i teksten, og mye av fremdriften i analysen er drevet av informantenes uttalelser, således unngår jeg en ovenfra og ned fremstilling der informantene ikke kommer til ordet (Gullestad, 2002). Faren med en slik fremstilling er at en kan bli altfor empirinær, og at en da tar alt det informantene sier for god fisk. Sånn sett kan analysen bli mer et stykke journalistisk gjengivelses arbeid enn et analytisk forskningsprosjekt. I og med at spillere på innvandrerlag har hatt få muligheter til å uttrykke sine meninger, gjennom forskning og media, har jeg allikevel endt opp med å la informantene lede fremvisningen av dataene. Samtidig som disse meningene selvfølgelig belyses av tidligere forskning og teori.

Jeg har transkribert ganske detaljert, og sitatene jeg har brukt er ikke blitt redigert mye. Den redigeringen som er gjort er gjerne i forbindelse med anonymisering av dialekt og lokaliteter. I noen tilfeller kan derfor kanskje språket i sitatene være tungt og muntlig, jeg har allikevel valgt å ikke redigere mye for ikke ødelegge den stemningen og det inntrykket som skapes av et slikt språk.

Oppsummering

Denne studien startet som en oppgave om et lag, og ble til en oppgave om to lag og deres forhold til den norske fotballen, samt fotballmyndighetenes forhold til innvandrerlag. En utforskende og åpen inngang har gjort dette mulig. Feltet som det menes mye om samtidig som det har vært forsket svært lite på, har også vært medvirkende til denne utvidelsen.

Dataene mine består altså av intervjuer, andre samtaler, møter og observasjoner. I analysen vil det først og fremst være intervjuene jeg bruker for å illustrere fortolkningen min, mens de andre dataene har virket mer hjelpende for å komme frem til denne fortolkningen. For at fortolkningen min i det hele tatt skal gi noen mening, så må man ta med noen teoretiske vurderinger som kan være med å forklare mitt møte med de to lagene.

Kapittel 3. Teori

Mens metoden er fremgangsmåten forskeren bruker for å fortolke eller forklare virkeligheten, kan teorien være en vitenskapelig oppfatning på hvordan denne virkeligheten er. Vi kan ta frem igjen kartmakeren fra forrige kapittel, kartet han lager brukes som hjelpemiddel til å fortolke virkeligheten. Utviklingen av dette kartet nevnte jeg da var et resultat av en dialog med feltet, men kartmakeren må også jobbe ut fra tidligere kart og hvordan disse har fortolket og oppfattet den samme virkeligheten. Det tidligere kart har lagt vekt på kan være irrelevant for bruken av dette kartet, eller tidligere kart har kanskje oversett noe? Samtidig kan andre kart fra andre områder være et hjelpemiddel. Løsninger som var relevant for liknende områder og til liknende bruk kan være relevant for kartmakeren også i dette området. På samme måte må forskeren konsolidere tidligere arbeider, og bedømme om de er relevant for hans fortolkning av virkeligheten. Det er ikke gjort mye forskning på innvandrerlag, vi kan kanskje derfor si at det er noen hvite hull i kartene som har forsøkt å forklare denne virkeligheten. Teoretisk blir det derfor en utfordring å finne relevante teorier som kan dekke disse hullene.

3.1 Hvorfor forklarer fotball verden?

Utgangspunktet mitt her vil være fotballen, som nettopp er fellesnevneren for denne studien. En amerikansk journalist Foer (2004), har skrevet en bok som heter, ”Hvordan fotball forklarer verden”. Han har reist rundt i land som Iran, Serbia og Skottland, og sett på hvordan den lokale fotballen forklarer landene og verden. I denne oppgaven synes jeg det kan være interessant å snu rundt på det samme spørsmålet, altså hvorfor forklarer fotball verden? Hvorfor er fotball meningsskapende for så mange mennesker, fra så mange forskjellige steder. Hvilke mekanismer gjør den så universell og lokal samtidig?

På slutten av 1800-tallet ble fotballen spredt over hele verden, det er vanlig å forklare denne spredningen med Storbritannias posisjon som verdensmakt. Soldater og arbeidere fra de britiske øyene introduserte fotballen til verdens krokar, gjennom det globale handelsnettverket som Storbritannia dominerte. Det fokuseres gjerne også på at fotballen hadde enkle regler og krevde få ressurser, det var enkelt å lage en ball og et mål, den var dermed lett å etterligne. På denne måten begynte angivelig også de ”lokale” å spille fotball, nettopp ved å etterligne

britene. Dette er muligens en altfor enkel forklaring på fotballens spredning, som ikke tar høyde for hvordan fotballen tilpasser seg og blir et uttrykk for lokale identiteter (Lanfranchi og Taylor, 2001).

Giulianotti (1999) er opptatt av nettopp dette, han ser på hvordan fotballen kan skape mening som er tilpasset lokale forhold. På en slik måte kan fotballen bli et uttrykk for en lokal sosial og kulturell identitet. Giulianotti viser dette ved hjelp av begrepene *syntax* og *semantics*. Disse begrepene forklarer hvordan mening blir konstruert, syntax går på hva noe ikke er, mens semantics på hva noe er i seg selv.³

Syntax begrepet omhandler relasjonene laget har til andre lag. I fotball er dette delt opp binært, i og med at det bare er to lag på banen. I mange tilfeller representerer lagene forskjellige kulturelle og geografiske identiteter, og rivaliseringene blir gjerne begrunnet med dypere historiske og kulturelle forskjeller. Fotballsituasjonen konstruerer altså et binært forhold der lagene og tilhengerne vil definere seg annerledes enn motstanderen. Sånn sett kan forskjellene mellom lagene som møtes, bli tilknyttet historiske og kulturelle forskjeller mellom de samme gruppene som representeres på banen. Forskjellene på fotballbanen konstruerer dermed betydning og mening, som også kan være relevant utenfor fotballbanen.

For at dette i det hele tatt skal gi noe mening, må også de to gruppene nettopp føle seg som grupper. Fotballsituasjonen konstruerer dermed også en indre solidaritet, dette forklarer altså Giulianotti med semanticsbegrepet. Her kommer vi inn på hva som er det faktiske innholdet i fotballgruppen og hvilket samhold den står for. Vi kan trekke inn fotballens integrerende funksjon, og reproduserende evne. Dette handler altså om likheten som konstrueres mellom gruppens medlemmer, og slik sett kan gruppen fungere integrerende. Det vil også være snakk om vedlikehold av denne likheten, på denne måten blir likheten reproduisert. Gruppens kulturelle uttrykk, for eksempel gjennom spillestil eller lagets symboler, kan være en måte å reproducere gruppens likhet og solidaritet.

Selv om fotballen har universelle regler og rammer vil fotballens mening og uttrykk være avhengig av lokaliteter. Kampene kan dramatisere rivalisering og opposisjon, kulturell og sosial historie blir sånn sett relevant på fotballbanen, men hvilke historier og kulturer som blir relevant avgjøres av hvilke lag som møter hverandre. Utfallet av møtet bestemmes av hva som skjer i kampen, vi kan kanskje sånn sett tolke fotballen som en forhandlende arena. Giulianotti mener at fotballens konstruksjon av forskjeller mellom lagene og likheter innad i

---

³ Begrepene er hentet fra C.Wright Mills(1959), og omhandler der hvordan mening blir konstruert med begreper/ord av teoretikere. Mills mener at systemteoretikerne er altfor opptatt av å forklare hva begrepene ikke er og hvilke relasjoner de har til andre begreper(syntax), istedenfor å se på begrepenes faktiske innhold(semantics).

laget, har gjort den meningsskapende. Altså at den på denne måten fremhever og utelukker både sosiale og kulturelle forskjeller og likheter utenfor banen.

Pragmatisme

Jeg mener at det også finnes en pragmatisk side som kan være med på å forstyrre balansen mellom det interne samholdet (semantics) og den eksterne rivaliseringen/konkurransen (syntax). Dette går ut på at tilpasning til en ytre konkurranse kan virke inn på det indre samholdet i en forening. Jeg skal nå presentere to teorier på denne problemstillingen. Peterson (2000) ser på dette på et lokalt plan, han belyser topp vs. bredde problematikken. Andersson (2008) er mer opptatt av et internasjonalt nivå, og ser på forholdet mellom kapitalkrefter og lokale identitets krefter.

Peterson (2000) bruker begrepene, *føreningsfostran* og *tævlingsfostran*, for å beskrive dette forholdet. Tævlingsfostran er konkurranse orientert, fokuset vil være på å rangere og selektere de beste. Føreningsfostran er orientert mot selve organisasjonen, fokuset vil være på å fremme demokratiske verdier, samhandling som grunner på respekt og åpenhet.

Idrettslagene er avhengig av begge deler, men forholdet dem imellom kan være konfliktfylt, i og med at det ene kan gå utover det andre. Altså hvis fokuset ligger på konkurranse så vil alltid de beste spille for at en skal kunne hevde seg best mulig mot andre lag, dette vil gå utover alle som ikke når opp og foreningens samhold. Og motsatt hvis en er opptatt av at alle skal få spille så vil dette gå utover konkurransen med andre lag. Dette blir en balansegang som klubbene må vurdere.

I følge Peterson så kan et økt konkurransefokus være med på å gjøre etnisitet og bakgrunn mindre viktig. Sånn sett kan profesjonaliseringen forhindre diskriminering av minoriteter innenfor idretten, i og med at en først og fremst bedømmes ut fra ferdigheter og ikke bakgrunn. Pragmatismen her vil således være at de som er god nok, blir tatt med uavhengig av hvor de kommer fra. Konkurransefokus svekker den interne solidariteten, det blir dermed lettere å komme inn og bevege seg friere imellom lag. Under dette ligger det også en tanke om at en sterk intern solidaritet, kan virke utestengende for de som ikke automatisk passer inn i den likheten som laget konstruerer.

Andersson (2008) bruker begrepene *identitetslogikk* og *kapitallogikk*, og hun omtaler dette som et motsetningsforhold i idrettsfeltet. Identitetslogikken går ut på hvem og hva idretten skal representere, mens kapitallogikken omhandler hvordan en får best utelling for minst innsats. Dette kan blant annet bli relevant i forbindelse med sportsimmigrasjon, for å konkurrere med andre foreninger importeres det billig arbeidskraft. Disse immigrantene kan

imidlertid bli sett på som uforenelig med den lokale identiteten klubben opprinnelig hadde. Kapitallogikken fører altså til at en må revurdere den interne solidariteten, den utfordrer således likheten som blir reproduert i laget. Spørsmålet blir således om dette kan føre til endring? At laget må skape en solidaritet som favner bredere.

Mitt syn på dette er at disse mekanismene vil føre til en revurdering av den interne solidaritet, og at endring sånn sett er mulig, men ikke som en direkte virkning. Pragmatismen er altså først og fremst orientert mot konkurransen mellom klubber, der det som virker og det som kan heve laget i forhold til andre lag blir prøvd ut, selv om det i utgangspunktet strider mot lagets interne solidaritet.

Syntax og Semantics, belyser hvordan fotballen konstruerer forskjeller mellom lag og likheter innad i lagene. Dette gir fotballen betydning og mening, som også kan være relevant utenfor banen. I tillegg vil det være snakk om en pragmatisk side, som kan være med på å påvirke dette forholdet. Altså de konkurransestyrt mekanismene i idretten, kan føre til at reproduksjonen av den interne solidariteten blir utfordret.

Når vi senere skal se nærmere på de to lagene, er dette mekanismer som kan hjelpe oss å forstå spillernes tanker om seg selv og det norske. Et viktig moment her vil være at fotballkamper skaper forskjeller, altså vil det være naturlig og gi mening å definere seg i kontrast til motstanderen. I forbindelse med integrering vil det også være sentralt å se på hvordan lagene konstruerer likhet, og om denne likheten virker inkluderende eller ekskluderende.

3.2 Gruppeidentitet og maktrelasjoner

Når vi i analysen skal se på gruppeidentitet vil jeg være opptatt av hvordan disse lagene ser på seg selv og det norske. Det vil handle om hvordan gruppens medlemmer definerer gruppen og hvordan de trekker grenser til andre grupper, samtidig vil det også være viktig hvordan andre ser på gruppen. I Norge vil disse lagene bli omtalt som innvandrerlag eller minoritetslag, dette er en definisjon som majoriteten har lagd, og den viser kanskje til en maktrelasjon.

Hvordan gruppen ser på seg selv kan altså påvirkes av andre grupper. Barth (1969) viser nettopp dette, når han ser på hvordan etniske grupper er avhengig av et samspill med

andre etniske grupper for å kunne definere seg selv. Det er ikke gjennom isolasjon, men kontakt og opposisjon at etniske grupper fortsetter å eksistere, ved å se på forskjeller hos andre kan en definere seg selv. I følge Barth bør man derfor studere grensene mellom gruppene og hvordan disse blir vedlikeholdt, istedenfor det kulturelle innholdet i selve gruppen. På denne måten blir relasjonene en har til andre grupper en viktig del av identitetskonstruksjonen. Grensene en trekker imellom "vi" og "dem" kan variere alt etter hvem en møter, i så måte blir identitet noe relasjonelt og foranderlig.

Barth viser at tanker om egen kultur skapes i møte med andre grupper og kulturer, hvor relasjonene til andre grupper er med på å konstruere det kulturelle innholdet. Dette gir oss også et relativt og situasjonelt kulturbegrep, der tanker om egen kultur er utviklet i relasjoner med andre grupper og kulturer. Slik blir egen kultur mer en relativ konstruksjon enn noe fast og uforanderlig. Her kommer vi innpå noe som gjør kultur veldig vanskelig, nemlig at noe som blir beskrevet som kulturforskjeller kan handle like mye om en gruppes ønske om å definere seg selv. Det kan dermed bli konstruert kulturelle kløfter som ikke nødvendigvis er kulturelle kløfter, på denne måten blir det fokusert på forskjeller til andre grupper istedenfor likheter. På fotballbanen vil dette bli spesielt relevant, fordi det nettopp handler om avgrensede gruppers møte med andre grupper, i en konkurransesituasjon der en vil ønske å markere forskjeller til motstanderen. Hvilke lag som møtes på fotballbanen vil slik være med på å bestemme hvordan disse lagene definerer seg selv.

Majoritet - minoritet

Forholdet mellom gruppene vil også være viktig for hvordan gruppene definerer hverandre og seg selv. Muligens den viktigste grensen for innvandrere i Norge er nettopp grensen mellom etnisk majoritet og minoriteter. Minoriteter blir da folkeslag med mindretall i et stort samfunn, der det største folkeslaget er majoriteten. Grensene mellom majoritet og minoritet er relative, de avhenger derfor hvordan en ser på gruppene. I en sammenheng kan en gruppe være en majoritet mens en i en annen sammenheng er en minoritet. For eksempel vil pakistanske innvandrere være en minoritet i Norge, mens de er del av en majoritet i Pakistan. Grensene mellom hva som er majoritet og minoritet vil ofte bli trukket innenfor landegrenser som i eksempelet over (Eriksen og Sørheim, 2003).

Forskjellen mellom minoritetsgrupper kan være store, for eksempel mellom samer i Nord-Norge og pakistanere i Oslo. Samtidig er det likheter i relasjonen de har til majoriteten og de problemene som kan oppstå i denne forbindelse (Eriksen og Sørheim, 2003).

På denne måten kan felles erfaringer som ikke hvit knytte en sammen med andre ikke-hvite (Andersson, 2008). Dette kan en også knytte til maktrelasjonen mellom majoritet og minoriteter, i Norge og andre vestlige land. Gullestad (2002) påpeker at forholdet mellom grenser og det kulturelle innholdet, er mer komplekst enn det Barth beskriver. I Barths perspektiv kan det bli lett å fortolke vedlikeholdet av grensene som noe som skjer mellom likeverdige parter. I følge Gullestad er det viktig å også se på maktforholdet i samfunnet, der den ene gruppen gjerne har en dominerende posisjon, og på denne måten også har makt til å definere og kategorisere andre grupper.

Tanker om egen og andres kultur kan altså også påvirkes av maktforholdet mellom grupper, der den ene gruppen har makt til å definere den andre. Sånn sett blir den dominerende gruppens omtale av den andre, også den dominerende og mest gyldige forklaringen av den andre. Denne type forklaringer er hierarkiske og vertikale, der en eller flere grupper dominerer andre grupper. Jeg vil kalle dette for en *klasseforklaring*, altså forskjeller eller likheter mellom gruppene blir forklart på bakgrunn av posisjon i hierarkiet. I Norge er det vanlig å omtale forholdet mellom innvandrere og nordmenn som et slikt vertikalt forhold, der nordmenn har definisjonsmakten (Gullestad, 2002; Eriksen og Sørheim, 2003).

Barths forklaring er mer horisontal, gruppene trekker grenser til hverandre likeverdig og på denne måten definerer de seg selv og andre. Hvilke grupper som er i relasjon til hverandre og i hvilke situasjon, vil sånn sett være viktig for hvordan gruppene definerer seg selv og andre. Denne horisontale forklaringen vil jeg i denne oppgaven kalle for en *kulturforklaring*, her blir forskjeller eller likheter mellom grupper forklart med miljø og relasjoner til andre grupper. Kultur kan imidlertid også være viktig i klasseforklaringene, der forskjellig rangering blir forklart med kulturelle forskjeller og hvor nettopp kulturelle trekk blir satt i en rangordning. Klasseforklaringene vil sånn sett være opptatt av å avdekke rangordninger/maktstrukturer, mens kulturforklaringene er opptatt av de forskjellige gruppens miljø og relasjonene til andre grupper.

Før vi går videre og ser på kulturelle og klassemessige forklaringer, på forskjeller mellom etniske grupper på fotballbanen, så kan det være nyttig å si noen ord om stereotypier. En stereotypi kan forstås som en forenklet måte å beskrive antatte kulturelle trekk, ved bestemte typer mennesker. Beskrivelsene kan slik fungere grensesettende i forhold til disse menneskene (Eriksen og Sørheim, 2003: 59-60). En kan dermed sammenligne det med fordommer mot kategorier av mennesker. Det er altså også en måte å definere seg annerledes enn andre på, Jf. Barth (1969) blir stereotypier et virkemiddel for å definere egen gruppe. Ved å sitte grenser til hva en ikke er, viser en selv hva en er. Men det kan også være en

maktdimensjon inn i bildet, selv om begge gruppene har stereotypier om hverandre så vil ikke dette forholdet nødvendigvis være likeverdig. Den ene gruppen har gjerne definisjonsmakt og en dominerende posisjon Jf. Gullestad (2002), sånn sett vil den dominerende gruppens ofte negative stereotypier om andre være rådende i samfunnet. På en slik måte at de dominerte gruppene kan bruke de samme stereotypiene om seg selv. Stereotypier kan således være med på å reprodusere eller underbygge rangordninger i samfunnet. Et eksempel kan være omtalen av innvandrere som snyltende og ikke til å stole på. Dette underbygger rangeringen av innvandrere som en underklasse, og gir innvandrene selv skylden for denne posisjonen. Stereotypiene virker også grensesettende, der nordmenn samtidig defineres som ærlig og til å stole på. De andre gruppene kan slik føle at de blir behandlet som kategorier snarere enn enkeltindivider, i og med at variasjoner innenfor gruppen blir oversett. Samtidig kan dette føre til en rollefordeling i samfunnet der innvandrere får roller etter hva nordmenn ikke er (Eriksen og Sørheim, 2003). Kulturelle forskjeller kan slik få et overdrevet fokus, i og med at dette liksom godt kan være grensesettende stereotypier som underbygger en klasserangering i samfunnet.

Spillestil

Jeg vil nå gå over til å se på spillestil noe forenklet kan en si at spillestil er måten et lag spiller på, vi kan tenke oss spillestil som et kulturelt uttrykk, altså er det et uttrykk for forskjellige fotballmiljø. Samtidig oppsto ikke spillestilene i isolasjon (Archetti, 1999), det er også her snakk om et relativt forhold mellom grupper. Fotballkamper handler om å definere seg annerledes enn motstanderen, og spillestil er nettopp en måte å vise seg forskjellig på fotballbanen. På denne måten kan spillestil også virke grensesettende og som stereotypier. I neste avsnitt skal vi se at stilmessig omtale av spillere og lag kan sittes inn i en maktstruktur. Først vil jeg imidlertid se på kulturelle forklaringer på spillestil. Jeg vil presentere den norske og den argentinske spillestilen, og jeg vil bruke Archetti (1998) for å illustrere dette. Han forklarer fremveksten av spillestillene med bakgrunn i de fotballmessige relasjonene disse to nasjonene har hatt til den tradisjonelle engelske stilen. Ifølge Archetti vil spillestiler med spesiell suksess bli husket som tradisjoner, som senere generasjoner og andre lag må forholde seg til.

I denne oppgaven vil den norske stilen, som opplevde suksess på 90-tallet, være en slik tradisjon som det er naturlig og forholde seg til når en spiller fotball i Norge, og mot norske lag. For lagene jeg undersøker blir også den norske stilen et viktig referansepunkt, altså noe

en må forholde seg til og orientere seg etter. Spillestilen fra Afrika og Latin Amerika blir gjerne også sett på som en motsetning til den norske stilen. Før jeg ser nærmere på dette forholdet vil jeg imidlertid gå nærmere inn på den norske spillestilen, i analysen vil jeg se på hvordan lagene forholder seg til denne stilen, jeg vil derfor presentere den grundig.

På 90-tallet gjorde Norge store fotballmessige framskritt under landslagstrener Egil "Drillo" Olsen. Norge vinner viktige kamper mot store fotballnasjoner som Holland, England og Italia, og de kvalifiserer seg til tre mesterskap. Før dette hadde ikke Norge deltatt i mesterskap siden 30-tallet. Det norske landslaget og Drillo får et navn i den internasjonale fotballverdenen, men dette er ikke bare på grunn av resultater. Spillestilen som Norge bruker blir også lagt merke til. Norge spiller på en måte som blir sett på som særegen, i forhold til de tradisjonelle fotballstormaktene (Archetti, 1998; Goksøy og Olstad, 2002). Den såkalte drillostilen, er preget av en svært vitenskapelig tilnærming til fotball. Drillo analyserte spillets sekvenser for å finne en mest mulig effektiv fotball. Komplisert spill med mange pasninger ble sett på som ueffektivt (Archetti, 1998). På grunn av at fotball er preget av tilfeldigheter, vil det mest effektive være å få ballen så raskt som mulig inn i motstanderens målområde, slik at tilfeldighetene oftest kommer til nytte (Goksøy og Olstad, 2002).

Archetti (1998) mener at den norsk spillestilen er en overdrivelse av den tradisjonelle engelske spillestilen, hvor disiplin, arbeidsmoral, taktisk intelligens og effektivitet er viktige stikkord. Dette har ikke bare bakgrunn i den historiske fotballmessige tilknytningen Norge har hatt til England, men også tanken om at det norske spiller materialet er begrenset, og at man således må utnytte det på best mulig måte. I følge Archetti blir motsatsen satt til brasilianske spillere. Drillo kommenterte at Norge aldri kunne få spillere som var like gode som brasilianerne, Norge kunne derfor aldri spille som Brasil. En måtte derfor fokusere på det taktiske og det kollektive systemet for å kompensere for dårlig teknikk og mangel på individuelle ferdigheter. På denne måten blir den engelske stilen mer realistisk og oppnåelig, en kunne bli bedre enn England ved å spille mer engelsk enn England, men en hadde ikke mulighet til å bli bedre enn Brasil ved å spille mer Brasiliansk.

Symbolet på den nye norske stilen var den såkalte "Flo pasningen" (Goksøy og Olstad, 2002). Den lange ballen, gjerne fra Stig Inge Bjørneby, som kunne slå ballen langt og presist fra venstreback, til Jostein Flo på høyre kanten, som hadde ekstreme ferdigheter i form av høyde og på den måten vant alt av hodeduell. Flo stusset ballen til en av indreløperne, gjerne Øyvind Leonardsen som var "best uten ball", og kunne løpe i evigheter før han møtte ballen. Stilens suksess og gjenkjennelighet har altså ifølge Archetti (1998) gjort den til en

tradisjon. I og med at Norge ikke har hatt stor suksess tidligere, blir denne stilen den norske fotballens viktigste kjennetegn og referansepunkt.

Etterfølgeren etter Drillo, Nils Johan Semb tok Norge til EM sluttspillet i 2000, og videreførte på mange måter Drillostilen. Men etter hvert som resultatene uteble, ble kritikken mot den norske spillestilen sterkere. Kritikken gikk på at stilen var forutsigbar, kjedelig og altfor defensivt orientert. Folk ønsket et mer angrepsvillig lag som var basert på Nils Arne Eggens system i Rosenborg (Goksøyr og Olstad, 2002). Den reelle forskjellen mellom disse stilene var nok ikke så stor, begge var opptatt av gjennombruddshissighet, det kollektive systemet og arbeidsmoral (Goksøyr og Olstad, 2002; Berg Eriksen et al., 2003). Eggen var imidlertid spesielt opptatt av samhandling for å gjøre hverandre gode, og individuelle ferdigheter var bare positive så lenge det kom fellesskapet til gode (Berg Eriksen et al., 2003). Eggen forklarte den norske fotballsuksessen, med den norske fotballutviklingsmodellen. Men etter hvert nådde kritikken også denne modellen, og den norske treningskulturen. Var det sosialdemokratiske likhetsidealet og fokuset på det kollektive, hemmende for utviklingen av individuelle ferdigheter hos enkeltspillere (Goksøyr og Olstad, 2002)? I de senere årene har fotballforbundet satt fokus på utviklingen av individuelle ferdigheter, og på fotballforbundets hjemmeside oppfordres det til egentrening og trening i mindre grupper som her.

Skal derfor "ballsidigheten" bli god nok, må det øves i store mengder helt fra barnealderen, slik en piano- eller fiolinspiller må gjøre – om han/hun skal nå et toppnivå.⁴

Det påpekes altså her at det er viktig med egentrening for å utvikle seg til å bli en toppspiller, samtidig som en sammenlikner det med musikere. Dette strider mot den tradisjonelle norske modellen, hvor det fokuseres på samhandling og kollektive egenskaper, i denne modellen utvikler spillerne seg ved å spille på laget, lære posisjoner osv. Jeg vil nå gå over til å se på den Argentinske spillestilen, og bruke den som et eksempel på en latinamerikansk spillestil. Her vil nettopp de individuelle ferdighetene være sentral, og vi skal se som i sitatet over at fotballspillere blir sammenliknet med musikere.

---

⁴ <http://www.fotball.no/t2.aspx?p=52892&cat=51833> (23.05.09). For øvrig kan satsningen på ballbinger de siste årene, også ses på som et trekk for å utvikle spillere med høye individuelle ferdigheter. I og med at det skapes lokale arenaer med godt underlag, hvor fremtidige spillere kan øve seg gode på egen hånd.

Archetti(1998) ser altså på den norske spillestilen som en overdrivelse av den engelske, mens han omtaler den argentinske, som en opposisjon til den engelske. Den engelske fotballen fokuserte på laget som enhet, lagets styrke var ikke sammensatt av enkeltspillernes ferdigheter, men av lagets kollektive innsats. Fotballen var dermed preget av høy arbeidsmoral og innsatsvilje, men var også maskinaktig og forutsigbar. Det var britene som innførte fotballen og dominerte den i Argentina, i de første årene, men etter hvert tok de lokale over og det ”engelske” ble uønsket. Argentinerne utviklet på denne måten en mer individuell spillestil, lagets styrke var i denne stilen sammensatt av enkeltspillernes ferdigheter, ikke den kollektive innsatsen som i den engelske stilen. Individuelle ferdigheter som dribling ble altså mer verdsatt, dette førte til en mer smidig og attraktiv fotball, med mindre fokus på disiplin og det kollektive. Den latinamerikanske stilen, her den argentinske, blir gjerne forbundet med kunst, fotballspillere blir sammenliknet med musikere gjerne fiolinister og pianister, og de virkelig begavede talentene blir omtalt som vidunderbarn. I denne stilen, er det individuelle ferdigheter som blir dyrket, den beste spilleren er den som har best dribleteknikk, og i driblingen ligger det individuell fantasi og kreativ frihet. Disse spillertypene blir symbolene på denne stilen, som Maradona var et eksempel på.

Archetti (1999) mener at den argentinske fotballen blir sett på som en opplæring i individuell frihet på gaten, med en motsetning til disiplinering gjennom skolen. Dette kan også ses i forhold til den engelske fotballen, som tradisjonelt var en del av skolesystemet og den disiplinære opplæringen. Fotballag og spillere fra Latin Amerika og Afrika, blir gjerne beskrevet som mer individuelle og mindre disiplinerte enn europeiske spillere og lag. Dette kan forklares gjennom at fotballen i disse landene ikke er institusjonalisert og organisert på samme måte og at individuell frihet vektlegges mer enn disiplin. Utviklingen av spillere på gaten og på ”løkka” fører sånn sett til at fotballspillere blir mer individuelle enn spillere som spiller i organisert idrett fra de er liten, hvor det vektlegges å kunne underordne seg en gruppe.

Problemet med slike forklaringer er som nevnt over at de ikke tar høyde for maktstrukturer, som nettopp kan virke inn på hvordan gruppene defineres. Over kan en få inntrykk av at den argentinske og den engelske spillestilen var likeverdig fordi argentinerne var opptatt av å markere grenser til det engelske. På et internasjonalt nivå kan imidlertid omtalen av disse stilene være styrt av en maktrangering, der det engelske muligens omtales i et bedre lys enn det argentinske eller latinamerikanske. Den latinske og den norske stilen representerer ytterpunkter for henholdsvis kollektive og individuelle egenskaper, en balanse mellom disse egenskapene vil muligens bli sett på som mest optimalt. At det fokuseres på

individuelle ferdigheter i fotballforbundet kan kanskje tolkes som et ønske om å harmonisere eller balansere egenskaper.

Stereotypier og spillestil

Som vi har sett finnes det også vertikale forklaringer på stil, og forskjeller på hvordan lag og spillere blir omtalt. Disse vertikale forklaringene vil fokusere på en rangordning, altså at noen grupper har en dominerende posisjon i forhold til andre grupper. I et slik perspektiv vil stereotypiene om andre grupper ikke bare virke grensesettende, men også reproduserende på den måten at stereotypiene ofte underbygger rangsystemet. Blumer (1958), forklarer på denne måten rasefordommer som et forsvar av egen posisjon i hierarkiet. Her ligger det også en undertanke om at den dominerte gruppen vil ønske å bedre sin posisjon i hierarkiet, for å oppnå et mer likeverdig forhold, samtidig som den dominerende gruppen føler seg truet. I og med at den dominerende gruppen ønsker å forsvare sin posisjon, kan dette forbedringsforsøket ende i konflikt. Jeg skal nå presentere to slike forklaringer på idrett og minoriteter. Dette går på at omtalen av grupper og individer i idretten er basert på et rangsystem, som gjerne har rot i større internasjonale eller nasjonale maktstrukturer. Stereotypier om stilmessige egenskaper kan her være med på å reproducere dette rangsystemet.

Den første teorien går på posisjonell rasisme, altså at fotballspillere får/får ikke posisjoner, på bakgrunn av hudfarge og etnisk tilhørighet. Maguire(1991) har studert hvordan svarte spillere blir plassert i perifere posisjoner på Engelske fotballag. Engelske spillere dominerte de sentrale posisjonene i laget, som keeper, stopper, sentral midtbane og sentral spiss. De fleste spillerne med afro-karibiske bakgrunn, spilte som sideback eller på kantene, som midtbanespiller eller spiss. Sentrale posisjoner på banen blir gjerne tillagt evner som intelligens, spillerforståelse og besluttsomhet, mens kantspillere bør være rask, uforutsigbar og mer individuell. Maguire mener at dette er en form for posisjonell rasisme, hvor trenere plasserer fargede spillere på kantene, på bakgrunn av deres hudfarge og hvilke evner som tilskrives denne hudfargen. Fargede spillere blir altså stereotypisk tillagt en viss type egenskaper. Maguire ser ut til å mene, at dette reproduserer en marginal posisjon i samfunnet og på fotballbanen. Problemet vil sann sett være at disse egenskapene blir tolket endimensjonalt, altså at egenskapene som blir tillagt fargede spillere er ensidig negative, og egenskaper som blir tillagt britiske spillere blir tolket ensidig positive. Posisjonen som angrepsspiller og egenskaper som individuell utfoldelse, gjør heller ikke slike spillere marginale på fotballag, man ser derimot at spillere med slike posisjoner og egenskaper blir beskrevet som sentrale i lagets jakt på suksess. Et annet problem er at de samme egenskapene

som er negative i samfunnet ellers, behøver ikke å være negative på fotballbanen. Maguires poeng er imidlertid, slik jeg tolker det, at omtalen av disse spillerne styres av en nasjonal maktstruktur der den hvite majoriteten har definisjonsmakten. De marginale rollene som afro-karibiske spillere hadde på fotballbanene, gjenspeiler og reproducerer på mange måter den marginale og underdanig rollen denne gruppen hadde ellers i samfunnet. Siden Maguires undersøkelse i 1991, har imidlertid fotballen rukket å bli mye mer globalisert, og rollene på banene er muligens ikke så entydig som i denne teorien. I dagens fotballverden vil dermed en internasjonal rangordning som i modellen under være mye mer relevant, enn en mer nasjonalt orientert rangordning som i Maguires teori.

Innenfor idrett og kanskje spesielt fotball, blir etniske og nasjonale stereotypier brukt flittig, for å forklare og beskrive lag og spilleres prestasjoner og egenskaper. O`Donnel (1994) har sett på idrettsstereotypier med bakgrunn i nasjonalitet og etnisitet, fra forskjellige europeiske aviser. I følge O`Donnel blir de sentraleuropeiske landene sentrum for disse stereotypiene. Disse landene blir omtalt som hardt arbeidende og disiplinerte, mens en i Sør-Europa blir omtalt som mer temperamentsfull, irrasjonelle og uforutsigbare. Latinamerikanere og afrikanere blir omtalt på en lignende måte som søreuropeerne, bare som enda mer irrasjonell og uforutsigbar, i tillegg til magisk om afrikanerne. Skandinaver blir omtalt som kjølige og forutsigbare. En ser her et slags nord - sør spekter som går fra kjølig og forutsigbar, til irrasjonell og uforutsigbar, der sentrumslandene ser ut til å ha den riktige balansen, mens ytterpunktene har for mye av det ene eller det andre. O`Donnel mener at disse stereotypiene kan stamme fra landenes historie om sosial og økonomisk utvikling. De nordiske landenes kjølighet viser deres perifere posisjon. Samtidig kan de nordiske stereotypene ses på som en kritikk av den skandinaviske velferdsstaten, som er mer rasjonell og kontrollert enn kapitalismen i sentrum, men samtidig kan den være passiviserende og forutsigbar. På denne måten mangler den nordiske modellen dynamikken, energien og den entreprenørene kreativiteten som preger kapitalismen i sentrumslandene. Stereotypene om sør underbygger sentrums økonomiske suksess. Innbyggerne i landene fra sør blir samtidig gjort ansvarlig for egen underutvikling. De blir tilskrevet å ha en manglende evne til å være rasjonelle og analysere, de kan bli beskrevet som ukonsentrerte, og i ekstreme tilfeller som late. Stereotypene blir mer ekstreme og negative, ettersom man går fra Sør-Europa, til Latin-Amerika og Afrika som blir beskrevet som mest primitiv.

Dette er etter min mening en mer "integret" modell, som både ser på vertikale og horisontale faktorer i ett. De landene som befinner seg i sentrum har den "riktige balansen"

mellom egenskaper og befinner seg sånn sett høyere i hierarkiet, mens landene på ytterkantene har skjevhet i egenskaper, og dermed blir de oppfattet som mindre vellykket. Dermed er det ikke ensidig en type egenskap som er dominant og en type egenskap som blir dominert som i Maguires teori. Et problem med modellen kan imidlertid være at utviklingsøkonomiske egenskaper, ikke automatisk er overførbare til idrettsverdenen. Poenget til O`Donnel, slik jeg forstår det, er imidlertid at nettopp disse stereotypiene som brukes utviklingsøkonomisk, også brukes i idretten og sånn sette er idretten med på å reprodusere en internasjonal- utviklingsøkonomisk rangordning. Dette er ikke nødvendigvis så veldig relevant for meg her, det jeg først og fremst er ute etter er hvilke rangordninger som finnes i den internasjonale fotballverdenen. Hvis vi skal følge modellen, så er det de som blir definert i balanse som har en dominerende posisjon. Balanse punktet vil selvsagt variere etter hvem en spør, men som O`Donnel viser så har sentrumslandene gjerne definisjonsmakten. Ytterpunktene blir dermed oftere omtalt i ubalanse. I dagens fotballverden er muligens individuelle og kreative egenskaper mye høyere rangert enn det O`Donnel beskriver i sin modell, sentrum ligger dermed kanskje nærmere disse egenskapene enn de kollektive. Fotballforbundets fokus på individuelle ferdigheter kan kanskje ses på som et tegn på dette.

Når jeg kommer til analysen, vil jeg se på når informantene omtaler seg selv eller andre i ubalanse og balanse. Jeg vil fortolke dette som grensesettende, og hvorvidt dette i noen sammenhenger, enten har med en nasjonale eller en internasjonale maktrangeringer å gjøre, blir en del av drøftingen i analysen. Nordmenn befinner seg altså på den kollektive siden, mens Latin Amerikanere og Afrikanere befinner seg på den individuelle siden. Nordmenn blir derfor omtalt i ubalanse som for kollektive eller for lite individuelle og latinere og afrikanere motsatt.

Innvandrerlag og kulturell identitet

Jeg vil nå se på to måter å fortolke kulturell identitet og innvandrerlag, dette handler om hvordan spillerne på disse lagene fortolker seg selv og majoriteten. Med et relativt kulturbegrep vil relasjonene disse lagene har til spesielt det norsk, være viktig for denne fortolkningen. Fundberg (1996) fortolker dette i et klasseperspektiv, eller vertikalt, mens Williams (1994) ser på det mer kulturelt og horisontalt.

Fundberg (1996), har sett på to innvandrerlag i Sverige. Han påpeker at spillerne på lagene, definerer seg som annerledes enn svenske spillere og lag. De beskriver seg selv som individuelle og utlevende, mens svenskene beskrives som disiplinerte og balanserte. Fundberg mener at de ”svenske” egenskapene blir omtalt som overlegen, og at disse spillerne sånn sett

ønsker å tilegne seg svenske egenskaper. Dette fører til at en omtaler egen kultur som underdanig den svenske kulturen. På grunn av at innvandrerlagene stadig møter svenske lag, og skillelinjene der blir dratt imellom svensker og innvandrere, står lagene i fare for å reproducere en underdanig posisjon. Dette gjelder spesielt i forbindelse med konflikter som eskalerer utover det som er vanlig på en fotballbane, disse konfliktene blir en slags bekreftelse på innvandrerulturens mangler i forhold til majoritetskulturen. I forlengelsen av dette mener Fundberg at det kan være like relevant å snakke om et klasseforhold som et kulturforhold, han påpeker at mye av problemet med disse lagene er at de flytter fokuset fra klasse over på kultur. Noe som kan være med på å bekrefte majoritetskulturens dominans, istedenfor å utfordre den. Fundberg mener også at etnisitet ikke er viktig i fotball, og at det blir en arena hvor folk kobler av sin etnisitet snarere enn på. Spillerne han har intervjuet identifiserer seg sånn sett med internasjonale stjerner på bakgrunn av ferdigheter og ikke etnisitet eller nasjonalitet. En kan imidlertid spørre seg om Fundberg omtaler lagene altfor endimensjonalt i et nasjonalt maktforhold, der altså en type egenskaper er positiv, mens en annen type er negativ. Han undervurderer kanskje også fotballens syntax del, hvor altså lagene ønsker å definere seg i opposisjon til motstanderen.

Williams (1994), har studert et minoritetslag i England etablert av karibiske innvandrere på 70-tallet. På samme måte som hos Fundberg beskriver spillerne seg annerledes enn majoritetskulturen, men Williams tolker dette som et symbolsk uttrykk for et mer likeverdig kulturelt forhold til majoritetskulturen. Klubben har opp gjennom årene dyrket den Brasilianske spillestilen, dette kan ses på som en opposisjon til den tradisjonelle britiske spillestilen. Egne egenskaper som individuell og kreativ utfoldelse blir her beskrevet positivt mens tradisjonelle Engelske egenskaper blir beskrevet negativt. I stedet for å reproducere en underdanig innvandrer kultur som over hos Fundberg, tolker Williams laget som en alternativ utfordrende arena, som nettopp utfordrer tankegangen om at innvandrerulturen var underdanig. Dette påpeker han videre, ved å vise til den sosiale rollen laget har fått i lokalmiljøet, og at laget gir dette miljøet verdighet og mulighet til å vinne symbolske seire.

Perspektivet mitt her går ut på at begge disse variantene er mulig, men at dette avhenger av hvilke posisjoner og situasjoner laget kommer opp i. Her følger jeg altså Barths tankegang om at relasjonene styrer det kulturelle innholdet, men samtidig vil jeg ta høyde for at maktstrukturer i Norge og internasjonalt kan være innvirkende på hvordan disse lagene blir omtalt. Sånn sett vil jeg påstå at noen posisjoner og situasjoner i større grad reproducerer maktstrukturer, mens andre igjen utfordrer de samme strukturene. Et viktig moment i

analysen vil være hvordan situasjoner og posisjoner påvirker hvilke maktstrukturer som er mest relevant, når spillerne på disse lagene omtaler eget lag og andre lag. I en nasjonal struktur vil disse lagene sammen med andre minoriteter bli omtalt som en underklasse, mens en på et internasjonalt nivå vil være et likeverdig eller bedre alternativ. Hvis vi ser på de to perspektivene over igjen, så kan en se at det er nettopp dette som skiller dem. Fundberg fokuserer på en nasjonal maktstruktur der innvandrere blir beskrevet i ubalanse, mens Williams forteller at laget blant annet gjennom å ha en brasiliansk stil får et mer likeverdig kulturelt forhold, der de dermed kan definere det engelske i ubalanse.

3.3 Integrering og fotball

Fotball og andre idretter, blir i dag sett på som viktige integrasjonsarenaer, dette vil jeg se på i denne delen. Først må vi imidlertid ta opp noen av begrepene som brukes i dette arbeidet. Det er vanlig å skille mellom tre strategier, når en snakker om staters behandling av minoriteter. Disse er *segregering*, *assimilasjon* og *integrasjon* (Eriksen og Sørheim, 2003). Segregering, vil si at minoritetsgruppene holdes fysisk adskilt fra majoritetsbefolkningen. Samhandling mellom gruppene er ikke ønskelig, asylmottak kan være et eksempel på slik segregeringspolitikk. Assimilasjon, er at medlemmene av en minoritetsgruppe blir en del av majoriteten, og at minoritetsidentiteten så å si fjernes til fordel for majoritetsidentiteten. Frankrike fører i dag en slags assimilasjons politikk. Integrasjon, er den vanligste politiske strategien og den vi er mest kjent med i Norge. Dette vil si at en deltar i samfunnets institusjoner samtidig som en opprettholder en egen gruppeidentitet (Eriksen og Sørheim, 2003).

Disse tre politiske strategiene kan eksistere i relasjoner mellom minoriteter og majoriteter uavhengig av hva statens politikk er, dette kan blant annet ha bakgrunn i klasseforskjeller og etnisk stigmatisering (Eriksen og Sørheim, 2003). Begrepene kan også være relative, der noen i en sammenheng er integrert, mens en i andre sammenhenger er segregert. Gullestad (2002) mener at integrasjonsbegrepet er problematisk, fordi det er majoriteten som har makt til bestemme når noen er tilstrekkelig integrert. Integrasjonsprosessen kan på en slik måte liksom godt bli et trinn på vei mot assimilasjon. På samme måte kan virkemidlene for å få i gang integrasjon, også ses på som assimilerende.

Altså integrering og assimilering bruker de samme virkemidlene og prosessene, for mye virkemidler og for lang prosess fører til assimilering. På en slik måte blir de tre begrepene en slags skala, med segregering (liten deltakelse, mye egen kultur) og assimilasjon (mye deltakelse, lite egen kultur) som ytterpunkter. Mens integrasjon er en mellomposisjon, der en får litt av begge deler både deltakelse og egen kultur.

Inkludering

I de senere årene har det i Norske institusjoner og organisasjoner (deriblant Norges Fotballforbund), blitt vanlig å snakke om inkludering istedenfor integrasjon. I stortingsmeldingen ”*Mangfold gjennom inkludering og deltakelse*”,⁵ blir inkludering presentert som en delvis erstatning av integrering, og delvis en motsats til ekskludering. Forskjellen mellom de to begrepene er at inkludering forskyver en del av ansvaret over på majoriteten. Mens hovedansvaret for integrering ligger hos innvandreren selv, som må tilpasse seg for å kunne delta. Viser inkludering at integrasjon er en tosidig prosess, der det også kreves noe av majoriteten som må åpne opp slik at flere kan delta. I Stortingsmeldingen påpekes det at ansvaret for inkludering ligger hos de som har makt til å holde folk ute eller ta folk inn, vanligvis vil dette være majoriteten. Samtidig så påpekes det at minoritetene må ønske å delta. Deltakelse blir dermed også et viktig moment i en slik modell, i stortingsmeldingen sidestilles eller tilnærmes å delta med å være inkludert.

Vi kan skille integrering og inkludering, med de to forklaringene som ble presentert i forrige avsnitt. Integrering er slik en horisontalforklaring som går utpå å ha en balanse mellom egen kultur og majoritetskulturen, i denne modellen blir ikke maktfaktorer tatt hensyn til. Jf. med kritikken til Gullestad (2002), som går på at majoritetskulturen er dominerende og har definisjonsmakt over minoritetene. Inkluderingsbegrepet tar høyde for en slik maktfaktor og er sånn sett en vertikal forklaring. Altså de som har makt, har ansvar for å åpne opp, slik at flere kan delta. Dette tilsier at en gruppe har en dominerende posisjon i samfunn, som kan virke hindrende for andre grupper. Dermed må altså den dominerende gruppene åpne opp og inkludere, slik at flere fra de dominerte gruppene deltar. Videre vil jeg bruke integrasjon når det er snakk om spillernes møte med de forskjellige lagene, og inkludering når det er snakk om lagenes politikk.

---

⁵ St.meld. nr.49 (2003-2004)

Fotball og integrering

Fotballforbundet har i de siste årene, satt fokus på fotballen som integrasjonsarena. En av aktivitetene de arrangerer er turneringen ”Fargerik fotball”, som er et lavterskeltilbud rettet mot barn og unge. Et annet tilbud er kurspakken ”Fotball for alle”, som er rettet mot klubbene, ledere og spillere på alle nivåer rundt omkring i landet. Dette er en holdningskampanje for å få minoriteter inkludert i den norske organiserte idretten (Andersson: 2008).

Gjennom *storbyprosjektet* har myndighetene siden tidlig på 90-tallet distribuert integreringsmidler til idretten. En ønsket å øke barn og unges idrettsaktivitet, og inkludere utsatte grupper som innvandrere. I tillegg til å få flere med i idrettslag ønsket en å stimulere til aktivitet også utenfor den organiserte idretten, gjennom for eksempel lavterskel turneringer og åpnehaller (Strandbu, 2002).

Hindringer for integrasjon

Selv om fokuset på idretten som en potensiell integrasjons arena har vært økende, viser studier at minoritetsungdom i mindre grad enn norsk ungdom deltar i organisert idrett (Strandbu og Bakken, 2007; Friberg, 2005; Krange og Strandbu, 2004).

Strandbu (2006), skiller mellom religion, kultur, ressurs og diskrimineringsforklaringer på lavere deltakelse blant minoritetsungdom. Forklaringene som omhandler religion, går ut på at religiøse plikter og regler hindrer en i å drive med idrett. Denne forklaringen blir gjerne tatt opp i forbindelse med muslimske minoritetsjenters manglende idrettsdeltakelse. Kulturforklaringen går ut på at den kulturen innvandrere kommer fra, sammen med forhold i den norske idrettskulturen hindrer en å delta i idrett. Forklaringene som tar opp ressurser, viser til at minoritetene har dårligere ressurser enn nordmenn, dette gjelder både økonomiske og kulturelle ressurser. Idrettsdeltakelse er generelt høyere blant ungdommer med høy sosioøkonomisk status, og deltakelse i idrettslag i tillegg til utstyr koster penger. Den siste forklaringen som omhandler diskriminering, tilsier at idrett kan forsterke eller videreføre rasisme og diskriminering.

Informantene på det Østafrikanske laget deltar eller har deltatt i norske idrettslag, og deltakelse på det latinske laget må også regnes som deltakelse på et idrettslag i Norge. Problemstillingen rundt hvorfor en ikke deltar på idrettslag vil dermed ikke være like relevant for meg, i og med at alle informantene deltar eller har deltatt på idrettslag i Norge. Det jeg er ute etter er motivasjonen for å delta og årsakene til at en ikke ønsker å delta lenger, eller velger å delta på et innvandrerlag isteden. Jeg vil dermed fokusere på mekanismer i den

norske idrettsorganiserings og i idretten generelt som kan virke utestengende og ekskluderende, samt mekanismer i innvandrerlagene som virker inkluderende. Dette vil være en kombinasjon av en kulturforklaring og en diskrimineringsforklaring. Kulturforklaring fordi jeg ser på den norske idrettsorganiserings, diskriminering fordi jeg tar opp ekskludering.

Hvilke fellesskap?

Før vi går nærmere inn på forskjellige former for integrering, kan det være lurt å si noe om hvilke fellesskap en integreres inn i. Walseth (2004) skiller mellom integrering i idrettslag og gjennom idrettslag. Det første omhandler integrering inn i selve idrettslaget, mens det andre handler om integrering inn i samfunnet via et idrettslag. Når vi kommer til analysen vil jeg først og fremst være opptatt av integrasjon inn i idrettslag, i og med at fokuset mitt i datainnsamlingen var på informantenes tilknytning til de forskjellige lagene.

Myndighetene distribuerer i dag midler til fotballen og andre idretter for deres integreringsarbeid. Vi kan si at årsaken til denne tiltroen, ligger i at myndighetene ser på integrasjon inn i en idrettsforening, som en måte å bli integrert inn i samfunnet ellers. Myndighetene har altså tro på integrasjon gjennom fotball. Idretten kan sånn sett få en integrerende funksjon i samfunnet (Giulianotti, 2004). Dette er basert på en tanke om at det er enklere å komme inn i en idrettsforening enn en annen institusjon, og at deltakelse i en slik forening vil virke integrerende også i andre sammenhenger.

Når det snakkes om idrettens fortrinn over andre arenaer i forbindelse med integrasjon, trekkes det gjerne frem at idretten er internasjonal, reglene er universelle og at språk er mindre viktig. Samtidig er det også en arena hvor personer fra forskjellige kulturer kan møtes på en felles plattform. Idretten beskrive slik som en universell og kulturnøytral arena, fra myndighetens side (Strandbu, 2002). Integrasjon inn i et idrettslag vil også være nyttig samfunnsmessig fordi det vil føre til at mennesker fra forskjellige kulturer møtes, og danner felles nettverk. Samtidig blir det lagt vekt på at minoriteter kan tilegne seg majoritetens normer og verdier gjennom deltakelse i idrettslag (Walseth, 2004). Vi kan kanskje her se en hvis ambivalens imellom disse egenskapene, altså samtidig som idretten er universell og kulturnøytral, er den også en arena hvor en kan komme inn i majoritetens normer og verdier. Dette kan belyse noen av fordelene og problemene ved idrett og integrering. Dette går på forholdet mellom den indre solidariteten i idrettsgruppen, og møtet med den ytre konkurransen. En sterk indre solidaritet basert på norske verdier og normer kan virke utestengende for de som ikke automatisk føler seg som en del av dette fellesskapet, samtidig

krever ”viet” grenser mot andre (Lorentzen, 2007). Altså likheten som konstrueres innad i laget kan virke utestengende for de som ikke automatisk passer inn (Carington, 1998).

En svakere indre solidaritet vil være mer åpen og inkludere flere, det er kanskje derfor det blir fokusert mye på lavterskeltilbud i ”storbyprosjektet”. Fokuset er på deltakelse og aktivitet, sånn sett favner disse arrangementene bredt. Samtidig kan en stå i fare for å miste noe av fellesskapsfølelsen som skapes gjennom driften av idrettsgrupper, det er jo gjerne denne som beskrives integrerende (Lorentzen, 2007). Konkurransfokus som også kan være med på å skape felleskap (Petterson, 2000; Giulianotti, 1999), blir også tonet ned. Ved å skille mellom to typer integrasjon vil jeg se nærmere på dette forholdet mellom det ytre konkurranse fokuset og den indre solidariteten i neste avsnitt.

Forskjellige typer integrasjon

Strandbu (2002) skiller imellom tre typer integrasjon i og gjennom idrett, *strukturell integrasjon, kulturell integrasjon og sosial integrasjon*.⁶ På samme måte som Walseth over skiller hun også mellom integrasjon i idrettslag og gjennom idrettslag. Strukturell integrasjon handler om deltakelse i idrettsforeninger, som og kan føre til deltakelse eller bedre deltakelsen i andre institusjoner, som arbeid og skole gjennom idrettsforeningen. Kulturell integrasjon, er relatert til hvordan en kan dele normer og verdier i og gjennom idretten. Dette bør ses på som tosidig. Både minoritetene og majoriteten tilegner seg verdier og normer fra hverandre gjennom idrettsaktivitet. Sosial integrasjon, vil si å få nære kontakter og venner i idretten, og gjennom idretten, som man da også kan være sammen med i andre sammenhenger

I denne oppgaven vil jeg først og fremst fokusere på sosial og økonomisk integrasjon i idrettslag. Økonomisk integrasjon blir her liknende som strukturell integrasjon over. Det handler om deltakelse i idrettslag og deltakelse i andre institusjoner gjennom idrettslag, men i og med at jeg vil være ute etter motivasjonen for deltakelse, har jeg valgt å kalle det for økonomiske integrasjon. Med dette mener jeg at det er en økonomisk bakgrunn for deltakelsen, overført til fotballen betyr dette at deltakelsen er karriere rettet. Altså at en deltar for å bli en bedre fotballspiller. Fra idrettslagenes side kan vi også tenke oss en økonomisk inkludering, altså at spillere blir inkludert for å bedre lagets konkurranseevne.

Sosial integrasjon i et idrettslag vil da handle om å være en del av det sosiale miljøet i idrettslaget, og knytte sosiale kontakter i dette miljøet. I motsetning til økonomisk integrasjon,

---

⁶ Disse begrepene er hentet fra Elling (2001).

der deltakelsen er rettet mot å bedre egne ferdigheter og lagets evne til å møte en ytre konkurranse, er sosial integrasjon da rettet mot å skape sosiale bånd og kontakter.

Peterson(2000) viser med basis i en studie av innvandrere ungdom på svenske lag, at innvandrere ungdom er mer konkurranseorientert enn ungdom med svenskfødte foreldre. Studien er gjort i svenske klubber, og resultatet kommer blant annet fra at innvandrere ungdommen oftere og tilsynelatende lettere bytter klubber en majoritetsungdom ungdom. Samtidig som dobbelt så mange innvandrerspillere vil forsøke å bli fotballproff. Peterson mener derfor at innvandrere ungdommen er mer karriere orientert, altså de er i større grad på søk etter en bedre klubb for å kunne oppfylle proffdrømmen og karriere ambisjoner.

Vi ser her at minoritetsungdom er, slik jeg tolker det, mer økonomisk integrert i idrettslagene enn majoritetsungdom. De er langt mer karriere rettet og flytter seg mer i mellom klubber, kanskje for å bedre egne ferdigheter og komme et steg nærmere proffdrømmen. Med dette eksempelet kommer vi inn på problemstillinger knyttet til integrering i forbindelse med topp og bredde. Jeg tolker økonomisk integrasjon som mest gunstig for topp fotballen, mens sosial integrasjon er en målsetning for bredde idretten. Som vi så i det første avsnittet av dette teorikapitlet, så svekker den ytre konkurranse den indre solidariteten, i og med at dette vil føre til selektering der kun de beste blir tatt med og dermed frafall blant de som ikke er god nok. Barn og ungdomsidretten i Norge er regulert for å sikre en bredde satsning der alle blir tatt med (Strandbu, 2002). Reguleringen kan kanskje ses i lys av at idretten først og fremst drives etter et konkurransefokus, samtidig som samfunnet ønsker at den skal være åpen for alle (Peterson, 2000). Etter hvert som disse spillerne blir eldre vil imidlertid denne integreringen handle om å finne rett nivå til rett person, eller som det blir nevnt på fotballforbundets hjemmeside, *"Alle har noe å bidra med til fellesskapet. Det gjelder bare å finne rett plass til rett person"*⁷. Vi kan slik sette et spørsmålstegn ved idrettens integreringsarbeid, i og med at de skal utvikle toppspillere samtidig som de har ambisjoner om å være en arena for alle (Mangseth, 2007). Dette vil da spesielt være relevant i forbindelse med overgangen fra barneidretten og breddesatsning, til voksenidrettens og større konkurranse fokus. Vi har til nå i denne delen sett på integrering i og gjennom deltakelse på norske lag, men det går også an å tenke seg integrering gjennom innvandrerlag, dette skal vi se på i det neste avsnittet.

---

⁷ <http://www.fotball.no/t2.aspx?p=56508&cat=51833> (25.05.09)

Innvandrerorganisasjoner og integrering

Forskningen og det generelle fokuset på innvandrerorganisasjoner⁸, handler gjerne om de virker integrerende eller segregerende. Utgangspunktet vil være at disse organisasjonene først og fremst drives for å opprettholde kulturen fra hjemlandet, at de befinner seg relativt isolert og på siden av det norske, dette kan gjerne forstås segregerende.

Dette betyr imidlertid ikke at innvandrerorganisasjoner ikke kan være integrerende. Mikkelsen (2003) ser på de integrerende aspektene ved innvandrerorganisasjoner i et konfliktperspektiv. Kritikken mot et mer harmonisk syn er at innvandrere vil bli fastlåst i en underprivilegert samfunnsposisjon. I et konfliktperspektiv, mener man at marginale grupper må kjempe for sine rettigheter, nettopp for å oppnå fullverdig integrasjon og da behandling på lik linje med andre innbyggere. Innvandrerorganisasjoner kan nettopp være et eksempel på en slik sosial politisk mobilisering. Layton-Henry (1990) mener at innvandrerorganisasjoner etter hvert vil bli dratt inn i et nærmere samarbeid med myndighetene. Der myndighetene og organisasjonene får liknende interesser, gjerne i forbindelse med etablering og deltakelse i samfunnet. I følge Layton-Henry fører dette til et paradoks, hvor organisasjoner som til og med er imot integrering og som først og fremst eksisterer for å opprettholde kulturen fra opprinnelseslandet, i det lange løp bidrar til å integrere sine medlemmer inn i majoritetssamfunnet.

Noen av disse tankene finner en også igjen i Stortingsmeldingen om Mangfold gjennom inkludering og deltakelse. Her blir innvandrerorganisasjoner omtalt som en potensiell ressurs og samarbeidspartnere i inkluderingsarbeidet. Her finner en igjen tanken om at disse organisasjonene fremmer innvandrers rettigheter, og at disse organisasjonene kan bidra til økt deltakelse.

I fotballen kommer ikke dette like klart frem, innvandrerorganisasjoner blir her omtalt som noe mer problematisk og segregerende, de virker altså hemmende snarere enn fremmede for deltakelse. Strandbu (2002), bruker innvandrerorganisasjoner som et eksempel på segregering i idretten. Hun poengterer imidlertid, at det ikke behøver å bety at disse lagene virker hemmende utenfor idrettsfeltet, forskning fra andre land (Frogner, 1984), tyder på at dette ikke har innvirkninger på andre arenaer. Walseth (2004, 2006), viser til noen egenskaper ved innvandrerlag som kan tolkes segregerende, dette går på at en gjennom deltakelse i

---

⁸ I Norge er det gjort lite forskning på innvandrerorganisasjoner. Mens man har god oversikt over norske organisasjoner, så lever innvandrerorganisasjonene mer i skyggen av det norske. Melve (2003) mener at årsakene til den mangelfulle forskningen ligger i at innvandrerorganisasjoner ikke i så stor grad har vært opp som et problem i samfunnsdebatten. Samtidig kan også forhold som språk og tilgang til miljøene være begrensende.

innvandrerslag, ikke får kontakt med verken nordmenn eller norsk kultur, og samtidig praktiseres ikke det norske språk. Basert på St. Meld. 17 1996/97 *Om innvandring og det flerkulturelle Norge*, mener hun at myndighetene omtaler innvandrerslag som delvis integrerende. Det blir sett på som et første skritt mot deltakelse i en norsk klubb, som da blir den optimale formen for integrasjon.

Oppsummering

Det er vanlig å fokusere på fotballens universelle sider, når en forklarer fotballens integreringsevne. Det er en arena som er kjent over hele kloden, og sånn sett kan fotballen bli en overhengende likhet som gjør andre forskjeller mindre viktig. I denne oppgaven har jeg imidlertid valgt å se på hvordan fotballsituasjonen skaper både forskjeller og likheter, i følge Giulianotti(1999) er det også dette som gjør fotballen meningsfull. Han bruker syntaksbegrepet til å beskrive det binære forholdet mellom to lag, det vil si være naturlig å definere seg forskjellig fra motstanderen. Fundberg (1996) og Williams (1994) viser at spillere på innvandrerslag definerer seg forskjellig fra spillere på lag majoritetslag. De beskriver imidlertid dette på to forskjellige måter. Fundberg mener at spillerne på innvandrerslagene reproducerer en tanke om at majoritetskulturen er overlegen, mens Williams påpeker at spillerne på innvandrerslaget, definerer seg i opposisjon og mer positivt enn majoritetskulturen. På denne måten utfordrer dette laget en nasjonale maktstrukturer. Jeg mener altså at disse to variantene er avhengig av posisjon og situasjon, for å finne ut av dette vil jeg se på hvordan informantene definerer, og sitter grenser til eget lag og andre lag for eksempel i forbindelse med stil. Disse grensene vil gjerne være basert på stereotyper, ved å se på hvordan disse stereotypene blir brukt, kan jeg si noe om hvordan lagene forholder seg til nasjonale og internasjonale maktrangeringer.

Giulianottis semantics begrep omhandler den likheten som skapes innad i et fotballag, denne likheten kan altså virke integrerende på gruppens medlemmer. Den vanlige tankegangen om integrering i fotball er at en innvanderer spiller på et norsk lag. Dette er imidlertid ikke uproblematisk, studier viser at minoritetsungdom i mindre grad deltar i den organiserte idretten enn det majoritetsungdommen gjør. En årsak til dette kan kanskje være at likheten som konstrueres i norske lag virker ekskluderende for de som ikke passer automatisk inn. Samtidig har Peterson (2000), kommet frem til at minoritetsungdom er mer konkurranseorientert, enn det majoritetsungdommen er, vi kan dermed kanskje snakke om en integrering som er mer økonomiske enn sosial og for alle. En alternativ modell er integrering i og gjennom innvandrerslag, myndighetene beskriver dette i bestefall som en halvgod løsning.

Kapittel 4. Analyse

4.1 Introduksjon til feltet

Det Østafrikanske laget

Det Østafrikanske laget stammer fra en større gruppe som møttes jevnlig for å spille fotball. De fleste kom fra det samme østafrikanske landet, men nivået og alderen i gruppen var svært varierende. Med bakgrunn i dette bestemte noen av de yngre spillerne seg for å danne et eget lag, som spilte kamper og trente til faste tider. I dag består laget av ungdommer tidlig i 20-årene med innslag av en del tenåringer. De eldre spiller fremdeles i et eget lag, men dette er fremdels mer uformelt.

Majoriteten av lagets spillere kommer altså fra et østafrikansk land, men de har 3-4 spillere fra to andre østafrikanske land. De har tidligere også hatt en norsk spiller, og prøvde å verve nordmenn til treningene, når jeg utførte min datainnsamling. De fleste på laget er rekruttert gjennom det sosiale nettverket fra dette østafrikanske landet, samt det lokale miljøet rundt fotballbanen i den bydelen de har vokst opp i. Lagets treninger blir på mange måter en sosial møteplass for ungdommer fra dette miljøet. Treningene er mer eller mindre åpen for alle som vil delta, så sant det er plass. De er preget av høy intensitet og livlige diskusjoner. På treningen blir det delt inn i tre lag, laget som vinner får fortsette å spille mot laget som har ventet i den foregående kampen. Kampene varer i ti minutter, eller helt til et lag har scoret to mål. En av lederne på laget fortalte meg at han hadde forhørt seg om de ville ha en alternativ treningsmåte, hvor det var ordnet på forhånd slik at de tre lagene får spille like mye. Dette kunne føre til at treningene ble roligere, men spillerne ønsket å ha et konkurranseelement selv om det ble litt krangling, så forslaget ble stemt ned. Jeg var litt nysgjerrig på denne treningsformen, fordi den minte meg om slik det ble spilt på "løkka", hvis en var for mange til å ha bare to lag. Jeg spurte den ene informantene om treningsformen var inspirert av løkkefotball, han kunne imidlertid fortelle at det var basert på en konkurranseform fra hjemlandet som han kalte for "krones". Der flere mindre lag la penger i en pott, som da det laget som vant turneringen fikk.

Laget er avhengig av spleiselag for at økonomien skal gå rundt, hvor utgiftene, for eksempel til utstyr eller turneringen i Sverige, fordeles på lagets spillere. Samtidig er driften

avhengig av enkeltpersoner, den ene lederen fortalte meg at han hadde hatt 16 spillere boendes hjemme hos seg, for å få organisert en treningskamp med et lignende lag fra en annen norsk by. Dette vitner om et stort engasjement og dugnadsånd i laget.

I kampene og turneringene er det bare "laget" som spiller. Skillet på hvem som er med på laget og hvem som ikke er med, har vært ganske flytende. Etter hvert som laget har blitt ytterligere "profesjonalisert" har dette skillet blitt klarere. Dette kan ses i sammenheng med turneringen de spiller i Sverige om sommeren, der kan det kun meldes på 17 spillere. Samtidig krever myndighetene medlemslister over spillere, i forbindelse med økonomisk eller annen ressursmessig støtte til laget. Dette skillet har da først og fremst gått imellom de som deltar/ikke deltar i turneringer eller treningskamper. I løpet av datainnsamlingen min skjedde det også endringer på trenings siden. Laget trener inne om vinteren, og det er et norsk lag som administrerer driften av denne hallen. En del av spillerne spiller eller har spilt på dette norske laget. Inntil nylig har de fått bruke denne hallen gratis gjennom kontakter disse spillerne har i denne klubben. De har hatt en fast treningstid en gang i uken, men de er ikke registrert i noen brukskalender, så hallen er tilsynelatende ledig når de spiller. Dette har ført til konflikter, når andre som har reservert hallen har dukket opp under lagets trening. For å få orden på dette har lagets ledelse ordnet en avtale med dette norske laget, som går ut på at spillerne på det Østafrikanske laget må bli medlemmer av den norske klubben, og da vil de få fast treningstid samt utstyr av det norske laget. Dette førte til livlige diskusjoner etter noen av de treningene jeg var med på. En del av frustrasjonen gikk ut på at de som allerede spilte i denne norske klubben slapp å betale noe, i og med de allerede var medlemmer, samt at de som var medlemmer i andre norske klubber så å si måtte betale dobbelt. Kriteriet for å få delta på disse treningene ble dermed om du hadde betalt dette medlemskapet eller ikke.

I brukskalenderen for hallen hadde laget også fått et navn, nemlig det norske lagets navn som fornavn, og en farge til etternavn. Slik jeg forsto det gjennom informantene mine, betydde dette at de ble et slags underlag for dette norske laget. På meg virket det som om det var et slags kompromiss som egentlig ikke betydde så mye for laget, men som betydde mer for det norske laget (som muligens fikk inkluderingsmidler for å støtte dette innvandrerlaget). Driften av laget preges av flere slike kompromiss, jeg støtte nemlig på flere forskjellige svar når jeg spurte hva laget het. Først og fremst i forbindelse med turneringen i Sverige, der har laget hentet navnet sitt, slik jeg forstår det, fra en ungdomsorganisasjon i en annen norsk by. Denne organisasjonen driver kulturarbeid for ungdom fra dette østafrikanske landet. På meg virker det som om laget leier navnet, så å si for å kunne få delta på turneringen i Sverige. Denne organisasjonen får sannsynligvis også penger for disse "støttemedlemmene", muligens

har denne organisasjonen kontakt med de som driver turneringen i Sverige. Denne turneringen er den viktigste hendelsen i lagets sesong og her spiller de mot lag med lik bakgrunn, som kommer til turneringen fra ulike land i Europa.

Den andre turneringen de spiller er en lokal en for innvandrere, her spiller de mot andre innvandrere fra samme by. Noen av lagene de møter trener hele året som det østafrikanske, mens andre trener frem til turneringen, mens atter andre lag settes sammen i forbindelse med turneringen. Denne turneringen organiseres av det lokale innvanderrådet. Sammensetningen på lagene er variert, men mange er som det øst afrikanske basert på en etnonasjonal gruppe. Jeg intervjuet fem av lagets spillere, tre av disse var ganske markante i miljøet og hadde vært med fra starten mens to var relativt ferske.

Det Latinske laget

Laget har i over tjue år deltatt i den norske serien, under to forskjellige navn. De har lenge hatt et dårlig rykte i det lokale fotballmiljøet, noe de har forsøkt å gjøre noe med blant annet ved å skifte navn. Laget har rykket opp og ned imellom de tre laveste divisjonene, men har de siste årene oppholdt seg i den laveste divisjonen. De fleste spillerne på laget er latinamerikanere, men de har også 4-5 spillere som er fra Europa og Afrika. Tidligere har laget først og fremst vært basert på spillere fra ett latinamerikansk land, i tillegg har de også hatt med noen norske spillere. I de siste årene har det vært en del utskiftninger i spillergruppen og ledelsen, noe som har åpnet opp for en mer internasjonal stall.

Lagets spillere er stort sett i tjue årene med innslag av noen eldre spillere. De fleste spillerne rekrutteres gjennom det Latinamerikanske miljøet i byen, mens spillerne som opprinnelig ikke er fra Latin-Amerika gjerne har blitt invitert med av personer i dette miljøet. De trener regelmessig hele året, to ganger i uken under sesongen og en gang i uken på vinteren. De samles også mer eller mindre regelmessig sosialt, etter trening og kamp.

Mye av driften er rettet mot spill i serien, og for at økonomien skal gå rundt så må de samle inn penger på kakesalg og annen dugnadsvirksomhet i eget miljø. Også i det Latinske laget er en svært avhengig av enkeltpersoners frivillige innsats, men ansvaret rulleres mer over årene gjennom valg av styre og president. I så måte har dette laget en fastere struktur og en mer ordnet organisasjonsmodell, i forhold til det Østafrikanske laget hvor det kunne være uklart i noen tilfeller hvem som hadde leder ansvaret og hva dette gikk ut på.

Kontakten de har hatt med de lokale fotballmyndighetene har lenge vært problemrelatert med bøter, karantener og hastemøter. Opp gjennom årene har det vært episoder under kamp som har utviklet seg til klammeri med dommere og motspillere, og

mindre episoder med flere røde kort. Laget har endt opp med et dårlig rykte i det lokale fotballmiljøet, også blant dommerne og de lokale fotballmyndighetene. I mange tilfeller har de følt seg urettferdig behandlet, for eksempel fortelles det om en sesong da de lå an til å komme på andre plass i divisjonen. Laget som lå på første plass kunne ikke rykke opp, på grunn av at et lag fra samme klubb spilte i den divisjonen de skulle ha rykket opp til. Siden de lå an til å få andreplass forhørte det Latinske laget seg med fotballmyndighetene, om andre plassen skulle få rykke opp. Tilbakemeldingen de fikk gikk på at ingen lag skulle rykke opp. Tilslutt endte et norsk lag på andreplass, pga. en hengekamp, og dette laget fikk rykke opp. Når jeg var inne i laget ønsket de å forbedre dette ryktet. De hadde hatt en sesong bak seg uten konflikter og mange røde kort. På slutten av sesongen hadde de også et konstruktivt møte med de lokale fotballmyndighetene, der de kom til enighet om hvordan klubben kunne utvikle seg videre.

Mange av spillerne på dette laget danner et eget lag, som de stiller med i den lokale innvandrercupen på sommerne. Jeg intervjuet altså fire spillere fra dette laget, to av disse var ganske markante i laget, mens de to andre var relativt ferske.

De lokale fotballmyndighetene

Mye av driften til de lokale fotballmyndighetenes går med på å organisere lokal fotballaktivitet. Som underavdeling av fotballforbundet har de ansvar for den lokale fotballaktiviteten og driften av de lokale divisjonene, dette vil i realiteten si fra 3-4 divisjon og nedover.

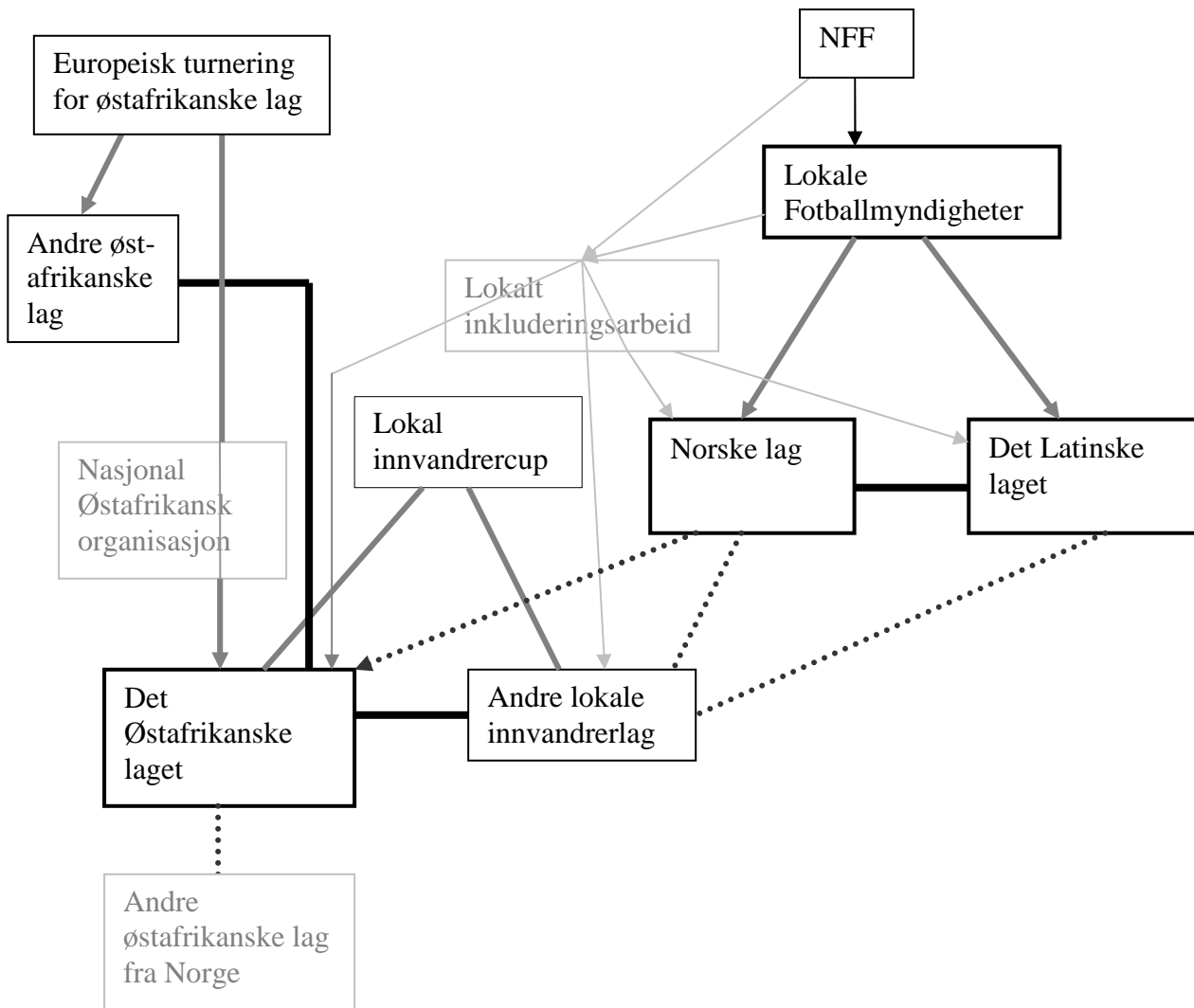
Fotballmyndighetene driver også et inkluderingsarbeid, der de arrangerer lavterskel turneringer og driver holdningsskapende arbeid mot de lokale klubbene i forhold til inkludering av minoriteter samt andre utsatte grupper. De kan få henvendelser fra innvandrere som ønsker å spille fotball, representanter fra fotballmyndighetene plasserer da disse rundt omkring i lokale klubber, hvis de mener at dette lar seg gjøre.

Som nevnt over har fotballmyndighetene hatt et anstrengt forhold til det Latinske laget opp gjennom årene og den direkte kontakten som har vært, har gjerne vært relatert til problemer. Men dette må regnes utenfor den formelle kontakten, som er lik et hvilket som helst annet lag på samme nivå. Dette går på regler, bestemmelser og registrering i forbindelse med spill i divisjonen. Det Østafrikanske laget befinner seg mer på siden av det "norske", de har derfor ingen direkte forpliktelser ovenfor fotballmyndighetene, i og med at de ikke deltar i seriesystemet. Til og med den lokale turneringen for innvandrrelag skjer uten nevneverdig samarbeid med fotballmyndighetene, men selv om de ikke har forpliktelser berøres de ut av

fotballmyndighetenes inkluderingsarbeid. Først og fremst gjennom de norske lagene som spillerne spiller på, og det norske laget som laget er tilknyttet til.

Fig1.

- Konkurranseforhold(kamp)
- .....** Spillerutveksling
- Kamporganisering

Om analysen

Figuren over er ment som en illustrasjon på lagenes posisjon/kontekst, og grunnlaget for studien min av disse to lagene. Det Latinske laget har et konkurranseforhold til Norske lag, de konkurrerer med norske lag og er underlagt fotballmyndighetenes lover og regler. Det Østafrikanske laget er organisert på siden av det norske systemet, og kampene de spiller er uavhengige av fotballmyndighetene.

I og med at mange av spillerne på det Østafrikanske laget spiller på norske lag, er dette også eksempel på to integrerings modeller. Der den ene går på individets deltakelse i norske foreninger, mens en beholder noe av sin egen kultur i en egen gruppe. Den andre er i konkurranse med norske foreninger, der gruppen er integrert i det norske systemet. Altså det Østafrikanske laget er integrert på individ nivå og segregert på gruppe nivå, mens det Latinske laget er integrert på gruppenivå og segregert på individ nivå, dette i forhold til det norske fotballsystemet. Den vanlige tanken om integrering er imidlertid på individ nivå, en innvandrer som integreres/inkluderes inn i en norsk organisasjon. Gjennom intervjuer med de informantene som har deltatt og deltar på norske lag, vil jeg fokusere på dette i den første analysedelen. Ved å vise noen av erfaringene med å delta på norske lag, kan jeg samtidig belyse motivasjonen, og forskjellene på å delta på eget lag. Jeg vil i denne delen også se på noen av problemene som informantene opplever med deltakelse i norske lag, og forholdet mellom sosial og økonomisk integrasjon. I og med at alle informantene jeg intervjuet på det Østafrikanske laget spilte eller hadde spilt på norske lag, mens informantene på det Latinske laget ikke spilte på norske lag, vil denne delen først og fremst handle om det Østafrikanske laget.

I den neste delen vil det derimot bli fokusert på det Latinske laget, og deres opposisjonelle forhold til norske lag, her vil jeg også sammenligne de to lagenes posisjon. Det Latinske laget har kampforhold til andre lag i samme divisjon, med unntak av et er samtlige av disse norske lag. Det vil derfor i et slikt perspektiv som jeg har forsøkt å presentere her, være meningsskapende for dette laget å trekke grenser til de norske lagene. Det Østafrikanske laget har kampforhold på to nivåer (se fig1), dette gjennom de to turneringene de spiller på sommeren. Den ene turneringen er lokal mot andre innvandrerlag fra samme by, og den andre er internasjonal mot andre Østafrikanske lag fra andre europeiske land, dette lagets grenser vil derfor muligens være mer relative. Disse grensene er gjerne basert på internasjonale stereotypier og dermed ofte forestillinger om kulturelle forskjeller. Det er vanlig å støte på kulturelle forklaringer innenfor fotball, kanskje i større grad enn i andre idretter (Fundberg, 1996). Denne studien er sånn sett ingen unntak fra dette. Samtidig som jeg vil være opptatt av

informantenes kulturforklaringer, vil jeg også ta hensyn til noen klasseforklaringer i form av nasjonale og internasjonale maktstrukturer. Som forklart i forrige kapittel vil jeg se på når informantene uttrykker at andre grupper og egen gruppe er i balanse og ubalanse. Dette vil jeg bruke når jeg skal se på hvordan lagenes posisjon, virker inn på informantenes tanker om egen gruppe og det norske. En tanke vil være at dette forholdet er relativt, altså hvorvidt en blir omtalt i balanse eller ubalanse er avhengig av posisjonen, situasjonen og motstanderen, i den siste analysedelen vil jeg forsøke å vise dette, og en konklusjon vil være at kulturelle forskjeller på fotballbanen er relative, men samtidig innenfor kulturelle, sosiale og historiske rammer. Hvilke kulturer og historier som er relevante avgjøres av hvem som møtes på fotballbanen, og hvordan disse fortolkes avgjøres av situasjoner i kampen, på en slik måte kan kanskje fotballen oppleves forhandlende.

4.2 Deltakelse på norske lag

I denne delen skal jeg altså se på informantenes erfaringer med deltakelse på norske lag.⁹ Jeg vil forsøke å beskrive hva motivasjonen er for å spille på norske lag kontra eget lag. Jeg skal si noe om dette ved å se på hvordan informantene ble tatt imot og hvordan de måtte tilpasse seg norske lag. Som vi var inne på i det forrige kapitelet så viser forskning at innvandrerungdom i mindre grad enn etnisk norsk ungdom deltar i organisert idrett (Strandbu og Bakken, 2007). Samtidig forteller Peterson (2000) at innvandrerungdom er mer karrierebevisst enn majoritetsungdommen. Hos informantene er det mulig å se en sammenheng mellom disse punktene, på bakgrunn av at deltakelse på norske lag først og fremst handler om en økonomisk integrasjon.

I det Østafrikanske laget spilte tre av informantene på norsk lag, de to andre hadde spilt på norske lag. I det Latinske laget hadde to av informantene spilt på norsk lag, mens de to siste ikke hadde spilt på norsk lag (se tabellen under).

	Spiller på Norsk Lag	Har spilt på Norsk lag	Aldri spilt på Norsk lag	Totalt
Det Østafrikanske Laget	3	2	0	5
Det Latinske laget	0	2	2	4
Totalt	3 I1, I2, I3	4 I4, I5, I7, I9	2 I6, I8	9

I og med at det Latinske laget spiller mot norske lag i serie systemet, var det ingen på dette laget som spilte på norske lag. De to som ikke hadde vært innom norsk lag, hadde imidlertid en oppfattelse av hvordan det ville være å spille på et norsk lag. Jeg fikk høre at det var flere på det Latinske laget som tidligere hadde vært innom norske lag, men jeg forsto det slik at de fleste aldri hadde spilt på norske lag. På det Østafrikanske laget var det også noen som ikke hadde spilt på norsk lag, men majoriteten og de sentrale personene i laget hadde enten spilt eller spilte på norsk lag.

---

⁹ Det kan selvsagt være stor variasjon mellom norske lag, både når det gjelder nivå og hvem som deltar. Det som kommer frem her er således informantenes oppfatning av de norske lagene de har spilt på, i tillegg til en generell oppfatning om hvordan det er å spille på norske lag.

Alle utenom en av de som hadde spilt på norske lag kom inn i laget i tenårene, en av informantene spilte fremdeles på et aldersbestemt lag, mens de to andre spilte på et lag i 3 divisjon. To av de fire som sluttet spilte sist på et lag i 2 og 3 divisjon, og de to siste på B-laget til et 3 divisjons lag.

Komme inn

De fleste kom inn i de norske lagene via venner eller bekjente, de ble invitert med på trening og det fortsatte derfra. Det er også et par unntak, som I2 en av de unge og uerfarne fra det Østafrikanske laget, han spurte treneren på laget om han kunne finne en norsk klubb, etter hvert ble han da videresendt til en norsk klubb. De lokale fotballmyndighetene plasserer også spillere med innvandrerbakgrunn rundt omkring i norske klubber, dette regnes som en del av inkluderingsarbeidet som myndigheten gjør. Informantene og treneren på det Østafrikanske laget fortalte meg også at det var ønskelig at flest mulig spilte på norske lag, i og med at dette vil øke kvaliteten på lagets spillermateriale.

Et annet rekrutteringsunntak var I7, en av de mer erfarne informantene, og den eneste informanten fra det latinske laget som hadde spilt i et norsk lag over lengre tid. Han ble nærmest tilfeldig hanket inn av en lokal klubb, da han var på besøk hos en venn på et mindre norsk sted. I7 og I2 er også de eneste som ikke startet på norsk lag først, av de informantene som har deltatt eller deltar på norske lag.

Møte med den norske klubben beskriver mange som vanskelig. En kunne føle seg ensom og det krevdes innsats for å komme inn i laget. Her forteller I5 om hvordan det er å komme inn i et norsk lag.

I5: Det er tøft de første dagene å bli kjent med den første personen, som du kan ha kontakt med etterpå. Når du kommer på trening, så må du ha noen du kan snakke med, spesielt når du jogger. Da må du ha en ved siden av deg som du kan snakke med.

Ø: Hvis du ikke har det, føler du deg alene da?

I5: Da føler du deg alene, selv om du jogger. Fordi vi løper alltid to og to, så da føler du deg helt alene.

... Også har du den ballvekslingen som du skal spille to med hverandre, da må du ha en som du kjenner.

Informanten forteller hvordan bare oppvarmingen kan bli problematisk, hvis en ikke kjenner noen. Du trenger en å snakke med for å ikke føle seg helt alene. Det virker også som om det er opp til informanten selv å ta kontakt med noen på det nye laget. Dette underbygger den

samme informanten senere i intervjuet, ved å fortelle at en må vise interesse for å komme inn i et norsk lag. I5 oppsummerer med at det er best å kunne litt om norske forhold, før en hopper inn i et norsk lag. Både I5 og I4 forteller at det er lettere hvis det er flere utlendinger i klubben, da har de noen de kan tulle med og det blir lettere å ha det gøy. Det blir vanskelig å beskrive de norske klubbene som inkluderende gjennom synspunktene til disse to informantene. Det kan virke som om det isteden er helt opp til informantene selv å bli integrert inn i det norske laget.

To av de andre informantene på det Østafrikanske laget forteller imidlertid at de ble tatt godt imot fra starten av, og at de tidlig følte seg velkommen. I1 forteller at spillerne på laget viste han respekt med en gang og snakket til han på engelsk, i og med at han kunne lite norsk. Det samme med I3, som forteller at det ikke var noe vanskelig å komme inn i det norske laget. Dette er også to av de som fremdeles spiller på norsk lag, og begge påpekte uoppfordret at de var gode fotballspillere. Her spør jeg han ene om han har opplevd noe negativt på fotballbanen.

I3: Nei, jeg har ikke møtt noe negativt liksom. Det kan hende at jeg er en god spiller, det er vel det kanskje, at jeg får så mye ros ”bra spilt” og ”du er god” og sånn.

Ø: Så du føler at når du er god i fotball, så hjelper det deg?

I3: Det hjelper deg på en måte, for jeg har jo spilt med en del som er litt dårlige liksom, som kanskje ikke.. ja han får være med i dag, men så hvis du er dårlig får du ikke være med neste gang.

Ø: Så du føler at, for å bli møtt av nordmenn så må du være god?

I3: Egentlig hvis du er på et lag så vil jo alltid laget, som jeg har fått med meg så liker ikke nordmann å tape, så de har liksom alltid lyst til å vinne, så er du dårlig så har de ikke behov for deg.

Informanten opplever det altså som en fordel å være god når han spiller på norske lag. Hvis en ikke er god nok får en kanskje ikke lov til å være med neste gang, rett og slett fordi laget ikke trenger deg. Altså forteller informantene her at en blir møtt etter ferdigheter. Er man god nok blir man inkludert, er en ikke god nok står en i fare for å bli ekskludert. Konkurransetokuset i klubben kan sann sett virke inkluderende på de gode og ekskluderende på de mindre gode.

Dette er noe som går igjen hos alle informantene som har vært innom norske lag. De opplever at hvis du er god, så har laget bruk for deg, du blir tatt vare på og inkludert. Hvis du ikke er god, har ikke laget bruk for deg, og det er ikke noen som gjør en innsats for at du skal

føle deg velkommen. Integrasjonen inn i de norske lagene er dermed for disse informantene mer økonomisk enn sosial. Den norske klubben er tilsynelatende først og fremst ute etter å inkludere de som kan bidra i klubbens konkurranse med andre lag.

I forhold til eget lag

Informantene påpeker også at det er slik fotball er, det er konkurranse der de beste får spille for å møte de beste fra et annet lag. Allikevel blir dette en viktig forskjell fra å spille på eget lag, her forteller I4 om forskjellige måter å forholde seg til spillergruppen, i forbindelse med selektering av hvem som skal spille kamp.

I4: Også er det liksom at de behandler deg litt annerledes, altså vi sier sånn du er dårlig du spiller ikke. Norsken sier ikke det, men de vet det i hodet.

Ø: De sier hvem som spiller og hvem som ikke spiller?

I4: Når jeg spilte i [et norsk lag] og vi var på trening, det var jo noen år siden, la oss si vi er tjue stykker på trening sant. Også er det kamp i morgen, sånn borte kamp foreksempel. Også sier han treneren de som skal være med å spille kampen, de og de skal være med å spille kamp, og de andre. Han sier ikke noe til de andre, men de vet automatisk jeg er ikke med, navnet mitt var ikke sagt opp der og da kommer ikke de sant. Men vi gjør ikke det på den måten, vi sier at alle må komme også bytter vi, det er det vi gjør.

Informanten forteller her at på eget lag, har de mer fokus på bredde enn på dette norske laget som han sammenlikner med. De inkluderer og tar vare på flere spillere, alle må komme på kampen, selv om du er god eller dårlig. Fokuset i det Østafrikanske laget er sånn sett på sosial integrasjon. På dette norske laget får de beste spille, og de andre får indirekte vite at klubben ikke har bruk for en.

Alle informantene som har spilt på norsk lag beskriver det som mer sosialt å spille på eget lag, og mer eller mindre arbeidsmessig å spille på norsk lag. I4 fortsetter å fortelle, når jeg spør hva som er forskjellene mellom å spille på norsk lag og eget lag, de norske lagene er mer system og rutine orienterte, det føles obligatorisk, ”*Trener fire ganger i uken, i en og en halv time. Løpe tjue minutter, spille litt, skyte litt også er du ferdig*”. Når de spiller på eget lag, gjør de mer det spillerne har lyst til, som oftest å spille fotball, men når de trener ute prøver de å få i gang oppvarming slik at de ser ut som et ordentlig lag. Deltakelse på norsk lag blir altså rutinemessig for disse informantene.

Her forteller I5 mer om noen av forskjellene.

I5: Det er mye forskjell, i det [Østafrikanske laget] når du spiller der føler du deg fri liksom, da sier du hva du vil, du har det sosialt, mange som du kan snakke med. Du føler ikke at det er kjedelig fotball her. Hver gang du kommer så føler du at du har det gøy.

Informanten gir her et inntrykk av at det er mer sosialt på eget lag. Selv om han ikke direkte snakker om hvordan det er på norsk lag, forteller han her en hel del om det, i og med at jeg har spurt han om forskjellene mellom norsk lag og eget lag. Uttalelsen om hvordan det er på eget lag kan dermed ses som en kontrast til hvordan det er på norsk lag. Altså i norsk lag føler han seg ikke like fri, det er ikke så sosialt og så mange og snakke med, det kan være kjedelig fotball og det er ikke alltid at det er så gøy.

De spillerne som ikke har spilt på norsk lag, gir liknende karakteristikk, de mener at det sosiale miljøet er dårlig i norske lag. I8 som er relativ ny i Norge og i det Latinske laget, påpeker at det sosiale miljøet i laget er mye bedre enn norske lag, og at han ville fått problemer med å passe inn hvis han skulle spille på et norsk lag. I6 opplever det på en liknende måte og mener det ville være kjedelig å spille på et norsk lag; ”*det ville bli, trene og løpe, slå pasning, spille kampen, betale det som må betales og det er det*”. Han forteller videre at i eget lag så kan de tulle og ha det gøy, de er venner og går ut sammen, men han tror ikke at det skulle være noe problem for han å spille på et norsk lag. Han mener også at det kan være sosialt på norsk lag, men ikke på samme måte. Når jeg spør hvordan han kan vite dette, i og med at han ikke har spilt på norsk lag, forteller han at en annen på laget som har spilt på norsk lag har fortalt om disse forskjellene.

I forhold til nivå

Vi har så langt sett at informantene beskriver de norske lagene som mer økonomisk inkluderende, mens eget lag blir beskrevet som sosialt inkluderende. Både det Latinske og det Østafrikanske laget spiller på et lavere nivå, enn de norske lagene som informantene har erfaring fra på senior nivå. På et lavere nivå er muligens driften mye mer rettet mot det sosiale, i og med at en ikke trenger å ha så stort fokus på den ytre konkurransen. Dette er spesielt relevant for det Østafrikanske laget som ikke er involvert i noe seriesystem, sånn sett er ikke det rart at eget lag blir beskrevet som mer sosialt og bredde orientert.

Informantenes erfaringer handler imidlertid også om aldersbestemte norske lag. De fleste informantene startet på norske lag tidlig i tenårene, hvor driften vil være mer

breddeorientert. Allikevel opplevde mange av disse at det var vanskelig å passe inn, og at en da i mange tilfeller følte seg alene, hvis det ikke var flere utlendinger med. Dette beskriver kanskje en klubbkultur som ikke favner så bredt som den har ambisjoner om å gjøre. I tilfellen som jeg har belyst med sitater i avsnittene over, virker den indre solidariteten i disse lagene snarere utestengende enn inkluderende. Man ser ut til å få bekreftelser på at en er annerledes og føler seg alene. De som var gode følte seg imidlertid mer velkommen, gode ferdigheter virket sånn sett positivt, og en kan kanskje si at bakgrunn derfor ble mindre viktig.

Vi kan her muligens skille mellom to typer utestengsel, på to forskjellige nivåer. På et høyere nivå vil spillere bli bedømt på ferdigheter og behandlet etter hvor god de er, her vil de som ikke er god nok bli nedprioritert. På et lavere nivå vil det sosiale miljøet være viktigere og muligens den indre solidariteten i lagene vil være sterkere, dette kan virke ekskluderende på de som ikke automatisk passer inn og en kan slik føle seg ensom. Således kan vi si at økt profesjonalisering fører til at bakgrunn blir mindre viktig. Jeg vil imidlertid vise i neste avsnitt at gode ferdigheter ikke nødvendigvis gjør etnisitet mindre viktig. I mange tilfeller blir istedenfor gode(eller dårlige) ferdighet nettopp tilskrevet bakgrunn.

Fokuset på ferdigheter

Spillerne ble altså bedømt etter ferdigheter på det norske laget. Informantene på det Østafrikanske laget fokuserte også på ferdigheter, når de skulle rettferdiggjøre hvilke lag og spillere de likte og ikke likte. De fleste spillerne på laget likte engelske lag, og de pleide å gå ut på pub og se en del kamper. En del likte også Spanske lag, men dette var mer en sekundær interesse. Tre av informantene på det Østafrikanske laget likte Arsenal, en likte Chelsea og en likte AC Milan. Lagene de mislikte var Manchester United eller/og Liverpool. Dette er snarere nasjonale rivaler enn lokale. Det er også verdt å merke seg at dette er de to lagene som er mest populære blant nordmenn. Samtidig satser spesielt Arsenal, men også Chelsea, på import av Afrikanske spillere, mens man i Manchester United og Liverpool satser mer på latinamerikanske spillere.

På spørsmål om hvorfor de likte lagene svarte de at det var på grunn av måten de spilte på, det var en nytelse å se på. Arsenal er kjent som det mest multikulturelle laget i England, og har som nevnt et høyt innslag av Afrikanske spillere. Jeg spurte videre om dette hadde noe å gjøre med ”valget” av Arsenal som favoritt klubb, dette var alle informantene veldig avvisende til. Det samme dukket opp når det ble snakk om spillere. De likte bestemte spillere på grunn av ferdigheter(eleganse, teknikk), og mislikte spiller på grunn av personlighet(arroganse osv.). De var veldig avvisende til at de kunne like Afrikanske spiller

fordi de var Afrikanske og gjorde det bra i Europa. Informantene på det Østafrikanske laget vektlegger altså ferdigheter før bakgrunn når de skal rettferdiggjøre valg av favorittlag og spillere i den internasjonale fotballen.

Peterson (2000) påpeker at fokuset på ferdigheter i idretten, som resultat av den økende konkurransen, kan føre til at etnisitet og bakgrunn blir mindre viktig. I så måte kan en forvente å bli behandlet etter hvor god en er og ikke hvor en kommer fra. Som nevnt tidligere fant Peterson, i en studie av svenske idrettslag, ut at innvandrerungdom var mer karrierebevisste enn svensk ungdom. De skiftet oftere klubber, altså flyttet seg friere, og viste større ambisjoner i intervjuer. Han mente at fokuset på konkurranse og ferdighet ga innvandrerungdom en fordel i en idrettskarriere, fordi de hadde mindre lokal tilknytning, de kunne dermed flytte seg friere. Fokuset på ferdighet ovenfor bakgrunn, som hos informantene over kan støtte et slikt syn. I fra et inkluderings ståsted kan imidlertid ikke dette være positivt, det vil i så fall kun gagne de aller beste som kan gjøre en karriere, samtidig kan en sette spørsmålstegn med hvor integrerende det er å stadig måtte skifte lag og forholde seg til nye mennesker. Det er her altså muligens snakk om en økonomisk integrasjon, snarere enn en sosial.

Etter min mening er det imidlertid også grunn til å sette spørsmålstegn ved om man i norske klubber blir behandlet rettferdig etter ferdigheter. Eller på en litt annen måte, hvilke ferdigheter og egenskaper som blir knyttet til hvilke spillere er vel ikke helt tilfeldig. Jeg snakket ganske tilfeldig om posisjon i laget, i det første intervjuet jeg utførte, der informantene fortalte at de spilte i forskjellige posisjoner på det norske laget og på det Østafrikanske laget. Jeg opplevde dette som interessant og fortsatte å spørre om dette i de andre intervjuene. I de forskjellige posisjonene på banen blir det gjerne lagt vekt på forskjellige ferdigheter. Som vi så i det forrige kapitlet blir gjerne ferdigheter omtalt svært stereotypisk, ferdighetene en har på banen blir ofte tilknyttet den etniske og nasjonale bakgrunnen som spilleren har, på lignende måte som Maguires (1991) teori om posisjonell rasisme. Som altså går utpå at spillere med afro/karibisk bakgrunn blir plassert i marginale posisjoner på fotballbanen, hvor blant annet spillerforståelse er mindre viktig. Stereotypier om etniske gruppers egenskaper, blir på denne måten knyttet til den posisjonen de får på fotballaget.

I det Østafrikanske laget så jeg en klar tendens til at spillerne jeg intervjuet enten spilte kant eller spiss på det norske laget, mens de spilte i forsvar eller sentral midtbane når de var i det Østafrikanske laget. De ble altså først bedømt som afrikanere på norsk lag hvor de ble tildelt posisjoner hvor det lønner seg å ha spillere som kan utfordre, drible og gjøre det

uventede. I forhold til sentrale posisjoner er det ikke like nødvendig med god spillerforståelse på kantene. Når disse spillerne kom tilbake til det Østafrikanske laget, ble de plassert i posisjoner hvor spillerforståelse og defensive egenskaper var viktig, noe som kanskje stereotypisk forbindes mer med norske spillere.

Her kan det bli snakk om en slags dobbel posisjonell rasisme. At det var de beste og mest erfarne spillerne som spilte på norsk lag, kan muligens forklare hvorfor de fikk sentrale posisjoner i eget lag. Samtidig ønsket gjerne disse spillerne å drible mer på norske lag, de blir i så måte plassert i posisjoner der de kan gjøre minst mulig skade og tilføre mest mulig gevinst, altså på kanten og i angrep. I3 forteller at han liker å ha en sentral rolle i laget hvor han kan fordele baller gjerne på sentral midtbane, men at han på norsk lag blir plassert på vingen. I det hele tatt kan det virke som informantene mine blir møtt med slike stereotyper når de spiller på norske lag. De får tildelt en rolle i det norske systemet, hvor individuelle ferdigheter er sentrale, men samtidig så blir de formet slik at de gjør minst mulig skade for laget. Denne rollen behøver imidlertid ikke å være negativ. Her forteller I5 om hvordan han kan være stjernen på et norsk lag.

I5: Men der ser du den som dribler mest og gjør gøy ting det er den du liker. Hvis du gjør ingenting, det er ingen som liker deg. Som Alanzinho han er god, midtbanespiller. Jeg liker den måten han gir alt liksom hundreprosent. Helt nede på andre siden, og gjøre mye sånn skikkelig fotball.

Ø: Er det sånn at, når du ser innvandrerspillere, at de har blitt gode fotballspillere, at de kan være forbilder og at du da kan tenke at jeg kanskje kan bli god og. At fotball kan bli en mulig karriere?

I5: Ja det kan du, hvis du ser en utlending som spiller bra og tjener bra penger, ja jeg kanskje kunne vært en dag som han liksom. Hvis jeg får det til, at det går an å få den sjansen hvis jeg er heldig. Tenker på sånne ting selvfølgelig, men ikke liksom jeg skal bli akkurat samme som den.

Ø: Men kan du tenke det samme hvis du ser en nordmann, at du kan bli god og..

I5: Nei, du kan tenke på det sånn, hvis jeg spiller med nordmann jeg kan være stjerne. Fordi du tenker på at du kanskje er mer flink, da tenker du jeg har kanskje mer sjanse nå her, enn kanskje sammen med andre utenlandske spillere da er de kanskje mer dyktig enn du er. (Ø: og tenker du på dribling og det tekniske), og fart, og da tenker du kanskje jeg kan drible flere nordmenn, kanskje jeg fortrekker nordmenn for da kan jeg være stjerne.

Denne informanten ser altså en slags ledig rolle i det norske, egenskaper som han har mer av enn nordmenn. Altså en slags stjernerolle som informanten sier da. Dette er en veldig

stereotypisk forklaring både på utlendinger og nordmenn, men at spillere med høye individuelle ferdigheter er en mangelvare i norsk fotball får en også inntrykk av ved å se på fotballforbundets arbeid, den vanligste kritikken mot den norske spillemodellen er også at spillerutviklingen og organisasjonskulturen i Norge virker hemmende på individuelle ferdigheter. Innslag av afrikanske spillere på norske lag, skaper sånn sett større balanse i laget mellom nettopp kollektive og individuelle ferdigheter.

Tilvenning til et norsk system:

Samtidig er det også snakk om en tilvenningsprosess, til spillestilen på norske lag.

Individuelle ferdigheter blir satt inn i et norsk system og som vist over, bedømt etter mangler i det norske systemet. En føler seg sånn sett ikke like fri på norsk lag, som informanten påpekte i et sitat over. Spesielt i forhold til dribling. I3, som altså beskrev det som ganske uproblematisk å komme inn i norsk lag, forteller at det eneste var at han kanskje fikk en del bemerkninger på at han var litt for god venn med ballen. I4 forteller her om den norske spillestilen og hvordan du må komme inn i det norske systemet for å spille på norsk lag.

I4: Altså norsk fotball er litt sånn fysisk, litt sånn sterk og mye dueller, også ballen skal opp i luften sant, sånn langeballer greier. Men vi afrikanere vi liker ikke det, vi liker sånn flikk, flakk.

Ø: Ikke så mye løping.

I4: Ikke så mye løp sant. Vi vil jo løpe mye, men at vi skal ha ballen med oss hele tiden. Det blir ikke sånne langeballer sant. Men hvis du er godt organisert i det norske laget. Og du klarer å komme inn i det norske systemet, da klarer du å spille på et norsk lag. Men hvis du er deg selv sant, foreksempel er helt ny her i Norge da slutter du. Du slutter så fort som mulig.

Ø: Hvorfor det?

I4: Du føler liksom at du er helt alene, jeg spilte borte på [et lokalt sted]. Og da var det bare norske, jeg var den eneste som var med som var utlending sant. Og da følte jeg meg hele tiden at jeg er helt alene.

Informanten forteller altså her at du må tilpasse deg en norsk stil for å komme inn i et norsk lag, "hvis du er deg selv, så slutter du". Du må altså forandre deg for å komme inn, hvis ikke blir en stadig påminnet at en er annerledes og ikke passer inn.

Informantene fortalte at de ga mer positiv oppmerksomhet til folk som var flink til å drible på eget lag, mens de på norsk lag fikk kjeft hvis de driblet for mye. I1 forteller at

forskjellen mellom lagene, ligger i at på eget lag kan en drible mer enn på norske lag, hvor du får lov til å drible hvis du er en mot en, men hvis en dribler og mister ballen blir folk sure. Individuell utfoldelse, i form av dribling, blir altså verdsatt i større grad på eget lag enn på norske lag. I den grad en får utfolde seg individuelt så er det innenfor det norske lagets rammer, altså en kan drible hvis en er en mot en. Dette stemmer overens med at integrering er på majoritetens premisser, kun de ferdighetene som det er bruk for i et norsk system blir sett på som nyttige (Eriksen og Sørheim, 2003). Således må en tilpasse seg det norske systemet, og gi slipp på ferdigheter som kan være høyere verdsatt i andre miljøer. Driblingen må i så måte gjøres systematisk og på en mest mulig effektiv måte. Noe som kan være en motsetning, i og med at improvisasjon og det uforutsigbare er en viktig del av selve driblingen (Archetti, 1998). Dette kan forklare noen av uttalelsene om at en ikke kan være seg selv, og ikke kan være fri på norske lag.

For disse informantene betyr ikke gode ferdigheter at bakgrunn blir mindre viktig. Gode individuelle ferdigheter er istedenfor med på å vise at en har en annen bakgrunn, i og med at dette er en mangelvare innenfor den norske fotballen. Tilpasningen til et norsk lag blir på den måten også et spørsmål om å tilpasse seg en norsk fotballmodell, noe som informantene beskriver som vanskelig. Den indre solidariteten (semantics), gjennom en norsk spillestil og lagenes sosiale miljø, kan oppleves ekskluderende og en føler at en må forandre seg for å passe inn, på denne måten kan det oppleves mindre fritt.

Motivasjon for deltakelse; økonomisk vs. sosial integrering:

Tiltross for innvendingene over, ønsker spillerne på det Østafrikanske laget å delta på norske lag. Treneren mener at dette hever nivået og er bra for spillerne. I1 forteller at det gir status i eget lag å spille på et norsk lag, spesielt fordi han er ung, og får spille på a-laget til et norsk lag midt i divisjonssystemet. Dette går igjen hos de andre informantene og, det gir fotballmessig status å spille på et norsk lag, da blir de sett på som gode spillere. De som har sluttet på et norsk lag forteller at det er på grunn av at de ikke har så god tid, eller har blitt for gamle og nedprioritert i det laget de spilte på. Informantene beskriver nærmest deltakelse på norske lag i jobbmessige termer, I4 for eksempel påpeker at forskjellen ligger i at deltakelse på det norske laget er mer obligatorisk, og I5 at du må møte opp i tide til hver trening. Å spille på norske lag kan dermed for disse informantene bli noe du gjør for å bli en bedre fotballspiller, ikke nødvendigvis for å skaffe deg norske venner og bli en del av det norske samfunnet. Vi kan således si at motivasjonen for å delta på norske lag er mer økonomisk enn sosial.

I5 påpeker at han kan være stjernen i laget, når han spiller på et norsk lag. Spillere med høye individuelle ferdigheter blir sett på som en mangelvare i den norske fotballen. I5 mener også at fotball kan være en mulig karriere vei, når en ser utenlandske spillere ta slike posisjoner i norske lag. Dette kan kanskje underbygge Petersons funn om at innvandrerspillere er mer karriereorienterte. De ser en rolle som de kan utfylle, det er en etterspørsel etter denne type spillere. Samtidig kan denne karriereorienterte holdningen fortelle noe om bredden i inkluderingsarbeidet. Deltakelsen i seg selv kan forstås som karriereorientert, klubbene inkluderer nettopp de som er gode og ønsker å bli bedre, ikke nødvendigvis de som ikke er fullt så gode og for lengst har forstått at en karriere innenfor fotball er urealistig. Motivasjonen for deltakelse på eget lag er av en mer sosial karakter, det er for å treffe venner og ha det gøy. Slik blir det også beskrevet av informantene på de Latinske laget. Laget blir en sosial møteplass et sted hvor de føler seg hjemme.

Informantene på det Latinske laget omtaler norske lag mer som konkurrenter. Jeg vil komme inn på hvordan laget har en konkurrerende modell, som er mye mer sosial, i neste avsnitt. Informantene på det Østafrikanske laget beskriver derimot to forskjellige arenaer, den ene for å bli bedre fotballspiller og den andre for å være sosial og ha det gøy. Man kan på denne måten si at integreringen for disse informantene er mer økonomisk enn sosial. Det er altså mer for å bli en bedre fotballspiller enn for å få norske venner. Samtidig så hevder informantene mine at integrering og fotball virker, de har fått flere norske venner via fotballen, og flere av de mener at fotballen er den beste måten å bli kjent med nordmenn på. Mye av denne kontakten går imidlertid gjennom uorganisert fotball, de møter nordmenn på den lokale fotballbanen, gjennom dannelse av større grupper som skal spille mot hverandre, kommer i kontakt med nordmenn. Her er ikke en norsk fotball modell viktig, det er sånn sett større potensial for å nå bredere. Lavterskelturneringene kan kanskje ses på som en organisert etterligning av løkkefotballen. Løkkefotballen er imidlertid sentrert rundt en felles møteplass, hvor en kan møte de samme personene flere ganger, og sånn sett skape sosiale bånd. Dette får en muligens ikke til med engangs arrangementer, og åpne haller kan kanskje derimot være mer hensiktsmessig.

Også i norske lag forteller informantene mine at de fikk norske venner, men etablering av varige vennskap som også vedvarte utenfor fotballbanen, var det ikke så mange som hadde opplevd. Det er altså også rom for sosial integrering i norske lag, men her er det kanskje flere hindringer enn i løkkefotballen, først og fremst i forbindelse med å føle seg som en del av laget. Når en først føler seg som en del av laget, så kan kanskje idrettslaget være en bedre integrasjonsarena, som også kan lede en videre ellers i samfunnet. Kontrasten er allikevel stor

i forhold til eget lag, hvor driften først og fremst er rettet mot det sosiale og laget, mens en i norske lag er rettet mer mot konkurranse. Vi kan Bruke Petersons (2000) begreper om tævlingsfostran og foreningsfostran. I norske lag, opplever informantene, at tævlingsfostran går utover foreningsfostran, mens i eget lag får foreningsfostran eksistere i fred, i og med at tævlingsfostran er begrenset til noen få turneringer.

Det er viktig å ligge til at det naturligvis er nivåforskjeller mellom norske lag, lag i høyere divisjoner vil ha et mye større fokus på konkurranse, enn lag i lavere divisjoner. Men det virker på mine informanter, at det ikke er et alternativ å spille på et norsk lag i de lavere divisjoner, og at det sosiale utbyttet er mye større på eget lag. Noe som kanskje er naturlig i og med at disse lagene både de norske og innvandrrelag er basert på kameratgjenger eller utvidete vennekretser.

4.3 Posisjon i forhold til det norske

Klasseforskjeller og likeverd

På det Latinske laget mener informantene at laget selv er en viktig integrasjons arena, en arena som kan være bedre enn norske lag. I7 mistenker myndighetene for å ha en snever oppfatning av hva integrering er; *”hvis to innvandrere spiller på et norsk lag så kaller de det for integrering, hva er det vi driver med da, er ikke det integrering?!”*. Han begrunner dette med at de hjelper folk inn i det norske samfunnet liksom godt som norske lag. Spesielt hvis du er ny i landet, blir dette laget en mykere overgang enn norske lag. Her kan de møte folk som har vært i samme situasjon, få hjelp til å finne jobb eller fylle ut papirer, samtidig som de kommer inn i et godt sosialt miljø. I6 og I8 mener også at laget har vært til mer hjelp, og integrerende, enn det en norsk klubb kunne vært. I6 kjente ingen da han kom til Norge og fikk etablert et sosialt liv gjennom laget. For I8 ble laget en god og trygg introduksjon til det norske samfunnet.

Informantene påpeker altså her at deres lag er en liksom god arena for integrering inn i det norske samfunn som norske lag, deres kjennskap til hvordan det er å være ny i landet gjør det lettere å få forståelse for hvilke situasjoner nyankommende står i. Samtidig uttrykker informanten frustrasjon over at dette ikke er i samsvar med hva myndighetene mener integrering er. Informanten beskriver en ”bottom- up” forestilling om hva integrering er. De

opplever selv at laget i praksis virker integrerende inn i det norske samfunnet, men at myndighetene har en smalere oppfattelse av hva integrering innebærer.

Tankegangen om at det Latinske laget er et likså godt eller et bedre alternativ, enn norske lag, gjør seg også gjeldende på andre områder, og da kanskje spesielt i forbindelse med hvordan laget spiller. Den norske spillestilen blir her et viktig referansepunkt, og dette kan kanskje forklares med at laget stadig møter norske lag på fotballbanen. Som vi har vært innom tidligere vil en i fotball ønske å definere seg annerledes enn motstanderen. At en stadig møter norske lag kan sånn sett føre til at en vil trekke grenser til den norske fotballen.

I6 forteller at det er mer pasjon og innlevelse på det Latinske laget, og i den latinske fotballkulturen. På spørsmål om hvordan norske lag spiller svarer han at de spiller firkantet, norske spillere løper hele tiden, pasning fulgt av løping, også har de dårligere teknikk, mens latinske spillere kan gjøre mer hva de vil. I7 forteller det på en liknende måte, fotball er mer i Latin Amerika det er ikke bare fotball, det er situasjoner og historier bak. Når jeg spør hva forskjellene er forteller han at her er folk mer kald, de lar ikke fotball komme inn i andre deler av livet. Her forteller I7 om forskjeller i spillestil.

I7: Jeg forstår meg ikke på hvorfor de ikke kan slå den langpasningen rett på foten, de er nødt til å gi den pasningen 10, 20 meter foran spilleren. (Ø: ja de løper sånn i bakrom og sånn) Ja, jeg forstår meg ikke på vingen som må løpe helt ned for å hente ballen, hva skal han gjøre når han har ballen, etter å ha løpt 50 meter. Han blir trøtt, han greier ikke å ha noe oppi hodet, å skape noe. Skal du skape noe må du være balansert og ha den rette roen. Samtidig når vi har ball så skal vi være kreativ, (Ø: så dere spiller mer kortpasninger?) Vi liker ikke å løpe så mye og ha den fysiske styrke greien. Så vi vil heller være venn med ballen enn uvenn.

Informanten trekker her grenser til den norske spillestilen. De norske spillerne er ikke like skapende og kreative som latinske spillere, de løper så mye at de ikke makter å være kreative. Latinerne vil heller vær venn med ballen enn uvenn, dette kan ses i motsetningen til den norske tankegangen fra 90-tallet under Drillo, der det var mye snakk om å være god uten ball. Lagets filosofi, kan ses på en lignende måte, den er *å forsvare seg med ball, og angripe med ball*. I sitatet poengterer han også, det viktige med å være skapende og kreativ, dette passer overens med en latinamerikansk tradisjon (Archetti, 1998). Nordmenn er altså god fysisk og dårlig teknisk, og latinere blir beskrevet omvendt, disse grensene går igjen hos alle informantene på det Latinske laget.

Ifølge I6 er disiplin en annen forskjell mellom det Latinske laget og norske lag, de norske lagene er mye mer disiplinerte. Når jeg konfronterer han med at dette kanskje kan høres stereotypisk ut, sier han at å være altfor disiplinerte ikke nødvendigvis er positivt. I7 har en liknende tanke, her forteller han om dette forholdet.

Ø: Norske trenere, når du spilte på norsk lag og driblet for mye, fikk du kjeft da?

I7: Da er det rett ut, (Ø: så de vil prøve å gjøre deg til en lagspiller?) ja, få ut ballen, langt vekk fra målet. Med en gang ballen nærmer seg målet ditt så gjelder det å få ballen så langt vekk som mulig. Du må gjøre det.

Ø: Så du fikk høre det hvis du tok en liten finte i en defensiv posisjon?

I7: Jaja, engang fikk jeg en ball mot meg og dempet den med brystet, også skulle jeg skyte, men så driblet jeg litt, og treneren begynner å rive seg i håret, og roper ”måk ballen langt vekk!”. Etterpå forklarte jeg treneren at når ballen kom mot meg måtte jeg underholde, og treneren reagerte. Men det jeg mente var at ballen var for lav for å ta den på hodet, og for høy for å ta med foten, så det beste var å dempe den, men når jeg skulle skyte så jeg at jeg kunne skaffe meg litt rom. Og treneren reagerte med at det var greit, men neste gang så måtte jeg klarere.

Nordmenn er flink med det der, (Ø: de gjør det de blir bedt om å gjøre), Du skal stå her midt på banen, ser du den ringen, der skal du være, du skal løpe i den ringen du skal stenge den ringen. Midt på banen, han står der og løper rundt der. Det var det han Drillo hadde suksess med.

Ø: Tror du at nordmenn har mer tiltro til autoriteter, at de stoler på at lederne gjør de rette valgene?

I7: Jeg tror at de tror mest på treneren, at de er lojale mot det systemet som ofte ikke virker. Vi har nå sett mange eksempler på det der, Semb og nå Hareide..

Informanten forklarer her hvordan de norske spillerne følger det trenerne sier, lojaliteten og organiseringen kan gi gevinst som under Drillo, der spillerne på bakgrunn av manglende ferdigheter var avhengig av å følge et system til punkt å prikke for å ha en sjanse, men det kan også føre til at systemer som ikke fungerer ikke blir byttet ut. Samtidig beskriver informanten en spiller som er lite fleksibel og statisk. En slags mekanisk robot som ble programmert av treneren før kampen, og dermed selv ikke makter å ta egne avgjørelser. Informanten illustrerer med historien om diskusjonene mellom han og treneren, at han selv kan vurdere hva som er best i en gitt situasjon, og at det ikke er gitt at det treneren sier er den beste løsningen. Han er sånn sett ikke like disiplinert som de norske spillerne, men han mener at løsningen hans er bedre. Informantene over tolker sånn sett disiplin som en balansegang mellom for mye og for lite. Disiplin er derfor ikke en ensidig positiv egenskap. I denne sammenhengen blir

nordmenn beskrevet i ubalanse og dermed for disiplinerte, mens han beskriver seg selv i balanse og med evne til å ta egne avgjørelser.

Dette samsvarer med O'Donnells (1994) beskrivelse av stereotyper innenfor idretten. Som tidligere nevnt blir dette en slags sentrum - periferi modell. Eller en slags geografisk temperaturskala der de nordiske landene blir beskrevet som kalde, maskinaktige, rasjonelle, organiserte og kjedelige, mens landene i sør beskrives som varme, irrasjonelle, uforutsigbare og kreative. Det blir kanskje mulig for dette laget å ha et i hvert fall likeverdig spillsystem og organisasjonsmodell som de norske lagene, fordi det norske ligger i en utkantposisjon fotballmessig, muligens i enda større grad enn latinamerikanske land. Det er altså vel så mulig at nordmenn blir beskrevet i ubalanse i dette systemet som latinamerikanere. Fotballbanen, kan dermed være et sted hvor spillerne på dette laget får utrykke sin egen kultur på en mer likeverdig måte, i forhold til det norske. Altså mens disse spillerne kanskje opplever det som en last i andre sammenhenger å ha en annen bakgrunn, for eksempel i jobb eller skolesammenheng, vil tanker om egen kultur på fotballbanen oppleves som et minst like bra alternativ til det norske. Dette er en kontrast til det Fundberg (1996) la vekt på i sin undersøkelse av to innvandrerlag, her påpeker han at mange av informantene utrykte seg positivt til egenskaper som stereotypisk knyttes til svensker, og negativt til stereotypiske egenskaper om innvandrere. Noen av årsakene til dette kan ligge i at Fundberg, i et nasjonalt klasseperspektiv, er opptatt av å vise innvandrerspillerne og innvandrerlagene i en underdanig posisjon. Sånn sett tolker han disiplin og lagmessige egenskaper som positive, og i en nasjonal maktstruktur vil det være større mulighet for at majoritetens antatte egenskaper blir beskrevet i balanse, mens innvandrernes antatte egenskaper blir beskrevet i ubalanse. En skal imidlertid ikke avskrive denne forklaringen, senere skal vi se at forskjellige situasjoner kan føre til at en slik nasjonal maktstruktur blir mer relevant igjen.

Konkurransesposisjonen det Latinske laget har i forhold til det "norske", kan føre til at laget definere seg i opposisjon. Kampforløpet i fotball handler om, vi det ene laget mot dem det andre laget. Når det Latinske laget stadig møter norske lag, vil det da være naturlig å trekke grenser mot det norske. Å trekke grenser alene betyr ikke at forholdet mellom gruppene er likeverdig, dette handler også om maktstrukturer i samfunnet. Hvem som har makt til å definere den andre gruppen (Gullestad,2002). I internasjonal fotball ligger ikke denne definisjonsmakten i Norge, det er sentrumslandene som definerer de andre hvis en skal bruke O'Donnells modell. På 90-tallet fikk Norge et stempel som eksponent for en destruktiv og kjedelig fotball, selv om Norge vant, fikk de en lunken mottagelse. Den norske fotballen ble veldig stereotypisk og, kanskje i mange nordmenns øyne, forenklet til bare å handle om

lang pasninger. I de senere årene har vi sett at en har vært villig til å imøtekomme denne kritikken. Dette kan vise at Norge har en perifer stilling i den internasjonale fotballen, og at mer kontinentale fotballnasjoner har større definisjonsmakt på hvordan fotball skal spilles.

Tankegangen min her da er at det latinske laget kan trekke grenser på en relativt likeverdig måte med hensyn på internasjonale fotballstrukturer. Nettopp på bakgrunn av den posisjonen de har i forhold til norske lag i Norge, og den stillingen den latinske fotballen har internasjonalt. I et slikt perspektiv kan en si at de utfordrer klasseskillene i samfunnet hvor innvandrere blir omtalt som en underklasse.

Informantene på det Østafrikanske laget trekker også grenser til den norske fotballen, som vist i et sitat over der I4 påpeker at ”vi afrikanere driver ikke med lang baller”, og ”vi kan løpe men da med ballen”. Disse grensene går gjerne på dribbling samt det sosiale som jeg vist i forrige avsnitt. Informantene på dette laget definerer ikke egen spillestil på samme måte som informantene på det Latinske laget, de har ingen konkurrerende modell. Laget eksisterer på mange måter på siden av det norske.

I denne oppgaven vektlegger jeg posisjonen disse lagene har i forhold til det norske, jeg mener at denne posisjonen har innvirkning på hvordan de ser på seg selv og det norske. I dette perspektivet har ikke det Østafrikanske laget en klar definert identitet, på grunn av at de ikke har en klart definert motstander, slik som det Latinske laget har det i norske lag. Det Østafrikanske laget spiller mot andre innvandrerslag i Norge og andre Østafrikanske lag fra Europa, samtidig spiller informantene også på norske lag. Dette fører til at spillerne og laget må forholde seg mer relativt. Det klareste eksempelet, er hvordan laget på den internasjonale turneringen blir møtt som norsk og åpner opp for en norsk spillestil, mens en i andre sammenhenger, som i sitatet jeg refererte til over, tar avstand fra den norske spillestilen. Når informantene spiller på norske lag åpner det seg opp en rolle som ”stjerne”, denne er basert på internasjonale stereotypier, men også på hvilke roller utlendinger har i norsk fotball. Mangler i det norske spillermaterialet gjør at utenlandske spiller blir satt i en kreativ og utfordrende rolle, der de kan gjøre minst mulig ”skade” defensivt og yte mest mulig offensivt.

Lagene befinner seg samtidig i Norge, spillerne vil dermed også være påvirket av en nasjonal maktstruktur, som omhandler majoritetene og minoritetene, eller innvandrere og nordmenn. Her er det nordmenn som har definisjonsmakten, og det er innenfor en slik forklaring vi kan sette resultatet fra Fundbergs undersøkelse. Hvor de svenske spillernes egenskaper blir definert i balanse, i en svensk kontekst, mens innvandrers egenskaper blir definert i ubalanse. Jeg mener altså at det Østafrikanske laget reproducerer noe av dette maktforholdet gjennom sin posisjon, vi skal se at de omtaler stereotypier om egen kultur i

ubalanse. Egen organisasjon blir beskrevet underdanig den norske, dette kan indikere at det er aktuelt å snakke om en nasjonal maktstruktur. Det Latinske laget mener jeg utfordrer med sin posisjon. Spillerne på laget beskriver eget lag som likså godt eller bedre, og de beskriver egne ferdigheter i balanse, mens nordmenns ferdigheter omtales i ubalanse, som i sitatene over. Lagets integrerings modell og spillestil oppfattes som likeverdig den norske. Sånn sett passer, Williams (1994) beskrivelse av et minoritetslag hvor en opposisjonell identitet får eksistere, bedre for det Latinske laget enn Fundbergs beskrivelse. Ved å bruke internasjonale kulturforklaringer unngår og utfordrer altså det Latinske laget nasjonale klasserangeringer, mellom innvandrere og nordmenn.

Deltakelse i seriesystemet?

På det Østafrikanske laget viser spillerne en større usikkerhet rundt eget lag i forhold til det norske. Noe av denne usikkerheten kom frem, når jeg stilte spørsmål om laget kunne delta i seriesystemet, og spille mot norske lag. Mange av informantene fra det Østafrikanske laget hadde en underdanig holdning til deltakelse i seriesystemet. I3 påpeker at laget ikke har kapasitet til det, spillerne kommer ikke til å møte opp, de driver etter Afrikansk tid, og det vil kreve for mye. Her forteller I4 det på en liknende måte, vi snakker her om deltakelse i serie systemet.

Ø: Hvis [det Østafrikanske laget] er med i serien, kan det gå?

I4: Da vet jeg vi stiller ikke opp, det vet jeg. Altså en [østafrikaner] han skal spille en kamp, også er det en kamp som blir sendt på tv-en, Manchester United og de der. Da går han og ser kampen, han går ikke å spiller kampen. Også er det, det med været sant, de ser ut og det regner ute de gidder ikke å gå trene, eller til kampen. Så jeg vet at det går ikke. For jeg vet folk som spiller på [et norsk lag] og når det regner så ser de ut og ”jeg gidder ikke å gå på trening i dag”, det vet jeg...

Informanten forteller her at laget ikke kan delta i seriesystemet fordi østafrikanerne ikke er flink til å møte opp, de føler seg ikke forpliktet til å delta på kamper hvis været er dårlig, eller hvis andre aktiviteter frister mer. Han beskriver sånn sett østafrikanere som for lite disiplinerte til å kunne delta og organisere et eget lag i seriesystemet. Dette er stereotyper som kanskje er mer orientert mot en nasjonal maktstruktur. Her blir innvandrere beskrevet som passive og uten interesse til å delta i norske institusjoner. At laget i praksis på få år har blitt mer organisert, og at det drives på en meget velfungerende måte blir ikke lagt vekt på.

Stereotypier om egen kultur blir her et hinder for deltakelse snarere enn en fordel, mens disiplin på de Latinske laget var en balansegang mellom for mye og for lite, omtaler informanten på det Østafrikanske laget disiplin i ubalanse, altså noe de har for lite av. Lagets spiller ville ikke innordne seg til laget, og dermed ikke møte opp. Disiplin kan kanskje her tolkes i en nasjonal maktstruktur, der stereotypiene om innvandrere tilsier at de har for liten disiplin, og at de i mindre grad vil kunne organisere og være til å stole på når det gjelder oppmøte. Vi ser også fra sitatet over at informanten baserer dette på folk han kjenner som spiller på norske lag, istedenfor å fokusere på oppmøte og innsatsviljen som er stor rundt eget lag. Deltakelse i seriesystemet blir istedenfor sammenliknet med deltakelse på norsk lag. Vi så i forrige avsnitt at de som deltok på norske lag ble behandlet stereotypisk og økonomisk. Tilknytningen disse spillerne har til norske lag kan kanskje virke hemmende, på spørsmål om de kan stille med et eget lag i serie systemet, i og med at rollene en får i det norske lagene er stereotypiske og avhengig av hva som mangler i det norske. På denne måten kan egenskapene som stereotypisk forbindes med nordmenn også oppleves som manglende i eget lag, i og med at rollefordelingen, i forhold til egenskaper, er så klar i norske lag.

De andre informantene på det Østafrikanske laget, uttalte seg ikke like bastant på disse spørsmålene som denne informanten, men tanken om at det ville bli problematisk og vanskelig å delta i seriesystemet gikk igjen hos de andre informantene også, hos de andre var dette også som oftest oppmøte relatert. Det er selvfølgelig heller ikke noen automatikk i at informantene på det Østafrikanske laget vil ønske å spille i seriesystemet, dette kan kanskje oppleves som en trussel mot det sosiale fokuset som laget har i dag.

Ta med norske spillere

Forskjellene i hvordan disse to lagene forholder seg til norske spillere, sier kanskje også noe om posisjonen de har i forhold til det norske. Her forteller I5 på det Østafrikanske laget, hvordan de inkluderer norske spillere som ønsker å spille fotball sammen med dem.

I5: Vi synes det er lett hvis en kommer til oss, for vi er mer åpen[enn i norsk lag]. Hvis en person kommer som ikke er fra Afrika. Vi gir oppmerksomhet. Selv om ball som jeg vil ha jeg sender til han, for å gi han trygghet. Å si sånn velkommen skikkelig. Noen ganger spiller vi på den lille banen også kommer det en norsk, vi er sånn forskjellig afrikanske folk. Også noen vil ikke at han skal komme inn for vi er fullt, men vi krangler, om at han skal være med. Også kanskje en av oss gir plassen til han, for å være snill. Han får mer ball en andre fordi, vi vil at han skal føle seg velkommen. Kanskje det kommer noen nordmenn, noen som kjenner han.
... det går greit for de å være med, men du føler også liksom dårlig samvittighet, for de fleste i laget er [fra det samme landet] og da blir det mye snakk på [vårt eget språk]. Og da kan det bli vanskelig for dem. Hadde vi hatt samme språk da kunne det gått

greiere. Hvis alle hadde snakket norsk da føler de trygghet. Noen kan ikke mye norsk så da blir det mye [snakk på eget språk].

En ønsker altså at norske spillere skal føle seg velkommen, og enkelte er til og med villig til å gi opp plassen for at en nordmann skal få være med å spille. De gir spilleren trygghet ved å gi han spesiell stor oppmerksomhet og informantene får dårlig samvittighet av å bruke eget språk når nordmenn er tilstedet. Informantene fokuserer altså på mangler ved egen organisasjon som gjør at nordmenn ikke føler seg trygge. I4 forteller også at han stadig vekk forsøker å få med nordmenn på trening, han ringer dem opp og forsøker å rekruttere nordmenn fra nærmiljøet.

På det Latinske laget er holdningen til å ta med norske spillere noe annerledes. Her forteller I6 om hvordan de tar imot nordmenn og hva som kreves av de som kommer inn i laget. Jeg spør om det er vanskelig for en nordmann å komme inn i det sosiale miljøet i laget.

I6: Det er ikke oss som skal gjøre noe. «Han er norsk så han får ikke være med», du er alltid velkommen inn, men du må være litt sosial og snakke med folk. De norske som kommer bare sitter der, og snakker ikke med oss. Jeg prøver å spørre to tre spørsmål. De er veldig flau, men hvis du kommer å snakker med oss og tuller med oss, selv om du gjør det på Engelsk eller Norsk. Han fra [Øst-Europa] snakker vi engelsk eller norsk med, jeg tuller med han på samme måte som med de andre latinerne bare med forskjellig språk, men jeg kan ikke tulle med noen som er veldig flau og ikke vil snakke med meg, forstår du det er sånn. Vi har hatt mange norske, men det tar et år også slutter de, hehe.

Informantene mener altså at nordmenn må tilpasse seg deres lag, snarere enn at laget må tilpasse seg nordmennene som ønsker å delta på laget. Nordmenn er velkommen til å delta som alle andre, men de må tilpasse seg miljøet. De kan ikke være beskjeden og avbalansert, de må tørre å tulle, å spøke med de andre på laget. Østeuropeeren i laget har tilpasset seg på en vellykket måte, og informantene poengterer med dette eksempelet at språket ikke nødvendigvis er avgjørende. At nordmenn ikke er med i mer enn et år, kan kanskje være et uttrykk for at det er vanskeligere for nordmenn å tilpasse seg enn andre. Dette kan vi se i lys av at laget ønsker å definere seg i opposisjon til det norske spillemåten og at eksklusjonen av det norske kan være en viktig del av hvordan laget definerer seg selv. På denne måten vil det kreve mer av en norsk å tilpasse seg. At norske ikke "klarer" å være med i mer enn et år, kan dermed også være en måte å definere seg i opposisjon til det norske. I7 som har vært en del av laget lengre enn I6 fortalte om nordmenn som har vært med over flere år. Uttalelsen til I6 bekrefter sånn sett en opposisjonell identitet, mer enn den beskriver den reelle rekrutterings og inkluderingspraksisen i klubben. Dette ligner på hvordan Archetti (1999), beskriver

utviklingen av en kreolsk identitet i opposisjon til det engelske, her var ekskluderingen av det engelske en viktig del, for konstruksjonen av likhet på fotballbanen mellom spanske, italienske og urfolk i Argentina. Vi kan kanskje sånn sett se på denne opposisjonen til den norske fotballen, som en måte å konstruere en mer multikulturell likhet imellom spillere fra flere forskjellige nasjoner og kontinenter innad i laget.

Det kan virke som om de to lagene har forskjellig politikk i forhold til å inkludere nordmenn. På det Østafrikanske laget ønsker en nærmest å kvotere nordmenn inn i laget, en har satt i gang tiltak for å fremme deltakelsen av nordmenn, mens en på det Latinske laget behandler nordmenn som en hvilken som helst annen som kommer inn i laget. At en da muligens ønsker å ekskludere "det norske" gjør det imidlertid angivelig vanskeligere for nordmenn å tilpasse seg. Dette kan kanskje illustrer forskjellige maktforhold mellom majoritet og minoritet i de to lagene. For det Østafrikanske laget kan deltakelse av nordmenn kanskje virke fremmede for organisasjonen, statusen til laget øker fordi nordmenn deltar i laget og laget vil bli mer balansert. På det Latinske laget er ikke deltakelse av nordmenn en viktig sak, at nordmenn ikke er med i klubben er istedenfor med på å markere en opposisjonell identitet.

Alt i alt kunne det virke som om det Østafrikanske laget hadde en underdanig holdning. Der de trodde de måtte bli bedre og kanskje mer norsk både sportslig og organisatorisk for å ha muligheten til å møte norsk motstand. Den norske tankegangen var overlegen, de befinner seg så å si på siden av det norske. Denne posisjonen fører kanskje til et forhold som ligner det Fundberg (1996) beskriver, altså der innvandrerlagene reproducerer en underdanig posisjon i forhold til majoriteten.

På det latinske laget var det en mer opposisjonell holdning. De trodde de var like god eller bedre en norske lag, de hadde et system som var bedre enn det norske; "forsvare seg og angripe med ball". Med dette systemet slapp de å løpe så mye samtidig som de kunne ta nytte av sin overlegne teknikk (nordmenn løper mye for å kompensere for dårlig teknikk). Gode og dårlige egenskaper var en del av den de var. Å være udisiplinerte behøvde ikke å være negativt, eller bedre enn å være overdisiplinerte som de norske. En hvis disiplin var nødvendig de ville ikke skape unødvendige problemer og slagsmål. Denne konkurrerende posisjonen som dette laget har i forhold til det norsk kan utfordre de nasjonale maktstrukturene mellom majoritet og minoritet med internasjonale stereotypier. Sånn sett ligner denne beskrivelsen mer på Williams (1994) sin omtale av et innvandrerlag, som hadde en opposisjonell identitet, blant annet basert på en annen spillestil.

Pragmatisme i det Latinske laget

Vi har sett her at informantene på det Latinske laget uttrykker seg opposisjonelt i forhold til norske lag, men det er også snakk om noen tilpasninger til en norsk spillestil. Vi husker kampen jeg fortalte om i metode kapitelet, der den ene informanten fortalte at laget ikke var kynisk nok. De norske lagene var mer effektive foran mål, denne informanten mente at dette var noe de måtte jobbe med for å kunne møte norsk konkurranse. Dette kan tolkes som et brudd med en Latinsk spillestil hvor effektivitet forstås som noe mekanisk og forutsigbart (Archetti, 1998). Jeg tolker dette som en pragmatisk tilpasning fordi det handler om å møte konkurransen fra norske lag. Altså hvis en ser at laget taper mange kamper på å være ueffektive i forhold til de norske lagene, så vil en gjerne selv jobbe med å bli mer effektiv. Selv om dette skulle være motstridende tradisjonene som dette laget orienterer seg etter. I9 forteller også om en tilpasning. Han mener at laget har en tendens til å tape kamper i andre omgang fordi de har dårligere kondisjon enn norske lag. Han påpeker også at laget derfor driver mye med kondisjons trening, dette ser han på som en forskjell fra når han spilte på norsk lag hvor det var mye mer fokus på spill.

Vi ser her at laget har gjort pragmatiske tilnærminger for å møte konkurransen fra norske lag. Slik sett blir laget mer lik norske lag i praksis, nettopp gjennom konkurranse med norske lag. Samtidig har jeg vist over at en definerer seg mer forskjellig når en spiller mot norske lag, enn det Østafrikanske laget som ikke spiller mot norske lag. Dette underbygger kanskje at posisjonen er mer viktig for hvordan en definerer seg, enn det den praktiske utførelsen på fotballbanen er.

Kulturforskjeller og Konflikt:

En utfordrende posisjon kan kanskje også føre til konflikter. Hvis en skal bedre egen posisjon betyr det at den andre parten også må se på deg som mer likeverdig. Slik forklarer Blumer (1958) rasefordommer, det er snarere et forsvar enn et angrep, altså en ønsker å forsvare egen posisjon. Konflikt kan dermed også ses på som integrerende, ved å utfordre de eksisterende maktstrukturer, kan grupper få større anerkjennelse, bedre rettigheter og dermed et mer likeverdig forhold (Mikkelsen, 2003). Som med mange andre innvandrerlag¹⁰ har konflikter med lag fra majoriteten også vært sentral i det Latinske lagets historie. Når jeg leste meg opp på emnet og fant ut at slike konflikter var vanlig for mange innvandrerlag fra mange forskjellige kulturer, tenkte jeg at disse konfliktene gikk på forholdet mellom minoritet og

---

¹⁰ Se, (Fundberg,1996; Jårtelius, 1982; Frogner, 1986)

majoritet, og at de var relativt uavhengig av kultur. Samtidig så viste jeg i avsnittet over at det var nettopp gjennom en opposisjonell identitet basert på kulturelle stereotyper at denne likeverdigheten oppsto, de nasjonale klasseforskjellene ble så og si nøytralisert av internasjonale kulturforskjeller.

Kulturforklaringene var også sentrale når informantene mine på det latinske laget forklarte konfliktene som laget var kommet opp i. Forklaringene gikk ut på at latinamerikanere er mer hissig, og agerer snarere uten å tenke seg om, mens nordmenn på den andre siden opptrer kalkulert og provoserende. Vi kjenner her igjen de kulturelle stereotypene, latinere er i denne sammenhengen for varme, mens nordmenn er for kalde, og denne motsetningen eller ubalansen kan føre til konflikter. Jeg vil nå se litt nærmere på hvordan disse konfliktene forklares av mine informanter.

Informantene hadde også noen teorier for bakgrunnen til disse antatte kulturelle forskjellene. I6 forklarer bakgrunnen for handlingene til de latinamerikanske spillerne, historisk og sosialøkonomisk. Han påpekte at i Latin-Amerika kan en ikke stole på politiet, ledere eller andre autoriteter, de er ofte korrupte. Derfor må en gjerne ordne opp selv og da kan det fort ende i basketak. Samtidig husker vi fra forrige avsnitt at nordmenn hadde en større tiltro til autoriteter, og de avgjørelsene som ble gjort. I de forskjellige systemene kan det virke som informantene peker på forskjellige strategier som lønner seg. I Latin-Amerika må enkelt individet protestere og demonstrere for å bli behandlet rettferdig, mens nordmenn kan opptre distansert og målrettet for å få mest mulig ut av situasjonen. Det påpekes at nordmenn kan provosere, både I6 og I7 forteller at nordmenn vet ”hvilke knapper de skal trykke på” for å hisse dem opp. Det er vanlig å få slengt rasistiske kommentarer etter seg.¹¹ I7 liker imidlertid ikke å kalle dette for rasisme, han mener at det handler mer om diskriminering, da det ikke går på hele laget, men på enkeltspillere. På denne måten beskriver disse informantene rasismen som et ledd i en provokasjon som utføres rasjonelt for å ”vippe enkeltspillere av pinnen”. Det blir heller ikke rapportert til fotballmyndighetene, I7 sier at det ikke er noe nytte i det. Når jeg spør om hvorfor, forteller han at de under kampen kan han si til dommeren ” *hørte du det han sa dommer, ape dra hjem*”, men han mener at dommerne ikke bryr seg.

---

¹¹ I8 og I9 som er nye i laget og ikke har erfart noen konflikter med norske lag, svarer unnvikende på spørsmål om rasisme. Det samme gjelder for informantene fra det Østafrikanske laget. De svarer også at de ikke har opplevd negative episoder eller rasisme, og de mener at det ikke eksisterer mye rasisme i fotball.

Her forteller I7 om diskriminering.

I7: Vi har hatt mange norske på laget og de selv har sagt: ”vi blir diskriminert, dere blir diskriminert. Jeg beundrer dere for at dere greier å spille den kampen og gjøre seg ferdig med den kampen. For det hadde jeg aldri greid.”

Ø: Ja hvordan merker de det da?

I7: Jævla pakkis, kan du ikke reise her i fra, de slenger med leppa hele tiden, jævla ape.

Ø: Men hvordan takler dere det?

I7: Ikke bry deg, vi vet hvem vi er, og vi vet hvem dere er.

Informanten håndterer altså diskrimineringen ved å ignorere den, han forteller senere at han tar på seg en rustning før han skal spille kamp, han er blitt tjukk i huden og tåler det meste. Informanten legger vekt på at det ikke spiller noen rolle hva folk sier for de vet hvem de er. I6 sier noe liknende, en kan kanskje forstå det som et utsagn for at de som kommer med uttalelsene ikke vet hvem informanten er, og at slike uttalelser ikke klarer å vippe en av pinnen. Samtidig er I7 opptatt av at du må være sterk, du kan ikke bare stå og ta imot. Du må bevare din verdighet. Her forteller han en historie om flere dueller med en norsk spiller i en kamp.

I7: De føler seg ganske store og sterke, men når du konfronterer de.. Jeg husker en kamp vi spilte, en stor kar og han gikk alltid med kroppen inn i duellene, og vi kalte han alltid for ”kroppen”. Også går vi begge to etter samme ballen, også kommer han med stor fart inn i duellen. Jeg trekker meg og tar ballen med foten. Med all den farten han hadde og all den kroppen som ikke fant motstand, gikk han langt vekk. Og han klaget på det jeg hadde gjort. Også gikk vi i en hodeduell også vant jeg den, han går forbi meg og ”pang!!” så slår han meg i brystet, også sier han hva er det som feiler deg din jævla idiot.

Vi går opp i en ny hodeduell, jeg går opp først med kneet ut, men jeg var oppi luften allerede før han hoppet. Så hoppet han og traff meg i kneet, og han mistet pusten, så gikk ballen langt vekk, jeg gikk bort til han, ”går det bra din jævla idioten, hvordan føler du deg, er du litt sårbar nå, skal jeg hjelpe deg” og han lå å gispet, ”ser du hvordan det går å være så jævla dum, din jævla idioten”. Etter kampen, da var kampen ferdig og vi gikk rundt og takket for kampen også kom jeg til han og han sa ”unnskyld det var dumt av meg det forstår jeg”. Jeg har møtt så mange slike.

Historien viser at informanten må være sterk og ta tilbake for at den andre spilleren skal respektere han. Dette passer inn i tankegangen som I6 presenterte tidligere, nemlig at en måtte ordne opp på egen hånd og at dette ville lønne seg mer enn å gå til dommeren eller

myndighetene med sine problemer. I7 poengterer imidlertid at dette ikke er den riktige måten å gjøre det på, det riktige ville være å løse det verbalt før det hadde utviklet seg til noe mer.

I8 og I9 som bare har vært med på laget i en sesong, svarer unnvikende på spørsmål om konflikt med norske lag, noe som er ganske naturlig i og med at det ikke har vært noen episoder i den siste sesongen. De har imidlertid hørt om ryktet som laget har, I8 forteller at nordmenn reagerer når han forteller at han spiller på laget, og at han bruker noen minutter på å forklare at laget er ”bra nå”. Han forteller også at nordmenn gjerne spør om de på forhånd planlegger å ”ta spillere”, han må berolige de med at dette ikke er tilfelle og at laget ikke opplever de samme konfliktene som tidligere.

I8 og I9 er heller ikke latinamerikanere og er dermed med på lagets nye multinasjonale profil. På spørsmål om hvorfor det ikke har vært konflikter med norske lag denne sesongen svarer I6 og I7, at en mer internasjonal spillergruppe har bidratt. I6 påpeker at nå kjenner spillerne hverandre gjennom klubben, i motsetning til før, når spillerne var fra det samme miljøet. Han mener at en dermed kan opptre med mer respekt ovenfor medspillere. Dette kan kanskje tyde på at en har måttet revurdere den indre solidariteten i laget, ved å gjøre det åpnere og mer internasjonalt. Det blir dermed lettere å inkludere flere spillere som også kommer utenfra miljøet, i og med at den likheten som ble konstruert i laget ikke nødvendigvis er den samme som en finner utenfor banen, altså kjenner man hverandre gjennom laget.

Vi har til nå sett at kulturelle stereotyper blir brukt for å forklare konfliktene. Latinere er mer hissig og nordmenn er kalde og kalkulerte. Det siste kommer frem ved at nordmenn kalkulert provoserer for å få frem en ønsket reaksjon fra motstanderen, og på den måten vinne kampen. Omstendighetene og ettermæle rundt disse kampene, hvor konfliktene går utover det som er vanlig i fotball, kan få en slags kulturclash-aktig forklaring (Fundberg, 1996). Kampen og lagene i seg selv vedlikeholder dermed grensene mellom innvandrere og nordmenn, mens dette i det forrige avsnittet kunne virke positivt, vil det i en konfliktsammenheng virke negativt, og i realiteten bidra til en debatt om innvandreres manglende evne til å tilpasse seg norske regler. Dette ser en igjen i noen av de avisartiklene som er trykket om konflikt situasjoner som det Latinske laget har havnet i, spesielt på kommentator feltet kommer disse synspunktene frem. Her blir spillerne på det Latinske laget omtalt som bråkmakere og kriminelle, og deres bakgrunn blir en forklaring på problemet. I7 mener at de sakene som har kommet ut i media har blitt ensidig og urettferdig presentert.

I6 ligger også noe av skylden på eget lag, som her når vi snakker om et negativt innvandrerstempel.

I6: Men det er vi som må forandre det tror jeg, det eneste laget som spillerne er fra utlandet er det eneste laget som har problem med disiplin. Det er vi som gjør at de andre kaller oss for innvandrere [og skaper rykte om laget], men hvis vi begynner å ta det rolig å spille fotball og kommer inn i den norske fotball og norsk disiplin. Du kan kalle meg for hva du vill vi skal spille fotball og vinne kampen.

Informanten forteller her at en manglende disiplin i laget er et problem, dette skaper et dårlig rykte. Han mener at de må tilegne seg en norsk disiplin og komme inn i den norske fotballen for at det skal gå bedre. Dette sitatet passer ikke overens med det jeg presenterte i forrige avsnitt, det kan derfor være interessant å se nærmere på det. Informanten omtaler altså her stereotypier om egen kultur som underdanig den norske, latinere blir beskrevet i ubalanse disiplinmessig, mens nordmenn i dette tilfellet er mer i balanse og en må sånn sett tilnærme seg det norske for at forholdene skal bli bedre. I det forrige avsnittet poengterte jeg det motsatte, informantene på det Latinske laget omtalte det norske i ubalanse i forbindelse med disiplin. Forskjellene ligger etter min mening i situasjonene og sammenhengen dette sitatet kommer opp i. Sitatet omhandler ryktet eller et innvandrerstempel, som har oppstått etter at konflikter på fotballbanen har gått utover det som er vanlig på fotballbanen. På denne måten illustrer kanskje sitatet at i slike sammenhenger så vil en nasjonal maktstruktur bli mer relevant, hvor innvandrere blir omtalt i ubalanse disiplinmessig. Som nevnt er ikke dette noe som alle informantene i laget nødvendigvis er enig i. Årsakene til konfliktene som jeg har vært inne på over, blir gjerne forklart mer likeverdig, mens som i sitatet over blir ettermæle og rykte forklart mer som noe som de selv har skyld i. Dette kan kanskje illustrere at når disse konfliktene kommer utenfor fotballbanen så blir skylden lagt på innvandrrelaget.

Det Latinske laget står altså i fare for å reprodusere kulturelle konflikter der grensene settes mellom nordmenn og innvandrere. Dette kan være problematisk i og med at variasjonene innenfor majoritetsbefolkningen blir ignorert samtidig som det konstrueres et skille mellom innvandrere og nordmenn (Gullestad, 2002). Selv om utgangspunktet for en konflikt, var en provokasjon som i sitatet over, mellom informanten og den norske spilleren, var handlingen relatert til å bevare verdighet eller oppnå likeverdighet og respekt. Dette kan som nevnt over tolkes som integrerende i et konfliktperspektiv. Problemet er imidlertid at det er nordmenn som sitter med definisjonsmakten og med engang konflikten kommer ut fra fotballbanen kanskje på skrivepulten til en fotballbyråkrat eller en journalist, så kan disse

konfliktene reprodusere en kulturell kløft hvor innvandrrelaget i realiteten blir gjort til syndebukk. En konkurrerende posisjon, som visst i forrige avsnitt, kan virke fremmede og kanskje integrerende, mens en konflikt som går utenfor de rammene som fotballen legger til rette for, muligens vil virke negativt. I stedet for å utfordre, vil disse konfliktene reprodusere et klaseskille der minoriteter omtales som underdanig det norske. Dette kommer også igjen i noen av informantenes forklaringer i form av at latinamerikanere er altfor aggressive.

En skal imidlertid ikke bli opphengt i konflikt situasjoner, når den store majoriteten av disse møtene på fotballbanene foregår uten problemer. Et overdrevet fokus på disse konfliktene, kan i seg selv være med på å reprodusere en kulturell kløft, hvor møtet på fotballbanen blir beskrevet som umulig. Jeg vil derfor i det neste avsnittet av dette kapitlet fokusere på hvordan fotball virker forhandlende og hvilke mekanismer som gjør slike møter mulig, uten at det bryter ut krig og elendighet mellom de to lagene.

4.4 Hvordan fotball konstruerer forskjeller og likheter

Informantene på det latinske laget forteller at de vet hvem de er, samme hva folk måtte si. På spørsmål om nordmenn får et mer positivt eller negativt inntrykk av innvandrere, etter å ha spilt mot dem, svares det at det kommer an på hva som skjer i kampen. Informantene uttrykker dermed, at en på fotballbanen til en viss grad selv har makt til å vise hvordan de er. Tidligere og gjennom det dårlige rykte har kanskje omtalen vært negativ, men informantene uttrykker at de selv har mulighet til å endre dette gjennom praksis på fotballbanen. Hva som skjer på banen kan være ganske tilfeldig, og sånn sett kan møtet ses på som forhandlende hvor utfallet både kan virke positivt og negativt.

En annen ting som vektlegges i det Latinske laget er at kampen varer i 90 minutter, og ikke lenger. Informantene fra laget var opptatt av å poengtere det viktige med å takke for kampen uavhengig av hva som hadde skjedd på banen. Her forteller I7 om det viktige med å takke for kampen. Jeg spør om bråk og konflikter på fotballbanen kan bekrefte fordommer mot innvandrere.

I7: det kan slå begge veier, fordi.. det viktige egentlig er at når kampen er slutt og det prøver vi å si til de unge spillerne, når kampen er ferdig så takker vi for kampen uansett resultatet, og beklag dere for alt det dumme som ble gjort på banene og si at

det ligger igjen her, herfra så fortsetter vi sånn som før kampen. Og vi sier gang på gang, husk at i morgen skal du gå på en jobb, eller skal du på skole, eller du skal ikke gjøre noe i det hele tatt. Og på det andre laget er det den samme situasjonen. Folk som skal på jobb, folk som er foreldre. Det som skjer inne på banen blir glemt når du kommer ut igjen.

Det var altså viktig for informanten å markere at det som skjedd i kampen, nettopp kun skjedde i kampen. Grensene som var relevant i kampen mellom latinamerikanere og nordmenn var ikke relevant etter kampen, og når en møtte igjen spiller ønsket en ikke at dette møtet skulle preges av disse grensene. Dette er kanskje hovedårsaken til at en ønsker å kjempe mot et dårlig rykte, samtidig som en ønsker å bevare en kulturell særegen organisasjon. En ønsker å vedlikeholde de kulturelle forskjellene og grensene på banen, men når en går av banen fokuseres det på medmenneskelig likhet. Informantene viser at spillerne på begge lag har andre og like roller når kampen er ferdig, mens de i kampen var motspillere er de etter kampen arbeidere, elever og foreldre. I9 forteller det på en liknende måte, og legger vekt på at man kan møte de samme menneskene igjen og at en da ikke ønsker å bli møtt som motspillere. Dette viser hvordan en etter kampen dekonstruerer forskjellene som blir konstruert på en fotballbane. At laget har spesielt fokus på dette kan kanskje forstås som et uttrykk for at dette er noe de ikke har lyktes med helt enda.

Ryktet om laget er en illustrasjon på at forskjellene som ble konstruert i kampen ikke er helt dekonstruert etter kampen, i og med at nordmenn tar med seg grensene som ble skapt på banen også utenfor banen, og vedlikeholder dem gjennom ryktet om laget. Det sentrale her er imidlertid at de forskjellene som blir skapt i kampen ikke behøver å være aktuell ellers. Altså betyr ikke rivaliseringen på banen at de samme personene er rivaler utenfor banen. Det som skjer på banen er ganske tilfeldig og det fins mange måter å fortelle det på både positivt og negativt, som jeg har vist i de forrige avsnittene. Sånn sett kan en se på fotballarenaen som forhandlende i forhold til identiteter og kulturer. Dette kommer kanskje bedre frem i neste avsnitt hvor jeg vil se på noen av fotballens relative sider.

Relative kulturforskjeller

I avsnittene over har vi sett at det fokuseres mye på kulturelle forskjeller mellom spillere og lag, jeg vil nå vise at disse forskjellene kan være avhengig av situasjon og kontekst. På det Østafrikanske laget har de noe som kanskje ved første øyekast kan tolkes som en naiv forståelse av hvordan det er å spille mot norske lag. I3 forteller at han ikke tror det ville bli noen konflikter fordi det norske samfunnet er kommet mye lengre enn det var for bare få år

siden. Mange av lagets spillere kjenner til konflikter som oppsto, da et innvandrerlag spilte i serien, som et slags b-lag for det samme norske laget som det Østafrikanske laget er tilknyttet til i dag.

I5 mener også at det ville være relativt uproblematisk å spille mot norske lag, han tror det ville være som å spille en internasjonal kamp. Kommentaren om at det blir akkurat som en internasjonal kamp, referer til lagets kamper mot andre innvandrerlag i Norge og i utlandet. Grensene i disse kampene blir her ofte trukket mellom nasjonaliteter, ”det sanne marerittet” for fotballmyndighetene og inkluderingsbyråkrater, men altså uproblematisk i I5s øyne. Jeg ser denne uttalelsen i lys av at kulturforskjellene i fotball kan være relative.

Min tankegang her er at forskjellene som konstrueres mellom lagene i en fotballkamp er relative, altså det kommer an på hvem som møter hvem og i hvilke sammenheng. Eller på en annen måte hvilke ”vi” kommer an på hvilke ”dem”. Om dette møtet blir positivt eller negativt avgjøres av kampen, det som skjer i kampen kan forklares ut fra kulturelle preferanser om de to lagenes bakgrunn og kontekst. Vi så i forrige avsnitt at både nordmenn og latinere kunne bli forklart i både balanse og ubalanse, og at dette var avhengig av hvilke situasjoner og sammenhenger en kom oppi.

Jeg vil nå presentere to eksempler fra mitt datamateriale på kulturforkjeller som noe relativt på fotballbanen. Det første omhandler turneringen det Østafrikanske laget spiller i Sverige på sommeren. Det andre eksempelet omhandler en ordkrig mellom to motspillere, som egentlig har mye til felles.

Når det Østafrikanske laget på sommeren reiser til Sverige, fikk jeg høre at de følte seg så norsk som de aldri har følt seg. Dette til tross for at de var i Sverige, og var omgitt av folk fra det samme østafrikanske landet, som var kommet dit fra hele Europa. I og med at alle hadde opprinnelse fra samme land, ble lagene først og fremst skilt fra hverandre på bakgrunn av hvilke land de oppholdt seg i, og hvor lagene da ble stiftet. Informantene mine fortalte meg at de snakket norsk under kampene, og at motstanderne snakket språket fra sitt oppholdsland. Dette ble begrunnet med at en ikke ønsket at motstanderen skulle forstå en, men samtidig er det med på å markere forskjellene mellom de to lagene. Her forteller den ene informanten om et norsk flagg de har tatt med seg, samt litt av stemningen rundt turneringen.

I4: På benken våres, hadde vi et norsk flagg. Vi tok med et norsk flagg her fra, også hadde vi norsk flagg oppå den der benken sant. Og da ser jo det der andre laget det. Det er litt sånn vinner du en kamp så viser du det der flagget sant. Alle vi er jo [fra det samme landet], så du kan ikke bare vise [dette landets flagg]. Men det henger et svært

[flagg fra vårt hjemland] på veggen ved den banen. Og det kommer svenske mediefolk og sånn der. Og når finalen skal gå så er det den der ordføreren som kommer. Også er det mye publikum som kommer der, også er det trenere som kommer der. Også er det gamle fotballspillere [fra hjemlandet vårt] som er der. Artister [fra hjemlandet vårt]. Det er helt fantastisk for å si det sånn. Det er sånne store folk som kommer der sant, også er det han der svensken som sier at dette er spennende sant. Også kommer det politifolk, svensk politifolk, de er rundt der og.

Forskjellene mellom lagene blir altså konstruert mellom nasjoner og markert gjennom språk og flagg. Flagget fra hjemlandet, som informantene påpeker er stort og kanskje viktigere enn de mindre flaggene, kan symbolisere en slags overhengende likhet mellom lagene i turneringen. Samtidig var det viktige folk til stedet, og det kan virke på denne informantene og for så vidt på de andre og, at de ble sett på en positiv måte. Svensken som sier at dette er spennende, illustrerer kanskje at en her får vist seg frem på en annen måte enn man ellers er vant til. Og at denne fotballaktiviteten kan virke endrende på hvordan en blir sett. Publikum var også med på å vedlikeholde disse grensene. Her forteller den samme informantene om stemningen på tribunen, og å bli møtt som norsk også utenfor kampsituasjonen.

I4: ... de fra Sverige heier på Norge , de sier heia Norge, heia Norge, Norway, Norway..

Ø: Så det er svenske [østafrikanere] som heier på Norge?

I4: De tenker vi er scandinavians sant, det er det de tenker. Spiller vi mot England så er det ingen som heier på England. Alle sier sånn Norway, Norway sant. We live in scandinavia. Då blir det litt liv. Det er derfor jeg tenker, at folk har inni seg liksom, at de bor i Norge. At de tenker ja jeg bor i Norge, jeg er fra Norge. Det blir sånn at jeg er stolt over det liksom.

...Også på restauranten sant, også kommer han der som serverer, de der servitørene, viser bordet, vi sitter ikke sammen med de der andre lagene sant. Også står det Norway på bordet vårt, de skriver det før middagen. Norway skal sitte her liksom. Også kommer vi og ser navnet vårt Norway, også sitter vi der. De andre har jo sånn egen navn sant. Det var det som var liksom at vi følte oss liksom.. Og da tenkte jeg sånn, når det er sånn som dette, norsk og sånn..

Mens informantene i Norge, kanskje ofte blir påminnet at de var innvandrere eller afrikanere, ble de i Sverige stadig vekkt minnet på at de var norske som denne informantene her forteller. I kampen mot det engelske laget fikk de broderlig skandinavisk støtte fra tribunen. På restauranten så de navneskiltet på bordet, og ledige plasser hvor de skulle sitte og følte seg sånn sett som representanter for Norge.

Det norske har også klare fotballmessige stereotypier som vi har vært innom tidligere. Laget må også forholde seg til disse når de er i Sverige. Flere av informantene fortalte at treneren presset på for at de skulle spille norsk med lange baller når de var i Sverige. Her forteller en annen informant om presset rundt å spille norsk. Jeg spør om forskjeller i måten de spiller på, når de er i Norge og når de er på turneringen i Sverige.

I3: Du må være sterk, altså alle sammen veit at de er [fra Øst-Afrika], men du må liksom, da mener de liksom at du blir dømt for at du er fra Norge, da skal du liksom kunne spille på den stilen som Norge gjør.

Ø: Så dokker spiller langballer og flo pasninger?

I3: For det meste, det har vært en del av det, det har det. Også har det liksom vært hard jobbing. Du blir liksom bare stemplet der kommer en norsk en..
... jeg føler liksom bare sånn landslag, som kommer innpå banen liksom, når du får det stempelet der.

Ø: Ønsker dere å leve opp til det stempelet da eller vil dere være sånn som dere er [hjemme]?

I3: Nei altså du kan aldri være sånn som her [hjemme], for her er det bare gøy og, du veit at du kan spille fotball liksom, men der har du en del å bevise liksom. Fordi då får du høre, at det laget fra Norge er vel ikke så god, det er vel ut fra det du må bevise. Du må liksom leve opp til det.

Ø: Men sånn med spillestil da, er det sånn at de tror at dere er sånn som norske spillere? At de er fysisk sterke og kollektivt god, at de jobber og løper mye da.

I3: De forventer faktisk nesten det samme liksom, uten at de har sett oss spille før så forventer de sikkert kanskje litt mere slik spillestil som Norge.

Laget opplever her internasjonale stereotypier om den norske fotballen, det blir forventet at laget skal spille på en norsk måte, og laget forsøker til en viss grad å møte disse forventningene. I og med at jeg ikke har vært i Sverige, og observert kamper med dette laget, kan det være vanskelig å konkludere med at de spilte på en ”norsk” måte når de var i Sverige. Men så kan en jo si at det ikke nødvendigvis er det jeg er ute etter å finne ut, jeg ønsker å se på hvordan dette laget trekker grenser til andre og definerer seg selv avhengig av hvilke motstandere de har, og hvilke situasjon de er i. Informantene tilnærmer seg det norske når de er i Sverige, men som jeg var innom tidligere så var det ikke slik i andre sammenhenger, de fleste informantene på det Østafrikanske laget, beskrev norske spillere og spillestil i motsetningsforhold til egen i forbindelse med deltakelse på norske lag.

Motstanderen og sammenhengen virker altså innpå hvordan kampen konstruerer forskjeller, kulturforskjellene mellom lagene er sånn sett relative. Denne fleksibiliteten ser man kanskje best, sånn som i eksempelet over, når et lag flytter seg fra en lokal kontekst til en internasjonal kontekst. Vi kan dra paralleller til lag på elitenivå som går fra å spille serie fotball til å spille Europa-cup, mens en lokal identitet vil være mest relevant mot andre lag fra samme land, vil en nasjonal identitet være mer aktuell i møte med et lag fra et annet europeisk land. Denne fleksible erfaringen har kanskje gjort det Østafrikanske laget mer åpen for kulturell endring. De er mer fleksible og tilpasningsdyktige og reproducerer dermed ikke kulturelle konflikter, på samme måte som det latinske laget sto i fare for å gjøre. Gjennom å delta på denne turneringen, på internasjonalt nivå utfordrer informantene egne og andres tanker om hva det vil si å være norsk.

Jeg skal komme med et eksempel til på relative kulturforskjeller, hvor en av informantene på det latinske laget presenterer en diskriminerende episode i en kamp.

I9: Foreksempel en kamp mot [det andre innvandrrelaget i divisjonen], de har ikke peiling på fotball sant, de blir sinte for ingenting og sloss og.. Også var det en som kalte meg for neger hele tiden. Og han var fra [Nord-Afrika], og kalte meg for neger, han visste ikke at jeg var fra [det samme landet] sant. Han trodde at jeg var Latiner og kalte meg hele kampen for neger, neger. Så han var fra [det samme landet], han var nesten fra min by sant.

Ø: Ja snakket du med han etterpå da?

I9: Så sa jeg ”hvor kommer du fra du som kaller meg for neger?”, også sa han jeg er fra [Nord-Afrika], også sa jeg at, men jeg er jo også fra [det landet]. Så han følte seg veldig dårlig liksom oj!.. Du må ikke bare kalle meg, jeg er ikke neger jeg er brun. Så det var en ting som jeg har opplevd på fotballbanen, men det var litt morsomt vet du.

Informanten viser at grensene mellom de to lagene i kampen førte til at han ble diskriminert, av en som han i en hvilke som helst annen sammenheng kunne funnet mange fellestrekk med. Kampsituasjonen kan altså konstruere forskjeller som en ellers ikke ville lagt merke til, eller altså reproducere forskjeller som en er mer vant til. Jeg har nevnt her at disse forskjellene er avhengig av motstanderen, men de er også avhengig av fotball tradisjoner, historier i samfunnet og et publikum som kan fortolke dem. Fotballkampen mellom to forskjellige grupper blir sånn sett betydningsfull og meningsskapende også utenfor banen. Poenget mitt vil således være at fotball uttrykker og forsterker både forskjeller og likheter, og at fotball sånn sett kan være både forhandlende, utfordrende og reproduserende. Med eksempelet over

er jeg ikke ute etter å gjøre rasisme i fotball til en triviell og relativ sak, forskjellene som blir konstruert bygger nettopp på historier og tradisjoner ellers i samfunnet. Det jeg er ute etter å vise med denne delen er at hvilke historier og tradisjoner som blir brukt er avhengig av hvilke lag som møtes og hvordan dette møtet utvikler seg. Så når en skal se på fotball identitet og integrering, som jeg har gjort i denne oppgaven, kan det være viktig å også ta høyde for de mekanismene som ligger i fotballen. Spesielt hvordan fotballsituasjonen konstruerer forskjeller og likheter. På mange måter er det nettopp dette identitet og integrering handler om.

Kapittel 5. Oppsummering.

Jeg har delt dette siste kapittelet i to. I den første delen presenterer jeg først myndighetenes syn på disse to lagene, før jeg ser nærmere på analyseresultatene mine, som omhandler integrering på norske lag og integrering på innvandrerlag. I den neste delen av kapittelet ser jeg på analyseresultatene som omhandler de to lagenes posisjon i forhold til det norske.

5.1 Integrering og forholdet til fotballmyndighetene

Det siste møtet med fotballmyndighetene

I avslutningsfasen av datainnsamlingen avtalte jeg et siste møte med de lokale fotballmyndighetene. Jeg ønsket her å finne ut hva de mente om de to lagene jeg hadde studert, og hva deres generelle syn på innvandrerlag var. Representantene jeg snakket med uttrykte seg generelt ganske negativt til innvandrerlag. De mente at innvandrerlagene ikke nødvendigvis var åpne for alle, i og med at disse lagene gjerne var basert på etnonasjonale grupper. Dette kunne være mot NIFs forskrifter om at idrettslag skal være åpne for alle som ønsker å delta. De trodde imidlertid ikke at innvandrerlagene hadde noen bestemmelser på at foreningene ikke skulle være åpne, men at rekrutteringen i disse lagene i realiteten virket utestengende. Samtidig var ikke innvandrerlagene basert på norske lokaliteter, men sosiale grupper. Dette var også uønsket i et idrettslag.

Fundberg (1996), påpeker imidlertid at innvandrerlag så å si aldri er homogene og bare består av spillere med opprinnelse i den samme nasjonen. De to lagene jeg har studert er heller ikke homogene, de består av spillere fra forskjellige nasjoner, og i enkelte tilfeller fra forskjellige verdensdeler. Fundberg mener også at det ikke er gitt, at disse lagene ikke er basert på bosted. Etter hvert som boligområder også skilles med etnisitet, kan flere innvandrerlag være basert på lokaliteter i oppholdslandet. Det Østafrikanske laget kan være et eksempel på dette, da laget har utspring fra et lokalt fotballmiljø rundt en lokal idrettsplass. Mange i dette miljøet var fra det samme landet og ønsket å spille sammen i et lag, dette miljøet besto imidlertid også av folk fra flere nasjoner, også en norsk. Initiativtakerne var fra et land i Øst-Afrika, og sånn sett har laget blitt preget av personer fra dette landet.

Representantene fra fotballmyndighetene uttrykte seg mer positivt til innvandrerlag som spilte utenfor seriesystemet, enn lag som deltok i seriesystemet. De mente at den modellen som det Østafrikanske laget førte var den mest ideelle, og at de ikke kunne se noen direkte problemer med et slikt lag. Samtidig fikk jeg høre at selv om lagets aktivitet altså kunne være positiv, så kunne en ikke rent formelt gi økonomisk støtte til dette laget, på grunn av at en ikke kunne se på deres aktivitet som inkluderingsarbeid. Det norske laget som har tilknyttet seg det Østafrikanske, får antageligvis inkluderingsmidler for sitt arbeid, støtteordningene er gjerne medlemsbaserte, og sånn sett er det ikke rart at de ønsket at spillerne skulle bli medlemmer i den norske klubben.

Innvandrerlags deltakelse i seriesystemet var de altså skeptisk til, som nevnt fordi lagene ikke var åpne nok. Samtidig virket det som om de mente at en slik type deltakelse kunne føre til problemer og konfliktsituasjoner, men dette var ikke en del av den ”offisielle” forklaringen som gikk på at lagene var ekskluderende og representerte etnonasjonale grupper. Utviklingen i det Latinske laget ble imidlertid beskrevet positivt, de mente at de var i ferd med å gjøre en helomvending fra fortiden, og at de i de siste årene hadde gjort store steg mot ”den norske fotballfamilien”.

I forhold til innvandrerlag generelt var de altså kjølig, de kunne ikke hindre noen fra å starte opp en klubb hvis de fulgte de kravene som var satt, men det virket som det mest ideelle var at innvandrere deltok i norske klubber. Hvis innvandrere skulle stifte lag så fungerte det muligens bedre at de gjorde det på den måten det Østafrikanske laget gjorde det, altså underlagt et norsk lag, eller på siden av det norske systemet. I neste avsnitt vil jeg gå nærmere inn på fotballforbundets arbeid, og bruke noen av analyseresultatene mine til å se på hvorfor en foretrekker lag som ligger på siden av det norske.

Fotballen; universell eller kulturell?

I integreringssammenhenger blir fotballen gjerne beskrevet som en global idrett som har velkjente regler og krever få ressurser. Fotballen blir på denne måten en fellesarena hvor mennesker med forskjellig bakgrunn kan møtes. Dette finner en også igjen i Norges Fotball Forbunds inkluderingsarbeid, hvor fotball blir omtalt som universell og verdinøytral arena. Det fokuseres altså på en overhengende likhet gjennom fotball, som fører folk sammen slik at andre forskjeller ikke får betydning. På denne måten blir fotball en arena hvor det er lettere å ”komme inn”. Fokuset i denne oppgaven har vært på selve fotballsituasjonen, hvordan fotballen skaper forskjeller mellom lag og likheter innad i lag. I denne sammenhengen er ikke fotballen like universell, den kan i stedet oppfattes som et kulturelt uttrykk. Dette er kanskje

ikke så lett å se i kamper mellom norske lag, der forskjellene mellom lagene ikke nødvendigvis er så store. Innvandrerlagene illustrerer imidlertid noen av de forskjellene som skapes mellom lag og likheten som skapes i lag. Dette gjelder kanskje spesielt det Latinske laget som jevnlig møter norske lag, fotballbanen er for disse spillerne en måte å vise seg forskjellig. På denne måten kan kanskje innvandrerlag som spiller i seriesystemet undergrave den universelle tankegangen, som mye av inkluderingsarbeidet er bygget på. Lag som ikke spiller i seriesystemet viser ikke dette på den samme måten, og sånn sett er de kanskje å foretrekke fra fotballmyndighetenes side.

Dette betyr ikke at deltakelse av innvandrerlag i seriesystemet er uproblematisk. Kampsituasjonen konstruerer forskjeller mellom grupper som består av innvandrere og nordmenn, på denne måten vil en kanskje tenke at det vil være mer ideelt at innvandrere spiller i norske lag. Ved å spille i norske lag kan en si at grenser mellom majoritet og minoritet blir mindre viktig, i og med at en spiller på samme lag og at det først og fremst fokuseres på forskjeller mellom lag. Innvendingen min vil her være at deltakelse på norske lag ikke er kulturnøytralt og universelt. De informantene som har spilt på norske lag, forteller ikke om norske lag som en arena der en slår av sin bakgrunn og blir en del av laget på grunnlag av fotballens universelle kvaliteter. Istedenfor å føle seg som en del av fellesskapet, fortalte flere av informantene mine at de følte seg alene og ufrie på norske lag. Det var viktig at det var andre utlendinger med for at de skulle finne seg til rette. Dette kan indikere at likheten som konstrueres i de norske lagene virker utestengende, en føler seg ikke nødvendigvis som en del av fellesskapet bare fordi en har fotball felles. En kan istedenfor stå i fare for å få signaler på at en er annerledes, og at en må forandre seg for å passe inn. Vi kan kanskje tenke oss at denne formen for ekskludering er mest relevant for spill på lavere nivå, der det først og fremst er fokus på det sosiale. Her blir fotballen kanskje mindre viktig og en må gjøre en innsats for å komme inn i lagets sosiale miljø. En innvending her blir dermed at det ikke nødvendigvis er fotballgruppen som virker ekskluderende, men det sosiale miljøet, som gjerne er basert på vennegjenger.

Vi husker imidlertid at informantene også ble behandlet annerledes rent fotballmessig på norske lag, og at det ikke nødvendigvis var slik at bakgrunn var mindre viktig etter hvert som det ble større konkurransefokus. Istedenfor fikk en gjerne posisjoner i norske lag etter hvilken bakgrunn en hadde. Disse posisjonene reproducerer på mange måter stereotypiene om at afrikanske og latinamerikanske spillere er mer individuelle og mindre kollektive. Samtidig reproducerer det stereotypier om det norske som kollektivt og lite fleksibelt. Således får en roller i den norske fotballen etter hva som antas å mangle i den norske fotballen. Deltakelse i

norske lag fører altså ikke nødvendigvis til at forskjeller mellom majoritet og minoritet blir mindre viktig. Det er heller ikke slik at den norske fotballen er universell, informantene forteller også om tilpasninger til en norsk måte å spille fotball på.

Integrering

Fotballmyndighetene fokuserer ikke på at lag som spiller i seriesystemet er integrert på et gruppenivå, altså lag som deltar innenfor den norske idrettsorganisasjonen, i dette tilfellet spill i seriesystemet. Det Latinske laget må tilpasse seg den norske organisasjonskulturen, og følge de samme reglene som alle andre lagene som deltar i seriesystemet. Som en av informantene mine kommenterte, kan det virke som fotballmyndighetene har en snever definisjon på hva integrering er. Spillerne på det Latinske laget opplever at laget virker integrerende for dem, og at deltakelse på laget fører til økt deltakelse ellers i samfunnet. I utgangspunktet er det dette som er målet for fotballforbundets inkludering arbeid, nemlig at fotballen skal virke som et springbrett til resten av samfunnet. I fotballmyndighetenes øyne er dette kanskje vanskelig å forstå, i og med at spillerne på disse lagene ikke integreres inn i et norsk fotballfellesskap. Fortellingene fra de informantene som har deltatt på norske lag, viser at det ikke er noe som tyder på at dette er den beste løsningen for alle.

Myndighetene har de siste årene begynt å bruke inkludering istedenfor integrering, inkluderingbegrepet er i mye større grad rettet mot enkeltindividets deltakelse i norske institusjoner. Som nevnt i teorikapitlet blir det tatt høyde for en maktdimensjon med dette begrepet, en tenker seg at en må åpne opp og invitere inn for å unngå at noen ikke blir ekskludert. Dette er vel ment, men dette eksempelet med det Latinske laget blir kanskje vanskelig å omtale som inkludering, i og med at det ikke er snakk om et individs deltakelse i en norsk forening, selv om det altså kan føre til økt deltakelse i samfunnet ellers. Inkluderingbegrepet vil kanskje på denne måten virke innsnevrende, i og med at det altså hovedsakelig er rettet mot et enkelt individs deltakelse i norske foreninger.

Informantene var først og fremst opptatt av en økonomisk integrasjon når de spilte på norske lag, en spilte altså på norske lag først og fremst for å bli en bedre fotballspiller. Samtidig virket det også som inkluderingen også var økonomisk, de som var god nok ble tatt vare på, mens de som ikke nådde opp følte seg nedprioritert. Dette var kanskje mest relatert til lag på et høyere nivå hvor det nettopp er mer fokus på selektering av de beste. Informantene valgte imidlertid å spille fotball i et eget lag, istedenfor å finne en norsk klubb på et lavere nivå, først og fremst av sosiale årsaker.

5.2 Innvandrere ved siden av eller i opposisjon til det norske?

Det har blitt påpekt at fotballmyndigheten foretrekker lag som spiller ved siden av det norske, på en liknende måte som det Østafrikanske laget, istedenfor lag som deltar i seriesystemet, som det Latinske laget. Dette har kanskje en bakgrunn i at lag i seriesystemet "hindrer" individuell deltakelse i norske lag, mens lag utenfor gjør det mulig å delta begge steder, samtidig som lag i seriesystemet belyser forskjellene som kan bli konstruert på fotballbanen. Jeg har i denne oppgaven forsøkt å argumentere for at den posisjonen disse lagene har i forhold til det norske, har innvirkning på hvordan informantene definerer eget lag og norske lag.

På det Latinske laget uttrykte informantene seg i opposisjon til norske lag. De hadde en egen spillestil, en egen integreringsmodell og et bedre sosialt miljø. Informantene på det Østafrikanske laget omtalte eget lag som mer underdanig norske lag. De måtte bli mer norsk organisasjonsmessig for å kunne delta i seriesystemet, og stereotyper om egen kultur ble nevnt som et hinder for deltakelse på lik linje med norske lag.

Tanken her har vært at det Latinske laget utfordrer en nasjonal maktrangering. Der innvandrere blir omtalt som en underklasse, som må tilegne seg norske egenskaper for å kunne delta i samfunnet i større grad. Stereotyper om innvandrere kan i et slik system underbygge denne maktstrukturen og tankegangen om at innvandrene kulturelle bakgrunn er hindrende for deltakelse i samfunnet. Det Østafrikanske lagets posisjon, fører i større grad til en reproduksjon av dette maktforholdet mellom minoritet og majoritet. Stereotyper om egen kultur virker her hindrende for deltakelse på lik linje med nordmenn

Det Latinske lagets opposisjonelle identitet, har jeg altså forklart som et resultat av den konkurrerende posisjonen de har i forhold til norske lag. Dette kommer klarest frem i forhold til spillestil, hvor informantene på det Latinske laget omtaler egen stil som overlegen den norske. Her virker altså stereotypene istedenfor mer positivt. En kan jo imidlertid spørre seg om en ikke ville vært opposisjonell uansett, i og med at den norske og den latinske fotballen gjerne blir omtalt som ytterpunkter når det kommer til spillestil. Altså ville ikke dette laget uansett ha trukket grenser til en norsk spillestil, samme hvilke posisjon laget har i forhold til det norske? Sammenlikningen min vil jo sann sett være med det Østafrikanske laget, spillestilmessig er også disse langt fra den norske, men de trekker altså ikke grenser til det norske på liknende måte. Posisjonene til dette laget, virker sann sett mer reproduserende

tiltross for at dette laget også er et ytterpunkt stilmessig. Samtidig så kan en si at det Østafrikanske laget er yngre, og at de dermed ikke har rukket å bygge opp en organisatorisk selvtillit. Dette kan i så fall, delvis, også forklare en underdanig holdning uavhengig av posisjon. Et argument for at posisjon her er viktig kan imidlertid være, at det Latinske laget gjør pragmatiske tilvenninger til den norske stilen, samtidig som de er svært opptatt av å definere seg i opposisjon. Av de to lagene er da muligens det Latinske mest lik norske lag spillemessig, men på bakgrunn av posisjonen en har, i forhold til det norske, definerer en seg mer ulik og likeverdig.

Rollene spillerne på det Østafrikanske laget har i norske lag, virker kanskje også begrensende, i og med at disse gjerne er preget av stereotypier som går på at afrikanere er for individuelle og udisiplinerte. Lagets deltakelse i turneringen i Sverige kan kanskje være en potensiell endrings arena. Her blir de møtt som norske, de føler seg som norske og de må streve med stereotypier om den norske fotballen. Det norske oppleves kanskje ikke lenger overlegent og uoppnåelig organisatorisk, uten norske spillere på laget. Det internasjonale nivået er også viktig for det Latinske laget, og på mange måter er det ved å bruke en internasjonal rangering basert på fotball at laget oppnår et slags likeverdig forhold til norske lag. Dette henger sammen med at det norske har en perifer posisjon i internasjonal fotball der de blir beskrevet som altfor kollektiv, muligens i mye større grad enn land fra Latin-Amerika som ofte blir beskrevet som altfor individuell. Dette er i tråd med O'Donnells modell, hvor stereotypiene om hvilke egenskaper lag og spillere har, vil reprodusere en internasjonal-utviklingsøkonomisk rangordning. Jeg har imidlertid argumentert for at stil ikke ensidig kan reduseres til en slik statisk rangordning. Det er ikke gitt at beskrivelsene og egenskapene på fotballbanen betyr det samme utviklingsøkonomisk. Hva som får anerkjennelse på fotballbanen er også stadig i forandring og utvikling, kanskje fordi dette ofte bestemmes av hvem som briljerer og har suksess på banen.

Stereotypiene virker gjerne grensesettende og i forbindelse med stil vil dette handle om å definere andre eller også seg selv i ubalanse. Stilen vil av spillerne oppleves som et autentisk kulturelt uttrykk, men i møte med andre kan en oppleve at egenskapene som forbindes med stilen blir en del av en rangordning. På grunn av at det norske og det latinske eller afrikanske gjerne blir beskrevet som ytterpunkter, vil dette føre til at det er større mulighet for at en blir omtalt stereotypisk i ubalanse. Ønsket om å balansere, kan kanskje derfor ses på som et uttrykk for at en underordner seg denne rangordningen.

På det Østafrikanske laget er de opptatt av disiplin og dette, som nevnt over, var en av grunnene til at de ikke kunne drive lag i seriesystemet. De norske ble også sett på som mer

organisert. En av informantene mente at afrikanske og andre ikke vestlige land hadde gjort det bedre med norsk trener, fordi dette hadde tilført mer disiplin og bedre organisering, Drillo kunne gjøre Irak til et bedre fotballag fordi han kunne tilføre disse egenskapene.¹²

Informanten mener således at afrikanere er i ubalanse, og at ved å inkorporere en norsk trener, kan en skape en bedre balanse. En kan kanskje se forsøket på å rekrutterte nordmenn på en liknende måte. Norske lag ønsker på samme måte å inkludere spillere med høye individuelle ferdigheter for å skape balanse, i og med at det norske blir beskrevet som for kollektivt og programmert.

Det Latinske laget bruker også kultur når de skal forklare forskjeller. Konflikter blir forklart ut fra kulturelle forskjeller, som at latinamerikanere har en annen måte å agere på enn nordmenn, de er mer hissige og lever mer for fotballen, mens nordmenn er mer kjølige og kalkulerte. Konflikten blir dermed forklart med at både latinere og nordmenn er i ubalanse. Dette kan tolkes som en likeverdig uttalelse, men når disse konfliktene kommer utenfor fotballbanen vil nasjonale maktstrukturer bli viktig igjen, her har nordmenn definisjonsmakten og det Latinske laget blir omtalt ensidig som i ubalanse. Konfliktene som går utover det som er vanlig på fotballbanen, virker dermed neppe integrerende. Det blir istedenfor omtalt som et bevis på innvandrerulturens underdanighet. Lagets konkurrerende posisjon innenfor de rammene som fotballen tillater det kan imidlertid virke utfordrende, forhandlende og muligens integrerende. Vi kan si at laget utfordrer reproduksjonen av likhet i den ”norske fotballfamilien”. Ut fra de to lagene vi har studert, kan vi kanskje si at deltakelse i seriesystemet vil virke mer utfordrende og kanskje mer integrerende, enn spill på lag som driver på siden av det norske, som istedenfor kan reprodusere nasjonale maktstrukturer og en underdanig posisjon.

En avsluttende kommentar; innvandrerlag som en potensiell ressurs?

I stortingsmeldingen Mangfold gjennom inkludering og deltakelse, blir innvandrerorganisasjoner nevnt som en potensiell ressurs, de kan virke som samarbeidspartnere og bidra til større deltakelse i det norske samfunnet. Innvandrerlag blir ikke behandlet på en slik måte fra fotballforbundets side. På mange måter blir de sett på som et problem, eller et risikoelement. Samtidig mangler fotballforbundet legitimitet for sitt inkluderingsarbeid, det er stort sett drevet av nordmenn og drives på nordmenns premisser,

---

¹² I en dokumentar som ble vist på Tv2 i etterkant av at Drillo ble sagt opp som Iraks landslagssjef, kom det paradoksalt nok frem at en av grunnene til at Drillo mistet støtte i det Irakiske fotballforbundet, var at lederstilen hans ikke var autoritær nok. Disiplinen på laget var synkende og det så ut som om spillerne fikk gjøre hva de ville.

som Arezo Naghavian utrykker det i en debatt artikkel i aftenposten.¹³ Det er også en stor mangel på ledere med etnisk minoritets bakgrunn innenfor idretten (Andersson, 2008; Fundberg; 2004,). Mens innvandrere ikke slipper til på ledersiden i norske lag, er det mange lag i Norge som i dag blir ledet og drevet av innvandrere. Dette er ressurser som kanskje kan nyttes ellers også i fotball-Norge. På innvandrerlagene unngår en rollefordelingen som er vanlig for innvandrere på norske lag, spillere og ledere på disse lagene blir dermed ikke berørt av de samme stereotypiene, som spillere og ledere med minoritetsbakgrunn på norske lag.

Jeg startet denne oppgaven ved å fortelle om et møte med noen representanter fra de lokale fotballmyndighetene, hvor det kom frem at den ene representanten mente nokså bastant at det ikke var integrering hvis innvandrere spiller på egne lag. Jeg vil avslutte med et annet møte jeg deltok på, med de samme representantene fra fotballmyndighetene i tillegg til fire styremedlemmer fra det Latinske laget.

Møtet var i regi av det Latinske laget, de hadde prøvd å få i stand et møte i flere måneder, og omsider fikk de positiv respons. De inviterte til en lokal pizzeria ikke langt unna der de trente og spilte kampene sine, en stamplass for laget som pleide å spise på dette stedet etter kampen. Så absolutt på lagets hjemmebane. Jeg ble oppringt noen dager i forveien og spurt om jeg ønsket å delta på møte. Jeg var litt usikker på hva min rolle skulle være, han på telefonen sa imidlertid at jeg kunne forholde meg passivt og ellers opptre rådgivende. Jeg fikk inntrykk av at nå skulle laget virkelig sette myndighetene på plass, så jeg forberedte meg derfor på en meglerrolle samtidig som jeg grublet over hvilke råd jeg skulle gi. Det viste seg at jeg verken trengte å gi råd eller opptre meglende. Møtet var nemlig veldig konstruktivt. En av styremedlemmene i det Latinske laget, påpekte at integrering ikke bare var at to afrikanere spiller på et norsk lag, han kunne komme med mange eksempler på spillere som hadde blitt integrert inn i det norske samfunnet ved å spille på laget. Representantene fra fotballmyndighetene var enig i at laget kunne virke som en integrasjonsarena. Jeg fikk et inntrykk av at de så potensial, på et sted som de tidligere stort sett hadde sett problemer. De ytret ønske om å ”bruke” representanter fra klubben i kurssammenheng, i og med at de hadde opplevd hendelser på fotballbanen, som de selv ellers bare hadde lest om. Samtidig fikk ledelsen i det Latinske laget ytret konkrete ønsker i forbindelse med driften av laget. De ville ha hjelp til å søke på midler samt en innføring i hvilke midler de kunne søke på, og spille på en bedre bane neste sesong. Representantene fra myndighetene ønsket å hjelpe til, men de

---

¹³ <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article1294928.ece> (25.03.08)

mente at det første som burde gjøres var at laget skrev et verdiprogram hvor de tok avstand fra konfliktmessige hendelser fra fortiden.

I løpet av de over 20 årene av klubbens historie var dette det første møtet som ikke var problemrelatert, og jeg fikk inntrykk av at representantene fra fotballmyndighetene så utviklingsmuligheter i klubben spesielt innenfor inkluderingsfeltet. De påpekte at dette laget kanskje hadde større legitimitet for å drive slikt arbeid enn norske klubber, og de mente at klubben angivelig hadde gjort store steg i riktig retning, ved å åpne seg opp og følge de reglene som myndighetene hadde satt opp.

I månedene som fulgte fikk hele styret i klubben lederkurs via fotballmyndighetene, disse personene kunne muligens aldri fått den samme ledererfaringen gjennom deltakelse i en norsk klubb. Dette kan avslutningsvis stå som et mulig eksempel på potensialet som ligger i innvandrerklubbene, og en illustrasjon på at det latinske lagets utfordrende posisjon, kan være endrende i forhold til maktstrukturer i samfunnet.

Litteratur

Andersson, Mette (2000): *All five fingers are not the same; Identity work among ethnic minority youth in an urban Norwegian context*. Universitetet I Bergen

Andersson, Mette (2008): *Flerfarget idrett; Nasjonalitet, migrasjon og minoriteter*. Bergen Fagbokforlaget

Archetti, Eduardo (1999): *Masculinities; Football, Polo and the Tango in Argentina*. Oxford, Berg.

Archetti, Edaurdo (1998): "Opprinnelser og Tradisjoner; Forestillinger om Fotball" i *Vinnerglede gjennom 50 år; Norsk Tipping 1948-1998*. Hamar, Norsk Tipping

Barth, Fredrik (1969): "Introduction" i *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organisation of Culture Difference*. Illinois: Waveland Press, Inc.

Berg Eriksen, Hompland og Tjønneland (2003): *Et lite land i verden; Norsk Ide`historie bind VI*. Oslo, Aschehoug

Blumer, Herbert (1958): "Race prejudice as a sense of group position", *Pacific Sociological Review*, vol. 1(1), 1958.

Carington, Ben (1998): "Football coming home" but whose home? And do we want it: nation, football and the politics of exclusion. I A. Brown(edt): *Fanatics! Power, identity and fandom in football*. London, Routledge.

Elling, A., P. De knop, et al. (2001): "The integrating and differentiating significance of sport" I J. Steenbergen, P. De Knop & A. Elling, *Values and norms in sport; Critical reflections on the position of sport in society*. Oxford, Meyer & Meyer Sport.

Eriksen T. H og Sørheim T. A (2003): *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Eriksen, Thomas Hylland (2003): *Hva er sosialantropologi?* Oslo, Universitetsforlaget.

Foer, Franklin (2004): *How Soccer Explains the World; An (Unlikley) Theory of Globalization*. New York, HarperCollins.

Friberg, Jon Horgen(2005): *Ungdom Fritid og deltakelse i det flerkulturelle Oslo*, Fafo-notat 2005:16.

Fundberg, Jesper (1996): *Møten på fotballsplan; En studie av den mångkulturelle idrotten*. Tumba, Mångkulturellt centrum.

Fundberg, Jesper (2004): "Vi vs Dom; Idrottens förmåga och problem med integration", *idrottsforum.org* 2004, <http://www.idrottsforum.org/articles/fundberg/fundberg041026.html> (04.06.07, 09:27).

Frogner, Eli (1986): "On Ethnic Sport among Turkish Migrants in the Federal Republic of Germany", *International Review for the Sociology of Sport*, (20) 1&2.

Giulianotti, Richard (1999): *Football; a sociology of the global game*. Cambridge, Polity Press

Giulianotti, Richard (2004): "Human rights, globalization and sentimental education: the case of sport", *Sport in Society*, 7(3).

Goksøyr, M og Olstad, F (2002):*Fotball!; Norges Fotballforbund 100 år*. Norges Fotballforbund

Gullestad, Marianne (2002): *Det norske sett med nye øyne: kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. Oslo: Universitetsforlag.

Jårtelius, Arne (1982): *Innvandrare och Idrott; Et studie- och diskussionsmaterial*. Stockholm, Tidens Forlag.

Krange, O og Strandbu, Å (2004): *Ungdom, idrett og friluftsliv; Skillelinjer i ungdomsbefolkningen og endringer fra 1992 til 2002*, Nova Rapport 16/2004

Lanfranchi, P og Taylor, M (2001): *Moving with the ball; the migration of professional footballers*, Oxford, Berg

Layton-Henry, Zig (1990): "Immigrant Associations", i Layton-Henry Z.(red): *The political rights of migrant workers in western Europe*, London, Sage Publications.

Lorentzen, Håkon (2007): "Idrett som integrasjonsarena; Felleskap eller selvrealisering?" I Hompland A(Red): *Idrettens dilemmaer; Rapport fra forskningsprogrammet "idrett, samfunn og frivillige organisasjoner"* Oslo, Akilles.

Maguire, Joe (1991): "Sport, Racism and British Society: A Sociological Study of England's Elite Male Afro/Caribbean Soccer and Rugby Union Players". I Jarvie, Grant: *Sport, Racism and Ethnicity*. London, Falmer Press

Mangset, Per (2007): "Idrettspolitiske aktører og spenninger; Er den norske modellen truet?" I Hompland A.(Red): *Idrettens dilemmaer; Rapport fra forskningsprogrammet "idrett, samfunn og frivillige organisasjoner"* Oslo, Akilles.

Melve, Jørgen (2003): "Innvandrerorganisasjoner I Norge", i Mikkelsen F.(red): *Innvandrerorganisasjoner i Norden*, København, Nord

Mikkelsen, Flemming (2003): "Innvandrerorganisasjoner I et Integrasjonsperspektiv", i Mikkelsen F.(red): *Innvandrerorganisasjoner i Norden*, København, Nord

Mills, C. Wright (1959): *The Sociological Imagination*. Oxford University Press, 2000.

O'Donnel, Hugh (1994): "Mapping the mythical; a geopolitics of national sporting stereotypes", *Discourse & Society*, Vol 5(3): 345-380

Peterson, Tomas (2000): "Idrotten som integrasjonsaren?" i Rystad, G og Lundberg, S(edt): *Att möta främlingar*, Lund, Arkiv förlag

St.meld. No. 17 (1996-1997): *Om innvandring og det Flerkulturelle Norge*. Oslo, Kommunal og regionaldepartementet.

St.meld. No. 49 (2003-2004): *mangfold gjennom inkludering og deltakelse*. Oslo, Kommunal og regionaldepartementet.

Strandbu, Åse (2002): "Idrettens betydning som flerkulturell integrasjonsarena." I *Idrettens bevegelser; sosiologiske studier av idrett i et moderne samfunn*. Seipell, Ø (red). Oslo, Novus forlag.

Strandbu, Åse (2006): *Idrett, kjønn, kropp og kultur. Minoritetsjenters møte med norsk idrett*. Oslo: Universitetet i Oslo.

Strandbu Å, og Bakken A(2007): *Aktiv Oslo-ungdom; En studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn*, Nova Rapport 2/2007

Walseth, Kristin (2004): "En problematisering av idretten som arena for integrasjon av etniske minoriteter". *idrottsforum.org* 2004, <http://www.idrottsforum.org/articles/walseth/walseth.html> (19.05.09).

Walseth, Kristin (2006): *Sport and integration; the experience of young Muslim women*, Dissertation from the Norwegian school of sport sciences, Oslo

Williams, John (1994): "Rangers is a blac club": Race Identity and local football in England. I Giulianotti R og Williams J(edt): *Game without frontiers, football identity and modernity*. Aldershot, Arena.